

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

Quarta pars complectitur Rubricas proprias, & titulos decem & nouem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

COMMENTARIA IN RVBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS QVARTA.

Rubricæ Missalis propriæ.

MISSALE diuiditur in partes quinque, *Proprium de Tempore, Proprium de Sanctis, Commune Sanctorum, Missas pro Defunctis, & Benedictiones varias in fine eiusdem Proprias* unaquæque pars habet Rubricas à generalibus distinctas; & earum hoc loco tum originem, quo ad eius fieri potest, tum alias causas inuestigabimus, Canon autem est centrum totius Missalis, in medio idcirco positus (de quo iam diximus) cum Ordine Missæ omnibus Missis communi.

In hac igitur quarta parte prædicta omnia ad Titulos nouemdecim reuocabimus, dilatari nonnulla (*Missali, & Breuiario in Sanctorum Festis communia*) in aliud volumen Commentariorum in Rubricas Breuiarij, quæ videntur esse eius loci magis propria.

De Rubricis Missarum de Aduentu. I.

O Missis ijs quæ in generalibus Rubricis sunt explicata, quæ hic in Missali, & in sequentibus ideo repetuntur, ut in memoriam Sacerdotis loco proprio reuocentur: Dicimus primo, inscribi Dominicas de Aduentu, quia totus Ordo Ecclesiasticus iuxta cõtèmplicationem Aduentus Domini hoc tempore dispositus est. *Rupert. lib. 3. c. 1.*

2 Tres aduentus Domini meditantur. Primum, quando venit, ut homo fieret. Secundum, quando venturus est in fine vitæ cuiusque nostrum. Tertium, quando in fine mûdi. *Honor. in Gem. lib. 3. c. 1.*

3 A Sancto Petro institutum fuit hoc tempus per tres hebdomadas integras, & quartam non integram. *Durand. libr. 3. cap. 2.* ut sicut per quatuor elementa ruimus per mala opera, ita surgamus ad bo-

na, *Amalar. lib. 3. cap. 40.*

4 Partim lætitiæ est, & Alleluia, dicitur; partim mœroris est, & tacetur Hymnus Angelicus, neque adhibentur Dalmaticæ; *Radulph. proposu. 16.* quia spem generat primus aduentus, secundus timorem incutit: *Durando loco cit.*

5 Dicuntur Orationes duæ, de B. Virgine, & contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa; ratione allata in *Rubric. gen. in casu simili i. p. tit. 9. nu. 3. j. 6. pag. 21.*

6 Missa infra hebdomadam non habet Alleluia, ut in Dominicis ob allatam causam propriam in *i. p. tit. 14. pag. 28.*

7 Officia Missarum Aduentus (excepta Domin. quarta, quæ dicitur vacans à S. Gregorio) Habentur in libro Sacramen. & Antiph. S. Greg. sola; Oratio Dom. 1. est Ambrosiana, ex *Pamelio in Liturg.*

M 4 De

De Quatuor temporibus Aduentus. II.

1 **A** Callisto statutum est, celebrari Quatuor tempora per annum, quæ tantum ter antea celebrabatur. *Microlog. cap. 28.* sed ante ab Apostolis tradita fuisse, *S. Leo docet sermone 8. de ieiunio 10. mensis.* quare Callistus decreto tantum firmavit usum, & quatuor distinxit; cum ea, quæ in Vere habentur, coincidat cum Quadragesima *dist. 76. ieiun.* ut, sicuti quatuor sunt anni partes, ita in eisdem fiat per ieiunium purgatio, Hyeme, Vere, Æstate, Autumno: & sicut tres menses quæque anni pars habet; ita tres dies ieiunij sint ad ratam trium mensium. *Ordo Romanus, & Berno de quibusdam ad Missam spect. cap. 7.* & bene Feria 4. in qua factum est Concilium contra Christum. *Idem ibidem:* vel quia traditus eo die fuit Christus, *Rupert. lib. 3. cap. 5.* Feria vero 6. quia crucifixus; Sabbato deinde propter tristitiam Apostolorum, mortuo Christo, *ex Innocent. in Decretal. Sed antea docuerat hæc Sanctus Clemens libr. 5. Const. cap. 14 & 16.* vbi Sabbatum memorat etiam ob Christi sepulturam.

2 Missa Feriæ quartæ duas habet lectiones ante Euangelium. *Ordo Romanus:* ut admoneantur Ordinandi, quod teneant notitiam legis & Prophetarum, quæ notitia in quarta ætate mundi maxime vigebat, *Alcuin.* item habet Orationes duas, quarum altera dicitur sine salutatione cū genuflexione, hoc est, sine *Dominus Vobiscum*, cum, *Flectamus genua;* quia totus est Sacerdos in Deum orando pro Ordinandis, & examinandis. eo namque die fiebat examen Ordinandorum, *ex Durand. lib. 6. cap. 8.* Altera Oratio salutationem habet, non genuflexionem, ut in alijs Missis, *Microlog. cap. 28.* hoc est, dicitur, *Dominus vobiscum.* non autem, *Flectamus genua.*

3 In Feria sexta vnica est lectio, *Ordo Romanus,* quia lex, & Prophetæ in Euangelio vniuntur, quando in 6. ætate prædicatur, *Alcuinus.*

4 In Sabbato vero septem sunt lectiones cum Euangelio, ratione septem Ordinum, qui eo die conferuntur, *ex Durand. loco citato, cap. 10.* sed propriè sunt sex, in *Ordine Romano;* quia sicut in Feria quarta duæ, ita tres Feria sexta, & quatuor in Sabbato legendæ erant; sed, relicta vna Feriæ sextæ, translatae sunt alia duæ in Sabbatum, in quo ideo sex leguntur. *Rupert. libro 3. cap. 8.* quarum vltima semper est de tribus pueris in fornace, quia per fornacem illæsi transire debent Ordinandi, inquit *Alcuinus;* cui lectioni additur in fine Hymnus trium puerorū, *ex Vualaf. c. 22.* Orationes autem in eodem Sabbato, sine salutatione cum genuflexione dicuntur, excepta vltima de camino ignis, *Ordo Romanus;* ad indicandū, quod tres pueri noluerunt adorare Statuam Regis, *ex Alcuino.*

5 His in communi de quatuor Temporibus prælibatis, ieiunium Hyemale fit in 3. hebdom. Aduentus, secundum Rom. *Eccles. Microlog. cap. 27.* & dicitur eiusdè auctor *Leo I. 76. dist. huius,* atque in hoc Sabbato tantum Ordinationes habite sūt à Sancto Petro vsque ad Simplicium Pappam, qui deinde in Februarii ordinavit: ut nimirum cum Christo nascente Ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib. 2. cap. 1.* tum in Sabbato tantum, quia à Deo est sanctificatum, *ex August. ad Ianuarium, citato ab Alcuino in hanc causam,* tum non nisi cum ieiunio & orationibus multis in Missa *ex Actis Apost. 13.* vbi segregati sunt Paulus, & Barnabas, ministrantibus illis (hoc est, Missam facientibus, ut ex Græco patet) & ieiunantibus, *ieiunantes,* inquit Lucas, & *orantes, imponentesque eis manus,* id est, consecrantes, *dimiserunt illos,* ut *Leo I. explicat, scribens ad Dioscor. Alexand. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus, qui extendit Ordinationes ad alia tempora in eorum Sabbatis. *Microlog. cap. 24.*

6 Dominica post Sabbatum Ordinationis

tionis dicebatur Vacans, ex *Microl. cap. 29.* quia putabatur eiusdem Officij cum Sabbato, & inde Euangelium huius Dominicæ quartæ est idem ac præcedentis Sabbati; quod in temporibus etiam quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ obseruabis. Sabbato enim, & Dominicæ sequenti legitur idem Euangelium Trâsfiguraionis Domini: in alijs autem Quatuor temporibus, Dominicæ sequentes alia ratione se habent; nam in Pentecoste variatur Euangelium pro-

pter Octauam illius, in Autumno item, ob instabilitatem Quatuor temporum, quæ non habent certam hebdomadam, vt suo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & communio Dom. 4. Aduentus sumpta sunt de Feria quarta præcedenti; ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Natiuitatis Domini in Dominica quarta occurrit. inde Vacas Dominica, id est, sine Officio proprio fuit olim appellata.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

1 Vigilia Natiuitatis habetur in *Ordine Romano*, non habet *Alleluia*, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat Commemoratio Dominicæ, non tamen eius Euangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, vt dicitur *part. 1. Rub. titulo 13. numero 2. pag. 38.*

* Si Vigilia Natiuitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantâda erit post Horam Tertiam, & post asperionem aquæ benedictæ; quia eo die non ieiunatur: & licet aliud videatur præscribi in *Rub. gener. part. 1. tit. 15. num. 2. pag. 40.* ibi *quantius dies sint solemnes*; de ijs tamen intelligitur, in quibus & ieiunatur, & duæ cantantur Missæ de Festo, & de Feria; quæ huic Dominicæ non conueniunt. * Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica: quod alias docuimus, ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clemens lib. 5. c. 13. Const.* ita dictus est in *Ordine Romano*. quia in eo natus est Christus. *Isidor. lib. 1. de diuin. Offic. cap. 25.* habet certum diem, non mobile, vt Pascha; quia ex *Aug.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, vt Pascha; sed tantum ad memoriam, quod natus sit. in Paschate alia sunt mysteria, Azymorum, Feriæ sextæ, Sabbati, &c. Ita *Alcuinus Flaccus*. Natus autem est die Dominico, ex *Synod. 6. c. 8.*

3 Tres Missæ celebrantur, ex *Decreto*

Telesphori. duas autem tribuit eidem *Ruper. lib. 3. cap. 17.* ob duas generationes Christi, ex Patre, & ex Matre: sed forte *Rup* loquitur eo sensu, quòd ille decreuit eas celebrari de nocte, ante Horam tertiam. significat autem, quod Christus natus est in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Euangelio extitere, *Gemma lib. 3. cap. 104.*

4 Ante Laudès prima est dicenda, *Microl. cap. 34.* qui & ideo addit, quòd omittebatur tunc, *Ite Missæ est*, ne discederet populus. *Te Deum*, dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. cap. 117.* contra quosdam apud *Durand. lib. 6. cap. 13.* De Præfatione, & Communicantes, diximus supra *prima p. tit. 12. numero 2. & 5. pagina 38. & 40.* De ultimo item Euangelio tertiæ Missæ, *ibidem tit. 13. numer. 2. pagina 43.* Iubetur autem omitti purificationem in prima & secunda Missa, ex *Innocentio Tertio cap. ex parte, de celebrat. Missarum.* Vide supra 3. part. de defectibus tit. 9. numero 4. & adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; * neque omittendas esse eas preces, quæ in purificatione Calicis, & digitorum ablutione recitari solent. memento quoque, vt in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex *dictis tit. 9. nu. 4.*

Verum in prima Missa solemnî, hausto diligentius sanguine de Calice, subdiaconus illū deferet sine Purificatorio ad credentiam de more; vbi supposita saltem palla

palla decenter seruabitur vsq; ad secundam Missam: vel certe reliquetur cum corporali. extenso super altare prope Tabellam secretarum, ne impediatur incensationem altaris faciendam in Laudibus: & hoc postremum mihi magis placet.

5 *Francol. de tempor. Hor. Canon. c. 40. nu. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, vt sit ille ieiunus per horas circiter sex ex quadam cōgruentia. quod si celebraturus sit ante mediam noctem, ex priuilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam: deo a pridiana media nocte ieiunet, neque in Missa Vigiliæ sumat purificationem; & eo casu si in prima Missa noctis sumeret purificationem, immo & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam, & tertiam Missam Natiuitatis Domini. Fauet communis doctrina Theologorum.

6 Caterum probabilem sententiam, & securam putat *Suar. 3. parte disp. 80. sect. 4* posse in nocte hæc celebrari tres Missas priuatas simul post mediam noctem, quia nullo iure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit maioris numeri sacerdotum, minorisque numeri Altarium. & eiusmodi, si minus omnes celebrare commodè possint. oppositum docet *Francol. prima p. cap. 39. num. 20.* vbi multos citat. Doctor. quorum est communior sententia. lege *Bonac. disp. 4. quest. vlt. punct. 9. num. 5.* vbi etiam docet *punc. 11. num. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum. certe, qui vnâ tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet; & tertiam potius cum Oratio cum Officio concordat.

7 In Festo Sancti Stephani, quo ille obiit, ex *Baron. in Martyrolog.* contra *Durand. lib. 7. ca. 21.* legitur Euangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma libro 1. cap. 107.* & quia dicitur, *lapidas eos, & relinquetur vobis domus deserta, &c.* quod in ore Stephani fuit causa martyrii. *Alt. 6.* meminit *Clemen. in Constit. huius & sequentium Festorum. cum Natali Domini, lib. 8. cap. 39.* & *Ro-*

man. Ordo; in quibus habuere sermones antiquissimi Patres.

8 Festum S. Ioannis, vt filij Virginis sequētis ventrē, quæ his diebus genuit Christum; vel quia de Parthino hac die redijt; vel quia Ecclesia eius nomine dedicata fuit, *Gemma lib. 3. c. 13.* cum obierit ille; ex *S. Hieron. in Breuiario, & die 13. Iunij*; ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Natiuit. quia maioris est dignitatis: & ita habetur in antiquioribus Missalibus.

9 Festum Innocentium antiquius est Origine, qui de eodem. *homil. 3. Matth.* non admittit cantica latitia; quia descenderunt in limbum, *Microl. c. 36.* In Dominica vero, & Octaua dicuntur, ob causas allatas supra pag. 28. & 51.

10 Officia Missarum, à Vigilia Natiuitatis vsque ad Domin. infra oct. eiusdem inclusiue, habentur in *Antiphonario. & Sacrament. Gregor.* Orationes tamen secundæ & tertiæ Missæ Natiuitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11 Dominicæ infra Octauam Natiuitatis reperitur vestigium apud *Microl. c. 37.* etiamsi dies ipsa non sit Dominica, & citat Introitum, *Dum medium silentium,* Oratio prima Domin. huius est Ambrosiana ex *Pamelio.*

12 Octauæ Natiuitatis & Circuncis. meminit *Maximus Taurin. in Homil. & Ordo Rom.* Oratio. *Deus, qui salutis aternæ,* est apud *Microl. cap. 39.* *Pamelius* docet Missæ Officium, licet legatur in *Antiphon. S. Gregor.* esse tamen eo potterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circuncisionis Iuonem, qui de eo sermonem habuit.

13 Octauarum etiam Sancti Stephani, & S. Ioannis, *Amalar. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia.

14 Vigilia Epiphaniæ habetur in *Ordine Romano,* in qua non ieiunatur ex *Concilio Turonen. 2. cap. 13.* ob Natiuitatem Domini. Euangelium legitur anticipare, quod accidit postridie Epiphaniæ, ex *Martyrologio 7. Ianuarij.* * si venerit in Dominica, dicitur, *Credo,* ratione Dominicæ.

15 Epiphania, seu Theophania, idest, Appa-

Apparitio Christi, ex *Ordine Romano*, continet miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aque in vinum mutatae, & quinque milliū fatiatorum, *ibid.* meminit *Sanctus Clemens libro 5. Const. capit. 13.* Post Euangelium publicatur Pascha, ex *Concilio Aurelianen. 4. can. 1.* vt proxime determinatur Dominica Septuagesimæ, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum Anno primo Christi contigit, Feria sexta; & off. Missæ habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregoriano.*

16 Dominica infra Oct. cum Introitu, In *excelsis throno* meminit *Amalar. lib. 4. cap. 33.* quæ si contingat, vt in Rubricis Breuiarij, in Sabbato precedenti celebrari, duas tatum in Missa Orationes admittit, more Dominicarum infra Octauas;

De Dominicis post Epiphaniam vsque ad Septuag. IV.

1 IN Rubricis Breuiarij proprius locus est quærendi: Cur sex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania vsque ad Septuagesimam. Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missa tatum, quæ hoc loco notatu digna sunt, indicemus.

2 Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessorijs, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. cap. 110.* vt rectè post Octauam Epiphaniæ, in qua baptisus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphonario, & Sacram. Gregoriano.*

3 Hinc est, quod secundæ Dominicæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi, sicut in tertia quoque Dom. legitur Euangelium de leproso, qui ex *S. Hier.* fuit primo curatus à Christo. *Durand. lib. 6. cap. 19.* no-

quod idem fit in Dominica infra Octauam Natiui. in qua sunt tantum commemoratio nes de Octauis. Officium Missæ habetur in *Antiphonario, & Sacramentario S. Gregorij*; sed Oratio, est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

17 In Octaua celebrari Baptisum Christi in Missa, docuit *Amalar. capit. 34.* Baptizatus autem fuit feria 6. ex *Ciaconio in Vita Christi: sed Durand. lib. 6. capit. 28.* feria 3. baptizatum probat. Orationes habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

18 De Festis duplicibus, & alijs, quid agendum sit infra Octauam Epiphaniæ, pender à Rubrica Breuiarij, vbi nos etiam causam reddemus defumptam ex Officio, non ex Missa.

tat in oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregor. conciliauit pacem in Vrbe, & Orbe. est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamelio.* translata in hunc locum à S. Greg.

4 In vltimis vero tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiph. Introitus, & accessoria sunt eadem quæ habentur in tertia Dominica, vt in *Antiphonario Gregoriano*: & ratio est, quia sepius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem, à Dominica 23. post Pentecosten; vt cum ea eiusdem fere rationis tunc esse videantur. quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, & exceptis Orationibus, Epistolis, & Euangelijs. Orationes autem Dominicæ tertie, & quartæ sunt Ambros. ex *Pamelio.*

5 Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit vsq; ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

De

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Fer. 4.
Cinerum. V.

1 **Q**uadragesimæ ritus antiquior est, quam præcedentium Dominicarum. nam ab Apostolis tradita est, ex *Ignatio epist.* 8. & à S. Petro Romæ instituta fuit, ex *Radulpho prop.* 16. & ideo à Quadragesima ordimur in hoc titulo, à qua reliquæ Dominicæ pendent.

2 Quinquagesima tribuitur Telephoro, ab eodem *Radul.* *ibid.* *dist.* 4. c. *Statuimus*; cui etiam Quadragesimam tribuit *Ruper. libr.* 4. *cap.* 9. forte ille decreto firmavit. ut ait *Baron.* *Anno* 136. & 154. Sexagesima, & Septuagesima erant in usu tempore *Gelasij l. ex Alor. lib.* 10. *cap.* 16.

3 Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo die baptizatus Christus secessit in desertum ad ieiunium quadraginta dierum: unde *Tertull. adu. Psychicos cap.* 13. nominat ieiunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baron.* *Anno* 57. *num.* 194. Tres autem causas affert *Honor.* in *Gemma libr.* 3. *cap.* 45. ut proxima passione Christi compatiatur eidem; ut item, verno tempore libido facilius concitata reprimatur; & ut sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intrauerunt, & de captiuitate Babylonis reuersi sunt, celebrauerunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus. addit quartam *Durand libr.* 6. c. 28. ut cum lactucis agrestibus ieiunij Quadragesimalis comedamus Agnum Paschalem, idest, Eucharistiã in Paschate. quinta fuit *S. Isidori libr.* 2. c. 36. ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passione pro tolerantie exemplo, & ope; ideo coniunctim vtrumque celebrandum est.

4 A numero dierum, vel à numero hebdomadarum sumitur apud Auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, *Ordo Roman.* Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum vsque ad Sabbatum in

Albis, cuius Missa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captiuitatis Babylonice, & nostræ, quæ in septennio huius vitæ transigitur, & finitur in Sabbato, idest, requie. unde infra Octauam Paschæ vnũ, *Alleluia*, cum Graduali vsque ad prædictum Sabbatum (Graduale nãq; diximus lamentum significare) adhuc cantatur ante Euangelium, *Gemma libro* 3. *cap.* 38.

5 Sexagesima continet dies sexaginta vsq; ad Feriam quartam Pasc. cuius Missa incipit, *venite benedicti*, *Ordo Romanus*; ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcuin.* iuxta decem præcepta legis, vsquequo nobis dicatur, *Venite benedicti.* & præsertim nos monet *Honor.* in *Gemm.* *cap.* 59. ut operemur sex opera misericordie, de quibus *Matt.* 25. simul cum Decalogo. sex enim decies componunt sexaginta.

6 Quinquagesima constat diebus quinquaginta, vsque ad diem Paschæ, *Ordo Rom.* ut per quinque sensus, Decalogo obseruato, Iubileum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Iubilei est. Hæc *Alcuinus.*

7 Quadragesima currit vsq; ad Cœnam Domini, & Pascha mysticum per quadraginta dies; *Ordo Roman.* ut virtus Decalogi per quatuor Euangelia impleatur, *Alcuin.*

8 Alij, & melius, à numero dierum Ieiunij sumunt harum Dominicarum rationem. nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentie à carnibus &c. vsque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum, cum *Matthæo cap.* 1. ut ait *Hieron.* *citatus à Durando libr.* 6. *cap.* 32. quod si velis numerare tantũ veri & proprij ieiunij dies. demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars. constat enim annus diebus 365. *Alcuin.* Eofdem autem triginta sex dies ante, Pascha

vt ieiunarent alij, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Ferijs quintis (quæ decreto Melchiodis *Epist. ad Epif. Hisp. ca. 3. & habetur de Consecrat. distin. 3. ieiunium*, ob Cenam Domini, & Ascensionem, Feria quinta celebratas, exceptæ fuerant à ieiunio) indixerunt ieiunij caput à quinquagesima eosdem etiam vt ieiunarent alijs; demptis præterea Sabbatis, ex *Constantinop. 6. can. 55.* in signum futuræ nostræ quietis, anticipauerunt ieiunium à Sexagesima.

9 Additi ergo sunt post S. Gregor. quatuor dies ieiunij, vt ait *Baron.* Anno 57. à Fer. 4. Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Steph. Pape, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior, quàm antea; quod opinatur *Carolus Nouarien. Episc. in Comment. suis Canon.* vt non modo decima anni solueretur Deo: sed vt ieiunium quadraginta dierum Christi integrè imitemur. quod secuti alij, qui in Cœna Domini, & Sabbato Sancto non ieiunabant, à Quinquagesima cœpere ieiunium. Alij idem obseruare volentes (demptis, vt diximus, Dominicis, & Ferijs V.) à Sexagesima ieiunio initium dederunt. Alij denique, (sublatis à ieiunio etiã Sabbatis, vt supra) à Septuagesima ieiunium sunt exorsi. Hæc ferè omnia ex *Epistola Caroli Magni ad Alcuinum*: nimirum, vt quadragenarius ieiunij numerus à Christo, Moyse, & Elia comprobatus consummationem nostram aptè significet: quæ consistit, tum in denarij perfectione nobis promissi, tum in laboribus huius mundi à quatuor vêtis delineati, & in Corporis nostri ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora, exercitatione, S. Isidor. *lib. 2. c. 36.*

10 *Gratianus de cons. dist. 5. Quadragesima*, facit auctorem S. Gregorium additionis quatuor dierum à Fer. 4. Cinerum vsque ad Dominicam: qui conciliari fortasse posset cum *Baronio* negante supra; quod nimirum S. Gregorius nondum addiderat quatuor hos dies, quando *Homiliam* habuit ad populum, ex qua *Baronius* negat ab eodem additos eos fuisse:

deinde vero, antequam obierit, eos addidit ille, vt essent quadraginta ieiunij dies, quod affirmat *Gratianus*, & indicant *Microl. cap. 49. & Pamelius*, qui volunt Officia quatuor dierum additorum esse Gregoriana, & vere habentur in *Antiphonario, & Sacramentario Sancti Gregorii*; nisi & hæc à posterioribus addita iuisse dicamus.

11 Sed iam Quadragesima nostra constat diebus quadraginta sex; quid ergo habet mysterij? *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 41.* docet, quadraginta sex annis edificatum fuisse templum, Io. 2. idest, Corpus Christi, *ibidem*; & hoc modo explicat, nam duodecim annorum erat Beata Virgo, quando Christum peperit; vixit autem Christus annis 34. & mortuus resurrexit, ergo Corpus Christi, cuius mater fundamentum fuit, ædificatum fuit quadraginta sex annis; dirutum fuit in morte, & reædificatum in resurrectione. nos quoque, ait ille; ædificemus nosmet ipsos templum Domino quadraginta sex diebus ieiunij quadagesimalis. *ibidem*, docet, nomen, *Adam*, consistare literis Grecis, quæ faciunt numerum, more Græcorum quadraginta sex; quod *Augustini est tract. in Io. lib. 10.* reformemus itaque his diebus quadraginta sex veterem hominem in bonis. Hæc ille argutè.

12 Maximè vero omnium mihi placet *Ruper. Abbas lib. 4. cap. 2.* qui has Dominicas ordinat ratione hebdomadati vsque ad quartam Dominicam Quadragesimæ, quæ dicitur, *Latare*, & est Paradisi propria quædam imago. Septuagesima, inquit ille, dicenda est, quia per septem hebdomadas ad illam, *Latare*, peruenitur. Sexagesima, quia per sex. Quinquagesima, quia per quinque. Quadragesima, quia per quatuor. hoc est per septem ætates mundi ad cælestem gloriam, per sex ætates ad gratiam Redemptionis nostræ. Fufius ille. Dominica vero, *Latare*, est lætitiæ: vnde eo die conuiuium legitur à Christo celebratum, Io. 6. quod est imago Paradisi; semel, & iterum dicitur; *Lætatus sum in his, &c.* ad Missam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt lætitiæ, 1. part. tit.

tit. 19. num. 6. pag. 55. & preterea (quod tamen ad communem Missam non spectat) in argumentum letitię Papa eo die defert in manibus auream Rosam, de qua lege *Duran. lib. 6. c. 53.*

13 Omittuntur à Septuagesima Cantica lætitię, *Gloria in Excelsis*, & *Alleluia*, dicitur, *Tractus*, idest, luctus. vt docuimus in *Rubric. general. pri. par. locis suis*, causa mestitię, ex *Ord. Rom.* Officia vero trium harum Dominicarum habentur in *Antiphonario*, & *Sacramentario Gregoriano*. quod si Septuagesima venerit ante Purificationem, secunda & tertia Oratio non mutantur, ita vt secunda sit de Beata Virgin. cuius partus adhuc celebratur. Idemque fiat in Sexagesima, & Quinquagesima.

14 In ferijs autem omittitur, *Tractus*, quia luctus solemnus est in concursu populi tantum faciendus, vt mox dicemus.

15 In collecta Sexagesimę occurrunt duo præter Regulas ordinarias. Alterum est, quod dicitur Collecta de S. Paulo sine Collecta de S. Petro, qui in Festis eorum & commemoratione per annum nunquam diuiduntur, vt patet. Alterum est, quod, licet in prima Collecta fiat mentio de S. Paulo, tamen in Oratione, *A cunctis*, adhuc fit de eodem commemoratio, contra illud, quod habetur supra pagina

24. de Missa votiuia Apostolorum, quæ excludit Orationem, *A cunctis*. sed nota nonum titulum Stationis, quæ, vt in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum: & item nota, quod nominat Ecclesia Sanctum Paulum occultiori nomine, *Doctoris Gentium*. Titulus autem Stationis non est Festum, neque commemoratio, neque quid votiuum; at Regula illa, *de eodem bis non fit in eodem Officio*; valet in Festis, commemorationibus, & votiuis; non in titulo Stationis, & occulto præsertim nomine, vel tacito, verbi gratia, Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicuti in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque in Missa Orationem, *A cunctis*; quæ, vt alias diximus, correspondet suffragijs communibus Officij diuini. Simile quid habemus in Feria quinta Dominicę tertię Quadragesimę in cuius Collecta nominatur quidem SS. Cosmas, & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine, *Martyrum*, quia de iisdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis. *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideo debet consueta commemoratio eorundem tãquam Martyrum inter suffragia communia, & tanquam Titularium Ecclesię proprię.

De Feria quarta Cinerum, vsque ad Dominicam de Passione. VI.

1 **F**eria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, vt *Maximus Taurin. ait in homil.* non est caput Quadragesimę; & ideo adhuc Vesperę non cantantur mane: sed initium pœnitentię est; vnde & Cineres capiti imponuntur benedicti, ex *Ordine Rom.* vt recordemur originis, & finis nostri, ex *Rupert. libro 4. cap. 10.* Porro in hac ipsa Feria 4. capit Christus ieu-

nare, qui Feria tertia baptizatus est, vt rectè probat *Durand. libro 6. cap. 28.* & die 16. Februarij Feria secūda ieiunium perfecit, vt docet *Torniellus noster*, tomo secundo *Annal. sacrorum Anno 4081. nu. 7.* cum sine dubio illud incœperit die septima Ianuarij post baptismum, qui accidit die sexta Ianuarij.

Rubricę Cinerum sunt.

2 *Ante Missam benedicuntur Cineres a facti de ramis Oliuarum, siue aliarum arborum præcedenti anno benedictis, hoc modo. b Finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel c sine casula cum ministris d similiter indutis e procedit*

dit ad benedicendum Cineres in vase aliquo, & super Altari posito: & primo cantatur à Choro Antiphona, Exaudi, &c.

a *Facti de ramis oliuarum*, Vt sicut Cineres ad humilitatem distribuuntur, ita & per humilitatem spem habeamus futuræ gloriæ, quam designauit processio Palmarum. Cineres itaque sunt reliquæ gloriæ Christi, & quasi semen gloriæ nostræ. debent autem esse aridi, non in modum luti, vt declarauit Sacra Rituum Congregatio 23. Maij 1603.

b *Finita Nona*. Quia Missa in diebus ieiuniorum cantanda est post Nonam. in part. 1. Rubr. tit. 15. num. 2. pag. 40. præparatur Thuribulum. Nauicula, & vas aquæ in angulo Altaris. *Ceremon. Episc. libr. 2. cap. 19.*

c *Sine casula*. Vt habetur 1. part. tit. 19. num. 4. pag. 55. assumit autem Pluuiale, vt ibid. num. 3. pag. 54.

d *Similiter indutis*. Et quidem sine Dalmaticis. in Ecclesijs autem præcipuis

cum Planetis plicatis. in alijs minoribus Alba amicti ministrent, vt pri. part. tit. 19. nu. 6. & 7. pag. 57. sine manipulis, *Cerem. Episc. libr. 2. cap. 17.*

e *Procedit ad benedicendum*. De Sacrificia ad Altare; Acolythique tantum præcedunt cum candelabris accensis. Ministri pares Celebranti procedunt, quia Pluuiale habet, ex *Cerem. Episc. libr. 1. cap. 15. in fine.*

f *Super Altari*. Hoc est, in cornu Epistolæ. *Cerem. Episc. libr. 2. cap. 19.* ita, vt sit vas inter Missale, & cornu. Celebrans, osculato Altari in medio, accedit ad librū vbi stās inter vtrunq; Ministrum, *Cerem. Pap. libr. 2. sect. 1. c. 29. & 41.* quia Pluuiale habet, legit Antiphonam, *Exaudi, &c.* quæ cum sequentibus habetur in *Antiphonario Gregoriano.*

3 *Deinde Sacerdos in cornu Epistola, non vertens se ad populum, dicit, &c.*

Adde: manibus iunctis, & dum benedicit manu dextera Cineres, Diaconus eleuat à dextris fimbriam anteriorem

Pluuialis; & ideo stare debet illi à dextris, non post eum, vt diximus.

4 *Postea Celebrans, g imposto incenso in Thuribulo, ter h aspergit Cineres aqua benedicta, dicendo Antiphonam, i Asperges, sine cantu & sine Psalmo, & ter adolet incenso. Deinde m dignior Sacerdos ex Clero accedens ad Altare imponit Cinerem Celebranti n non genuflexo. Si vero non adsit alius Sacerdos, o ipsemet Celebrans genibus flexis coram Altari, sibi ipsi Cineres imponit in capite, nihil dicens, & cantatur statim à Choro Antiphona.*

g *Imposito incenso in Thuribulo*. De more, & cum benedictione, ministrantibus Diacono, & Thuriferario.

h *Aspergit*. In medio, à dextris, & à sinistris Cinerum, delato vase aquæ ab altero ex Acolythis, & aspergillo sine osculis dato Diacono, qui deinde cū osculis tradit Celebranti.

i *Asperges*. Totum versum dicit, & nihil præterea.

l *Ter adolet*. Eodem modo, quo aspergit.

m *Dignior Sacerdos*. In suo habitu, sine

stola cum habitu Choralis, *Cer. Episc. cit.* stans imponit Cinerem dicens: *Memento homo, quia puluis es, &c. Ordo Roman.* At, si cinis est, cur dicitur puluis? *Gen. 18.* dicebat Abraham, *cum sim puluis, & cinis.* cinis enim mixtus puluere inutilis est, ex *Chrysost. homil. 23. Epist. 2. ad Corin.* diuisim vero vtilia sunt.

n *Non genuflexo*. Stanti quidem, facie versa ad populum, sed capite inclinato; imponit autem in formam Crucis, *Cerem. Pap. libr. 2. cap. 31.*

o *Ipsemet Celebrans*. Non debet Diaconus

onus imponere Sacerdoti Cineres. Cōuenit autem, vt genibus flexis corā Altari sibi ipsi eo casu imponat, quasi à Christo

illos recipiat, cui flectitur omne genu, & ad exemplum humilitatis.

5 p Sacerdos vero, dum cantatur Antiphona, & Responsorium, primo imponit Cineres digniori Sacerdoti, à quo ipse accepit: deinde ministris paratis, genibus flexis coram Altari dicens.

p Sacerdos, Stans, aperto capite, & Diacono tenente à Dextris eius vas Cinerum, Cer. Epif. vbi supra. Aperto, inquam, ca-

pite distribuit Cineres, Candelas, & Ramos, ex Decreto Sac. Rituum Congreg. 18. Iulij 1626.

6 Postea q veniunt alij: primo Clerus per ordinem, deinde r populus, & genibus flexis ante Altare singulatim recipiunt Cineres à Sacerd. vt dictum est de ministris. Completa cinerum impositione Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.

q Veniunt alij. Cum debitis reuerentijs Altari, & Celebranti, ante & post, & manibus iunctis.

r Populus. Extra gradus Altaris ad Cancellos populus congruentius recipit Cineres: feminis etiam non supra velum, sed supra capillos dantur Cineres, si fieri potest commode; ne benedictus cinis supra velum deperdat.

In fine distributionis ante Orationem, Concede, tergat digitos Celebrans in angulo Altaris, Ceremon. Episc. loco citato, cum aqua & mica panis. Deinde dicitur Missa, in qua hæc sunt propria.

7 Graduale dicitur cum Tractu, Domine, non secundum peccata nostra, &c. non ex Ord. Rom. sed ex nostra deuotione, inquit Microl. cap. 50. quod repetitur in Ferijs secundis, quartis, & sextis. Idem ibid. cur non in alijs Ferijs? quia in prædictis tantum erat populi concursus ad lectum solemnem, quem significat Tractus: & est in Antiphon. Gregor. * eadem, ratione, qua in iisdem Ferijs dicuntur Officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Pœnitentiales: quia nimirum lætitiæ Dominicæ minui debet statim in Feria 2. tum in 4. venditus fuit Christus, & in 6. fuit Cruci affixus. Præfatio Quadragesimalis ex Pelagij Decreto quotidie dicitur Microl. loco citato etiam in Dominicis, Gemma lib. 4. cap. 117. quamuis non ieiunemus, contra quosdam, quos confutat Durand. loco citato.

8 Duplex Oratio in fine Missæ additur, cum humilitione: Humiliate capita, &c. ex Amalar. lib. 3. cap. 37. Vide supra 2. part. Rubr. tit. 11. num. 2. pag. 138. sed non in Dominicis, in quibus communio fiebat populi, cuius loco successit in Ferijs Oratio illa duplex; vnde & in iisdem humilatio est omittenda. Micr. c. 51. Oratione autem Missæ sunt eadem, quæ in Sacramentario Gregoriano.

9 Feriæ quintæ festiuæ habitæ sunt à Sancto Siluestro successore S. Melchiadis; & ideo non habuere officia propria à Sancto Gregorio Primo. Gregorius deinde dictus Iunior, idest II. & Officia propria, & Missas, (quæ addita sunt Antiphonario, & Sacrament. Gregor.) iisdem distribuit, Vualaf. cap. 20. immo ex Baronio anno 731. ieiunium iisdem instituit in Ecclesijs ijs, in quibus adhuc non agebatur; & ideo Euangelia ferè omnia, quintis ferijs assignata, communia sunt alijs diebus extra Quadragesimam.

10 In Sabbato Cinerum idem est Officium Missæ, quod in præcedenti Fer. 6. quia posterius est S. Gregorio, ex Microl. cap. 49. cum Oratione tamen diuersa in Sacramentario S. Gregorij.

11 * In Dominica prima Quadragesimæ nihil occurrit notandum, nisi quod ea contingit aliquando die 16. Februarij, vt in Tabula IX. Calendarij nostri perpetui, & ea ipsa dies est, ex Augustino Torniello in Annal. qua Christus tentatus

tus fuit, vt in Euangelio Dominicæ.

12 Feriæ Quatuor temporum, ex decreto Gregorii VII. tanquam à maioribus eo tempore iustitutæ, habent Officia in *Sacrament. S. Gregorii*, & *Lectionario S. Hieronymi*. de quarum ritibus vide quæ diximus supra de Aduentus Quatuor temporibus, vbi cur Euangelium 2. Dom. Quadrages. sit idem, ac Sabbati præced. indicauimus.

13 Dom. 2. habet Missæ Offic. non Gregorianum, ex *Microlog. c. 24. & 29.* & ex *Pamel.* * Dicta est vacans, hoc est, sine offic. proprio. nã Introitus, Grad. Offert. & Communio sumpta sunt de Fer. 4. præced. Reliquarum Feriarum, & Dominicarum sequentium Officia, partim in *Antiph.* partim in *Sacram. Gregor.* habentur, pauci. Orationibus mutatis in aptiores.

14 In Feria 5. Dom. 3. habetur Collecta de SS. Cosma & Damiano, de qua vide sup. tit. præced. n. 15. pag. 204.

15 Feriæ 4. Dominicæ 4. variatur Missa, cui datæ sunt duæ lectiones, vt in Feria 4. Temporum putant aliqui, ad iudicium

fururarum in Sabbato ordinationum. sed hac die fiebat Scrutinium baptizandorum in Paschate, & inter septem Scrutinia hoc erat maximum, *Ordo Rom.* quod Scrutinium non est in vfu hodie, sed tamen Missa est eadem, in qua Cathecumenis dicitur in Introitu: *Effundam super vos aquam mundam*; & idem repetitur in prima Epistola; tum dicitur: *Lauamini*, in secunda; & in Euangelio cæcus natus nondum lotus Cathecumenum representat, ex *Aug. in Homil. illius Feriæ*, à qua Feria vsque ad Parasceuen ieiunabant quindecim diebus, demptis Dominicis. ex *Ruper. libro 4. capit. 18.* Causas autem Scrutinij in hac Fer. 4. vide apud *Honor. in Gemma libro 3. cap. 54.*

16 In reliquis diebus nihil noui occurrit declarandum vsq; ad Dom. de Passione, exceptis Ordinationibus, quæ in Sabbato, *Sitientes*, ita dicto, quia Introitus Missæ incipit à verbo, *Sitientes*, concessæ sunt, ex Decreto Gelasij I *distin. 75. ordinationis presbyterorum*. de quibus eadem est ratio cum alijs Sabbatis Quatuor Temporum, vt supra nos diximus.

De Dominica de Passione, & Hebdomada maiori. VII.

1 IN primis Vesperis Dom. de Passione velamus Cruces, & Imagines, ex *Carem. Episc. libr. 2. cap. 20.* hoc est, ante Vesperas; velum autem non debet habere secum aliam imaginem; & illud velum, quo teguntur Cruces, sit potius violaceum quàm nigrum (album nequaquam) nisi aliud statuatur infra. quo ritu significatur, iam Christum non in palam ambulasse apud Iudæos hoc tempore, & abscondisse se, vt in Euangelio Dom. dicitur.

2 *Ruper. libr. 5. cap. 1.* probat versimiliter in vesperis Sabbati ante Dominicam de Passione coactum fuisse Concilium aduersus IESVM; ideoque mensura maior conuenit ecclesiasticis Officijs: & hinc in Introitu taceatur, *Gloria Patri*, apud quosdam, inquit ille; sed *Ordo Rom.* expresse omittit, vt & nos humilitati studentes omittamus excelsa nostra, ait *Alcuin.*

3 Omittitur etiam, *Iudicame Deus*, ita

Gauant. Rubr. Miss.

Gemma lib. 4. c. 117. & quia Officia huius Dominicæ sūt media inter dies Quadrag. & sequentes de Passione, ideo forte dicta est ab *Ord. Rom.* Dominica mediana, vt etiã à *Gelasio dist. tit. præced. n. 15. citata.*

4 De duabus Orationibus, non tribus, & de Præfatione de Cruce diximus in *part. Rub. tit. 9. & 12. pag. 22. & 35.* testatur autem *Micrologus. capit. 50.* Præfationem de Cruce non dici solitam ante Palmas, qui mos durauit vsque ad Pium V. à quo statuta est Præfatio de Cruce ab ipsa Dominica de Passione.

5 In Sabbato ante Palmas Officium non est Gregorianum, ex *Amal. libr. 1. cap. 9.* tamen congruum legitur Euangelium, in quo habetur, quod in crastinum turba obmauere Christo. ergo quæ narratur initio, contigerunt hac die. Officium Missæ, hoc est, Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio, sunt de Fer. 6. præcedentis;

N quia

quia olim Sabbatum vacans dicebatur, in quo Papa eleemosynas dabat.

6 Dominica Palmarum, dicta est in *Ord. Rom.* Palmarum, siue Florum, siue Ramorum, Ofanna, Pascha petitem, siue competentium, idest, simul petentium. Symbolum ante baptismum, ex *Alcuino*, & Capitolarium, quia in hac die lauabantur capita vngendorum in Sabbato Sancto, ex *Isid.* lib. 1. c. 27. item Hebdomada Maior, apud *Chrysof.* hom. 30. in cap. 10. *Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Cle.* lib. 8. const. 39. vel quia in ea maxima parfimonia, vel quia in ea Officium maius celebratur, *Ordo Rom.* addit *Microl. cap.*

52. Maiorem dici, ob sanctissimum Dominicæ Passionis Sacramentum. *Idem Chrysof.* appellat Magnâ, quia magna, inquit, & ineffabilia bona in ea contigerunt. Item appellatur, Indulgentiæ, ob pœnitentes absoluedos publice, *Honor.* in *Gen.* lib. 3. cap. 72. Item Pœnosa, & Sancta, ob Christi passionem, & impios iustificatos; *Durand.* lib. 6. cap. 67. Authentica, in *Officio Ambrosiano*: & dicitur etiam Ultima à *S. Ambros.* epist. 33. quia ultima est Quadragesimæ.

In benedictione Ramorum, Rubricas attende Missalis, quibus addemus alias minutiores de more.

7 Completa Tertia: & facta a spersione aque, more solito, Sacerdos indutus pluuiali violaceo, vel sine casula, cum a ministris similiter indutis, b procedit ad benedicendum ramos palmarum, & oliuarum, siue aliarum arborum, c in medio ante Altare, vel ad cornu Epistolæ positos, & primo cantatur à Choro Antiphona.

Benedictionis Palmarum mentio est Anno 877. apud *Baronium* sub 10. VIII.

Asperio aquæ, de qua Rubr. fit à Sacerdote statim ac venerit ante Altare. Acolythi ante asperionem aquæ deponant candelabra super Credentia.

a Ministris similiter indutis. Hoc est: simili colore, sed sine Dalmaticis, cum Casulis plicatis, vel in Albis iuxta supra, dicta tit. 19. num. 6. & 7. part. 1. pag. 58. & 59. manipulos autem in hoc casu Ministri portant, quia cantaturi sunt Epistolam, & Euangelium.

b Procedit ad benedicendum. De Sacristia iam venit Celebrans præcedenti-

bus Acolythi cum Candelabris, vt ante Missam, sine Thuriferario, & cum Ministris, capite cooperto, hinc inde à latere Celebrantis, vt in simili Casu *Cæremon. Episc.* libro 1. capit. 15. & libro 2. cap. 30. & 31. quia pluuiale habet. quare verbum, procedit hoc loco non significat motum localem à Sacristia, sed quod, finita asperione, prosequitur benedictionem Palmarum, ascendendo ad Altare, quod osculatur in medio, & deinde in cornu Epistolæ cantando, vt in Missali.

c In medio ante Altare. Ita *Ordo Romanus*, sed est commodius; quod ad cornu Epistolæ ponantur Palmæ, & rami.

8 Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ non vertens se ad populum, dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus Vobiscum.

Non diducit manus, sed iunctas eas tenet, etiam ad, *Oremus*, & ad Orationes; quia sumus extra Missam; & Ministri pa-

res sint Celebranti, hinc inde, vt quando erit opus, commodius Diaconus eleuet fimbriam pluuialis a dextris.

9 Postea Subdiaconus in loco solito cantat sequentem lectionem in tono Epistolæ, & in fine osculatur manum Sacerdotis.

Eadem prorsus facit, quæ pro Epistola Missæ; in cuius fine non tamen defert

librum Celebrantis ad cornu Euangelij, quod legit Celebrans, si velit, in cornu Epi-

Epistolæ; & resumat, si ea vitur, Placetam plicatam Subdiaconus.

10 Interim, dum cantatur & Diaconus ponit librum Euangelij super Altare, & Sacerdos, ministrante Diacono nauiculam, ponit incensum in Thuribulo: deinde dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem à Sacerdote, postea, Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolythos tenentes Candelabra accensa, signat librum, incensat, & cantat Euangelium, ut infra, more consueto, quo finito, Subdiaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui & incensatur à Diacono.

Non discedit Celebrans à cornu Epistolæ. omnia fiunt etiam à Thuriferario, prout ad Euangelium Missæ diximus 2. part. tit. 6. nu. 5. pag. 102. hic adde tamen,

11 Post hæc benedicuntur rami. Sacerdos stans in eodem cornu Epistola dicit in tono Orationis Ferialis, Dominus Vobiscum.

Eodem modo cantat Prefationem, manibus iunctis, assistentibus hinc inde Ministris cum quibus dicit, Sanctus, &c. cum autem manu benedicturus est ramos, Diaconus eleuat à dextris fimbriam pluuiialis anteriorem; Celebrans vero, dum dextra signum crucis facit, ponit, sinistram super Altare; Rubr. gener. part. 2. tit. 5. num. 5. pag. 89. & tit. 7. num. 5. pagina 108. In orationibus nihil est detrahendum, neq; mutandum, licet benedicantur rami arborum, non palmæ, nec oliuarum rami: quia ij rami arborum succedunt pal-

quod si Diaconus Casula plicata vitur, incensato Celebrante, priorem resumat, eo modo, quo diximus pag. 57.

marum loco, & à populo eo die vocantur palmæ. neq; Romæ, ubi saltem oliuæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores, tacentur & verba in quarta oratione: Ceterarumq; arborum, neq; est mendacium, sicuti non est mendacium dicere in Parasceue: ecce lignum Crucis: adhibita tunc cruce argentea.

12 Circa finem quintæ Orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia vas aquæ benedictæ cum asperforio, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

13 Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter d aspergit ramos aqua benedicta, dicendo Antiphonam, e Asperges me sine cantu, & sine Psalmo: & ter f adolet incenso.

d Aspergit ramos. Ordo Romanus; accepto nimirum asperforio de manu Diaconi cum solitis osculis, & reuerentijs. aspergit autem ter, idest, in medio, à dextris ramorum, & à sinistris eorum.

e Asperges me. Submissa voce versum illum tantum.

f Adolet incenso. Ordo Romanus; eo mo-

do scilicet, quo asperfit, nihil dicens. Diaconus autem in asperfione, & incensatione eleuat fimbriam pluuiialis. rursus Celebrans in cornu Epistolæ, ut prius, addit quæ sequuntur in Missali.

Benedictio hæc breuior est, quam sit in Ordine Romano; sufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multo plures habentur ibi.

14 Completa benedictione, g dignior ex clero accedit ad Altare, & dat ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec osculatur manum dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad populum, distribuit ramos, primum digniori, à quo ipse accepit, deinde Diacono & Subdiacono paratis, & alijs clericis singula-

rim per ordinem, ultimo laicis: omnibus genuflectentibus, & ramum ac manum Celebrantis osculantibus, h'exceptis Pralatis, si adsint.

g Dignior ex clero. Dignior, qui dat ramum celebranti, stans in suo habitu, sine stola, eidem stanti dabit, & cum osculo rami ab utroque facto, non manus; deponit autem Celebrans ramum suum in manu Acolythi, & dum alijs aperto capite, vt diximus pag. 295. stans distribuit, Diaconus à sinistris eius ministrat eidem ramos, eos tantum osculando, deposito in-

terim suo ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit ramos Diacono sine osculis.

n Exceptis Pralatis. Canonici quoque non osculantur manum Celebrantis Canonici, ex *Cerem. lib. 2. cap. 17.*

Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui distribuat laicis; sed *Ordo Romanus* à Celebrante distribui iubet.

15 Postea fit i Processio. Et primo celebrans **l** imponit incensum in thuribulum: & Diaconus vertens se ad populum dicit: *Procedamus in pace. Et Chorus respondet: In nomine Christi. Amen.* Præcedit thuriferarius in cum thuribulo fumigante: deinde **n** Subdiaconus paratus deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis: sequitur Clerus per Ordinem, o ultimo Celebrans cum Diacono à sinistris, omnes cum ramis in manibus: & cantantur sequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliquæ, quousque durat processio.

i Processio tradit Ordo Rom.

l Imponit incensum. Ministrante Diacono & Thuriferario cum benedictione, de more.

m Cum Thuribulo fumigante. Vt quasi sternat viam Crucifixo sequenti cum odore incensi: vel quasi Christus trahat post se sequentes in odorem unguentorum suorum.

n Subdiaconus paratus. Eo modo, quo

supra; & ille idem qui supra, non alius defert Crucem inter Acolythos, cuius usum in Processione antiquissimum docet *Baron. Anno 398. vt part. prima diximus titulo 19. nu. 3. pag. 54.* & prædicti quatuor deponunt alicubi ramos suos, vt commodius gestent alia.

o Ultimo Celebrans. Cooperto capite, & cum ramis in manibus suis, tam Celebrans, quam Diaconus.

16 In reuersione processionis, duo vel quatuor cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad processionem incipiunt v. p Gloria, laus: & decantant duos primos versus. q Sacerdos vero cum alijs extrâ Ecclesiam repetit eosdem. Deinde qui sunt intus, cantant alios versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: & qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent, Gloria, laus, sicut à principio. Postea Subdiaconus hastili Crucis r percutit portam, qua statim aperta, processio intrat Ecclesiam cantando. r.

p Gloria, laus. Duodecim tantum versus habet *Ordo Romanus*, & auctor eorum dicitur fuisse Aurelianensis Episcopus, de carcere iccirco liberatus. lege *Durand. libro 6. cap. 67.* Quam Historiam describit etiam *Baron. Anno 835. ex probatis Auctoribus.*

q Sacerdos cum alijs. Sacerdos cooper-

to capite, Subdiaconus prope portam in medio, versa tunc imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

r Percutit portam. Semel in ima parte portæ, & cū ima parte hastilis, ex *Cerem. Pap. lib. 2. c. 39.* & *Rituale Romano Pauli V.* tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, si Missa sequatur solemnis.

17 r. Ingremente Domino, &c. Habet *Ordo Romanus.*

18 Deinde celebratur Missa, & rami tenentur in manibus, dum cantatur Passio, & Evangelium tantum.

Ad

Ad totam Missam tenebantur rami in Ordine Romano; sed ad Passionem omnino, ut dum ignominia Crucis narratur, eiusdem victoria per ramos ostendatur. Celebrans autem, dum legit in cornu Epistolæ Passionem, palmam teneat sinistra manu. *Cerem. Marcell. libro 2. capit. 41.* Idem & ministri faciunt. Missa habetur in *Antiphonario*, & *Sacramentali Gregoriano*; unicaque dicitur Oratio, quæ à Sancto Ambrosio accepta est, ex *Pamplio*, de Feria 6. in Parasceue Ambrosii.

19 In Missa legitur Passio à S. Matthæo scripta nam Alexand. Papa instituit, Passionem legi hoc tempore à quatuor Euangelistis scriptam, eodemque ordine, quo ipsi scripserunt, *Durand. cap. 68.* refert S. August. *serm. 144. de tempore.* vno tantum die Passionem legi solitam fuisse, & secū dum Matthæum; & cum ille voluisset eam legi iuxta quatuor Euangelistas, factum quidem est, sed cum auditorum ob nouitatem perturbatione.

Notæ illæ † C. S. non sunt antiquæ, auctorem habent incertum; & puto, eas significare Christum, Chronistam, Synagogam. Alij, Christum, Cantorem, Succentorum, nam Diaconi dicuntur hodie Catores Passionis in *Ceremoniali*. * Vox autem *Succentor*, non est noua, aut recens in Ecclesia Latina; quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Auerfanæ in instrumento celebrato cum Fratribus Minoribus anno 1234. quod habetur apud *Lucam Vuandingum in Regeſto Pontificio ad calcem Annalium Minorum Anno 1235. Bulla 27.* Ad cantandam verò Passionem eadem obseruanda ferè sunt, quæ infra dicemus in *Parasceue num. 3.* sed stolæ Cantorum erunt violaceæ. vide ibi. Dilatio enim hæc fit in gratiam nostri Ordinis, qui hodiernam non cantat Missam.

10 Non petitur benedictio, quia auctor benedictionis extinctus legitur; eademque de causa neque luminaria deferuntur, neque thus adhibetur, ex *Ordine Romano*: quia feruor deuotionis in Apostolis tepuerat. Nec dicitur, *Domine Gauant. Rubr. Miss.*

nus Vobiscum, in detestationem male salutantis Iudæ, neque gloria Christo datur, qui in Passione est; *Durand. ibidem.* de omissione *Gloria tibi Domine*, scribit *Microlog. etiam capit. 52.* omnis autem solemnitas in tanta mestitia tollitur; & in fine tantum, more solito, tanquã ad Euangelium Missæ petitur benedictio, incensatur liber, qui & osculandus datur Celebranti in initio postremæ partis, cum eiusdem incensatione, *Durand. ibidem.* in fine quoque responderetur: *Laus tibi Christe.* * quæ item (excepta incensatione libri, & celebrantis) seruanda erunt in Missis priuatis.

21 Ad legendam autem Passionem in Missa priuata non extinguuntur luminaria in Altari, ut ex professo probat *Paulus Comitulus in respons. moral. libro 1. quest. 49.*

22 In fine Missæ legitur Euangelium, varie, ut dicitur *part. 1. Rubr. titulo 13. num. 2. pag. 37.* nimirum in Missis priuatis Euangelium Palmarum, in solemnibus solitum S. Io.

23 Mysticè in hac Benedictione, Processione, & Missa, recole decimam fuisse Lunam hac die, in qua ducebantur Agni in domus, immolandi in Paschate, *Exod. 27.* & ecce Christus Agnus Dei portatur ad victimam, *Ierem. 11. ex Amalar. libro 1. cap. 10.* vnde partim lætitiæ ob palmas, victoriæ symbolam, partim mœoris est hæc dies, quæ includitur in Hierusalem, ut Agnus ad occisionem, Porta Ecclesiæ clausa, & hastili Crucis aperta designat Hierusalem cælestem per Christi Passionem nobis referatam, vnde dicitur *Re. Ingrediente Domino in sanctam Ciuitate,* reliqua per se patent; ex Historia Evangelica, & Benedictione ramorum, idest, ex verbis Benedictionis.

24 Sed quid agendum, si processio extra Ecclesiam exire nequeat? Fiat circum Ecclesiam, & quod ante portam præstandum erat, fiat in vestibulo ante ingressum Cappellæ maioris.

25 Quid item, si Cantores desint ad cantandam Passionem? eo casu Diaconus solus Missa cætet totam; & ea finita, redeat

ad Altare, ac reliqua facit pro parte postrema; vt supra dictum est, & dicemus Fer.6.

26 In Feria quarta sequenti * ad Introitum non genuflectitur. duæ lectiones leguntur, ex *Ordine Romano*, vel propter ordinationes futuras in Sabbato Sancto, *Durand. cap.70.* vel quia in prima lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur: Christus autem mortuus est pro redemptione vtriusque, *Amalar. lib.1.c.11.* vel quia ea die venditus est Christus; vnde quasi sic Feria 4.

temporum, habet ieiunij duplicem rationem; & inde sumptum est, quod in ieiunio, post sextam Feriam, Feria quarta primum locum obtinet. *Durand. loco nunc cit.* Tractus post secundam lectionem dicitur, vt in Parasceue, qui, vt aliàs diximus, luctum significat: *Rupert. lib.5. cap.13.*

27 Habes in *Antiphonario*, & *Sacramentario S. Gregorij* Missarum Officia, præcedentis tridui. quæ infra annum repeti non debent *Dianatra.6. Miscell. res. fol.102.*

De Feria quinta in Cœna Domini. VIII.

1 DE hac Feria *Ordo Romanus*, Missa verò festiuum habet Officium, ob institutionem Sacramenti Sacramentorum; sed, vt ait *Rupert. libro 5. capit. 14.* sicut in Feria quinta mundi ex aquis ortum genus partim reliquit gurgiti Deus, hoc est, pisces creauit; & partim leuauit in aera, hoc est, aues: ita in hac Feria quinta deprimimur in tristitiam, leuamur in gaudium. Crux, quæ in Altari est, velo tegatur albo.

2 Missæ Officiū habetur in Antiphon. & Sacram. Greg. cuius Collecta huc trās-lata est ex Missali Ambrosiano, ait *Pamelius in Liturgicon tomo 1.* Dicitur, *Gloria in Excelsis*, ex Bonifacij Decreto, *Durand. lib.6. cap.75.* & ab Episcopis, de *conf. dist.1.* Porro, qui est Canon Nicolai Papa. Campanæ deinde silent, vt excelsa nostra, & turrium nostrarum taceant in humilitate Christi, *Alcuin.* & quia tunc Apostoli prædicatores per Castella nō circuibant, & tacebant, *Rupert. loco cit. c.29.* & vt silentium indicamus populo, *Idem.* Dicitur, *Pax vobis*, ab Episcopo, in *Sacram. Gregor.* Euangelium quadrat, quia eo die Christus lauit pedes: & in Epistola suffi-

cienter agitur de Eucharistia.

3 De Symbolo diximus in *Rub. general. 1. part. tit. 11.* Communicantes, Hanc igitur oblat. Qui pridie, quæ sunt propria huius Missæ, habentur in *Ord. Rom.*

4 Pax non datur, ex *cod. Ord. Rom.* in de-
testationem osculi Iudæ. *Alcuin.* In ter-
tio, *Agnus Dei*, dicitur, *dona nobis pacem*,
contra editionem Venetam in Officijs
paruis Hebdomadæ maioris, in quibus
perperam notatur, quod habet *Duran* li-
bro 4. cap. 52. tertio dici, *miserere nobis.*
nam Missale yltio dici de more, quamuis
pax non detur.

3 Reseruetur Hostia cum particulis in
sequentem diem pro Sacerdote, & infir-
mis, ex Decreto Innoc. I. *Durand. c.75.* &
habetur hæc reseruatio in *Sacram. Gre-
gor.* nihil de sanguine, tum quia pericu-
lum est, ne effundatur, *Hugo Victorin. de
Spec. Miss. obseru. lib. 3. c.20.* tum quia si-
gnificatur in Calice finis legis antiquæ, &
cum bibisset Christus in Cruce, dixit, *Cō-
summatum est*, id est, testamentum vetus,
Durand loc. cit.

Verba Rubricarum huius diei sunt.

6 *Hodie Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum vnā sumit, alteram reseruat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reseruat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit, pro infirmis: sanguinem vero totum sumit, & ante abluionem digitorum ponit Hostiam reseruatam in alio Calice, quem Diaconus a palla & patena cooperit, & desuper b velum expandit, & in medio Altaris collocat. Deinde c fit Communio, & completur Missa. Sacerdos autē d genuflectit.*

flectit, quoadcunque accedit vel recedit à medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in Calice reſeruatum: cum dicere debet, Dominus vobiscum, non vertit ſe ad populum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, ſed à latere Euangelij: & in ſine e dat benedictionem.

Calicem alterum de Credentia ad Altare hoc item loco deferat Subdiaconus ſine velo longo, ſed cum velo tantum. Calicis eiufdem paruo, patena, & palla.

a *Palla, & patena cooperit.* Palla prius, quæ, vt diximus aliàs, ſignificat lapidẽ ad oſtium monumenti: patena deinde, ad tutelam pallæ, quaſi ſigillum indicet Phariſæorum, de quo *Matth. 27. ſignantẽ lapidẽ cum Cuſtodibus.* cum enim Sabato Sancto anticipetur Miſſa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari representationem Sepulchri Chriſti, vt innuit *Duran. loco citato. à Fer. V. poſt Miſſam*, quamquam improprie Sepulchrum Domini hoc appellatur.

b *Velum expandit.* Velum album ad cautelam & ornatum apponitur.

c *Fit communio.* Omnis populus communicat in ordine ſuo. ita legitur in *Sacramentario Gregoriano.* De qua communione vide ſupra *part. 2. tit. 10. num. 9. pag. 138.*

7 An Cleri quoque, Sacerdotum? Sane *Francolinus 1. part. de tempor. Hor. Can. cap. 30. ex Ordine Romano, & Alcuino* contendit, non licere hodie Sacerdotibus celebrare priuatas Miſſas, ob receptam conſuetudinem faciendi vnum ſacrum ſolemne, in quo, exemplo Apoſtolorum, omnes Presbyteri communicent: cui ſub-

8 *Legitur Euangelium Sancti Ioannis, in cuius initio Sacerdos non ſignat Altare, ſed ſeipſum tantum.*

In Altari non fit ſignum; quia ibi immediatè a deſt auctor benedictionum. Si legit Euangelium in libro, poteſt ſignare

ſcribit *Azor. lib. 10 cap. 24. q. 5. quicquid contra ſentiunt Sotus & Nauarrus, extatque Canon Soteris de hac Communionẽ generali de conſ. diſtinct. 2. in c. ena. concedit Suar. tertia par diſp. 8. ſectio. 2. Miſſas plures, ſecluſo ſcandalo, & in loco ſecreto ſine cõcurſu. Sacra vero Rituum Congregatio 27. Septem. 1608. communionem cleri iubet in hac Miſſa, in memoriam quod Chriſtus communicauit Apoſtoloſ; & hoc eſt ſeruandum. Cõmunicent autẽ Presbyteri cum Stola de collo pendente, ex *Concil. Braccar. 3. can. 3. ante Altare quidem Sacerdotes & Leuitæ, extra Chorum populoſ, ex Concil. Toletano 4. c. 17. ſi tamen Stola omittatur; non eſt peccatum mortale, ex DD. apud Bonac. diſp. 4. q. 6. punct. 2. n. 2.**

d *Genuflectit, quoadcunque accedit, &c.* Ob reuerentiam Sacramenti, licet in Calice lateat, & ſub velo, quod in ſimili caſu aliàs obſerua-

e *Ibidem dat benedictionem.* hoc eſt, in latere Euangelij, neque perficit circulum, ſed reuertitur ad medium, ne terga vertat Sacramento. nam craſtina die ob eãdem cauſam idem habes aperte in Rubrica, ad *Orate fratres*, eadem obſeruent Miniſtri; & ad ea, quæ maioris ſunt reuerentiæ hiſ diebus erga Chriſtum à Iudæis deriſum, diligentius aduertant.

librum. Ad ea, *Et verbum caro factum eſt, genuſſectat Celebrãſ cum Miniſtris paulo verſus Sacramentum.*

9 *Hodie ſparetur locus aptus in aliqua Cappella Eccleſiæ, vel Altari, & decenter quoad fieri poteſt ornetur g cum velis & luminibus, ubi Calix cum Hoſtia, vt ſupra, reſeruata, reponatur. Finita autem Miſſa accenduntur intortitia, & h fit proceſſio more ſolito, alio tamen i Subdiacono parato Crucem ferente. Celebrans indutus pluuiali albo ſtans ante Altare, imponit incenſum in duobus thuribulis abſque benedictione, deinde in medio genuſſectat, cum altero n in-*

incensat ter Sacramentum: & o accepto Calice cum Sacramento de manu Diaconi stantis, & cooperto extremitatibus veli, quo eius humeri teguntur, procedit medius inter eundem Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris p sub baldachino, duobus Acolythis q Sacramentum continue incensantibus vsque ad locum preparatum, vbi pro crastino seruandum est. Interea dum fit processio, r cantatur Hymnus; Pange lingua gloriosi Corporis. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus à Sacerdote stante accipit Calicem cum Sacramento, & ponit s illum primo super Altare, vbi à Sacerdote genufle.co incensatur, vt supra: deinde r reponit in capsula.

f Paretur locus. Omnino debet esse distinctus ab Altari, in quo fuit celebratum.

g Cum Velis. Vela sunt cortinæ, ex Glos. de consecrat. d.1 c. Altaris. Imò ex Ambrosio. ad Marcellinam, vt explicat Baron. Anno 112. sunt Cortinæ Regiæ. Plura idem Baron. An. 329. non igitur adhibeantur pñi nigri; tum quia in horto sepultus fuit Christus; tum quia crastina die super Calicem adhuc erit Velum album, cū reportabitur ad Altare maius; tum quia viuit vere Christus, etiam in representatione mortis eiusdem. exemplum habes in Sacello Pontificio Romano, vbi omnia splendent in hoc casu referuandæ Hostiæ. abusue à vulgo sepulchrum Christi appellatur, vt supra diximus.

h Fit processio, more solito. Ante Pium V. de hac nulla mentio est in Missalibus. fit autem de more, Acolythis nimirum cum Cadelabris Crucem comitantibus. non tamen extra Ecclesiam ex decreto S. Congregat. super negotia Episcoporum, tam in hac, quam in sequenti Feria. die 6. Augusti 1591.*

*i Subdiacono parato. Id est, cum Tunica alba, sine manipulo: Crux etiam fit adhuc velata, contra quosdam qui oppositum scripserunt gratis: * & melius Romæ velo tegitur violaceo, quā albo, prout requirit Passionis tempus. quod autem à Subdiacono Crux deferatur, diximus supra part. 2. tit. 13. num. 4. pag. 156. Hic autem cum suis Acolythis stabit, genuflexis alijs in loco, vbi reponitur Sacramentum.*

l Celebrans indutus pluuiali. Vt illud induat, retrahetse extra cornu Epistolæ, ob presentiam Sacramenti, ibique

omnes deponant manipulos.

m Imponit incensum absque benedictione. Vide supra quæ diximus in eleuatione Hostiæ ad Missam par. 2. tit. 8. num. 8. pag. 130. & in Cerem. Episc. lib. 1. cap. 23. & lib. 2. c. 33. habetur.

n Incensat ter Sacramentum. Adde facta ante & post profunda capitis simul cū Ministris inclinatione. caueat Diaconus ab oculis coram Sacramento. Ceremon. Episc. lib. 1. cap. 23.

o Accepto Calice. Ita vt Celebrans sinistra nodum teneat, & dextram superponat Calici, quam Diaconus tegit extremitatibus veli pendentis ab humeris.

*p Sub baldachino. Vocatur Mappula ab Innocen. III lib. 2. Myst. Miss. cap. 7. & in distributione hastarum eiusdem, nobiliorib. dantur eæ, quæ sunt in facie Celebrantis, posteriores minus nobilibus. Cerem. Pap. lib. 2. cap. 14. & Cerem. Episc. lib. 1. cap. 14. * nobilioribus item inter hastas pares dentur eæ, quæ sunt à dextris celebrantis, dum procedit. conuenit tamen, vt hodie, & sequenti die ab Ecclesiasticis cum pluuiialibus deferantur hastæ; quod si desint pluuialia; non ideo induant stolas, cottis tantum induiti, ex Cerem. Episcop. lib. 2. c. 25. & 26.*

q Sacramentum continue incensantibus. Duobus modis fieri potest. primo, si Acolythis alternatim incensent, ductis Thuribus, vt fit in incensatione personarum. Secundo, si hinc inde ante procedant mouentes manibus dextris Thuribula de iisdem pendentia, & affirmantia, ait Rituale Romanum de Processione Sanctissimi Sacramenti. quasi sternendo viam Sacramento cum odore incensi; qui modus videtur magis vsitatus, & maiorem

rem reuerentiam connotat erga Sacramentum, quod nunquam nisi à genuflexis Sacerdotibus incensari solet.

1 Cantatur Hymnus, *Punge*. Celebrans nunquam cum alijs in processione Sacramenti cantat, sed secreto dicit. Quia processio non fit extra Ecclesiam, conuenit, vt Clerus ad primos duos versus, *Tantum ergo Sacramentum*, &c. genuflectat conuersus ad Sacramentum: Ministri tamen non genuflectant. extra Ecclesiam vero minimè; & vbi multus est clerus, possit alioqui, & malè, interrumpi processio.

1 Illum primo super Altare. Adde: & deinde genuflexione facta descendit, & rursus imponi curat incensum sine bene-

ditione à Celebrante stante, vt prius; amoto velo per Subdiaconum ab humeris Celebrantis; quia non est daturus in fine benedictionem.

Dum incensatur Sacramentum, cantatur, *O salutaris Hostia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, vt in *Cæremon. Episc. libro 2. cap. 23.*

1 Reponit in Capsula. Facta iterum genuflexione, ante & post. Clauem autem dabit illi, ad quem spectat; non enim videndus est Calix à populo, & multo minus Hostia patere populo debet. neque dari debet clauis laico, quantumuis nobilis ex Decreto S. Rituum Congregat. 30. *January 1610.* sed ei potius, qui sequenti die est celebraturus.

10 Et Sacerdos cum ministris. denudet Altaria, legendo Antiphonam, *Diuiserunt*, &c. cum toto Psalmo.

Ordo Romanus. Altaria, inquit Rubr. non Altare maius tantum. An Altaria denudanda erunt, dum dicuntur *Vesperæ*? ex hac Rubrica videtur affirmandum. *Alcuin.* post *Vesperas* vult denudari, quia *vespere*, ait, nudatus fuit Christus suis discipulis. Idem habet *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 23.* & communior vsus Ecclesiarum *Vrbis* cum Cæremoniali prædicto explicat Rubricam.

11 Hæc Altariū nuditas significat Christum amisisse speciem, & decorem; *Rupert. lib. 5. cap. 35.* & vestimenta illius fuisse diuisa inter milites, vt ex Antiphona patet, & idem *Rupert.* colligit nudatum Christum quasi gloria deitatis: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* contèplatur *Duran. cap. 76. loco citato.*

12 Procedat autem Celebrans cum Diacono in Albis, & Stolis tantum violaceis, cum Subdiacono in Albis tantum, sine manipulis, & Clerus cantare potest Psalmum totum. Amouendæ vero sunt mappæ tantum cum pallijs, & alijs ornamentis, relicta Cruce velata cum Cande-

labris in Altaribus. neque Psalmus ideo est repetendus, si multa sint Altaria.

* Conopæum Tabernaculi maioris, in quo asseruatur ordinariè Sacramentum, adhuc placet esse coloris violacei, vt diximus pag. 64. quia Regia viuentis Christi est, ad modicum tempus absentis, quod si adhibeatur coloris nigri ob sequentem Feriam 6. ea erit ratio, quia vacuum est Tabernaculum, & conformis erit color paramenti celebrantis. stādum ergo erit consuetudini locorum; & Romæ in Ecclesia S. Petri amouetur conopæum, quod etiam magis placet, nisi sint velandæ statua, seu imagines prædicti Tabernaculi.

13 Hoc triduo transeuntes ante Crucem, quæ est in Altari maiori, reuerentiam illi faciant cum genuflexione; excepto Celebrante parato, (nisi illud infra notetur) quia fulget Crucis mysterium; & de die Parasceue hoc decreuisse Sacram Rituum Congregationem testatur *Castaldus in sua Praxi Cæremoniarum.*

14 Post denudationem Altarium, hora competenti facto signo u cum tabula, conueniunt Clerici x ad faciendum mandatum. Prelatus, seu Superior, super amictu & alba induitur stola, & pluuiali violaceis, & y in loco ad id deputato, ministrante

ministrante Diacono, (qui paratus cum Subdiacono, z vt in Missa, paramentis albis, ei assistit) imponit incensum in thuribulo: deinde Diaconus a librum Euangeliorum ante pectus tenens, genuflexus b ante Superiorem petit benedictionem: qua accepta, astantibus duobus Acolythis cum candelabris accensis, & Subdiacono librum tenente, signat librum, & incensat, & cantat, vt moris est, Euangelium, Ante diem festum Pascha, vt in Missa. Quo finito, Subdiaconus portat librum apertum osculandum Superiori, & Diaconus eum de more incensat. Postea Superior exiit pluuiali, & per Diaconum & Subdiaconum pracingitur linteo, & sic pracinctus, assistentibus sibi iisdem Diacono, & Subdiacono, accedit ad lotionem pedum: & per ordinem dispositis ijs qui lauandi sunt, clericis peluim & aquam ministrantibus, Subdiacono singulorum pedem dextrum tenente, genuflectens singulis, illorum pedem lauat, c extergit, & osculatur, Diacono d prabente linteum ad abstergendum.

u *Cum tabula.* Sonitus lignei fit mentio in *Parasc. in Ordine Roma.* sed & hac die adhiberi docent *Alcin.* & *alij.* Humilitatis est indicium, *Amalar. libro 4. cap. 21.* Terrorem significat Iudæorum incussum Apostolis, *Gemma lib. 3. cap. 88.* & lignum Crucis, quo conuocantur omnes, adumbrat, *Rupert. libr. 5. cap. 29.* minus etiam sonat lignum, quam æs; quia mulieres in passione magis loquebantur de Christo, quam Apostoli, *Durand. cap. 76.*

x *Ad faciendum mandatum.* Dicitur *Mandatum*, quia mandauit Christus lauationem pedum; & quia Antiphonæ incipiunt ab hac *Mandatum nouum, &c.*

y *In loco ad id deputato.* Congruum esset, vt ibi Altare esset cum pallio albo, ad significandam munditiam, cuius gratia lauandi sunt pedes, cum Cruce & Candelabris, poterit etiam parari *Credentia* à latere sinistro, super quam collocabuntur *Missale*, linteum Sacerdotis, vasa ad abluendas in sine manus eiusdem, & alia eiusmodi cum floribus, & herbis. *Scamna* necessaria cum tapetibus habeantur pro lauandis; & tapetia sint ita ampla, vt Celebrans super iisdem genuflexus lauare queat, neque Albam fædet.

15 *Et interim hæc subscripta cantantur.*

In cantandis Psalmis Mandati, vnus tantum versus cantatur, *Durand. libr. 6.*

z *Vt in Missa* Hoc est, cum manipulis, (licet eo careat Celebrans) ob Euangelium cantandum a ministris, si fiat processio à Sacristia ad locum destinatum; Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythis medium, more solito, quam deponit prope Altare in cornu Euangelij.

a *Librum Euangeliorum, &c.* Imposito prius de more incenso cum benedictione in Thuribulum à Celebrante. Hoc eodem loco Euangelium restitutum est à Pio V. in 2. edit. *Missalis ab eodem reformati, ante Clementem Octauum, iuxta ordinem Romanum antiquum.*

b *Ante Superiorem.* Adde, stantem in cornu Epistolæ. Finita incensatione Celebrantis, deponuntur manipuli à ministris, vt ei liberius inseruiant.

c *Extergit, & osculatur.* Nullo factò super pedem signo crucis manu Celebrantis.

d *Prabente linteum.* Stabit ideo Diaconus à dextris, colliget linteum ipsum, quo Celebrans est pracinctus, & extendet, quâdo opus est vt tergat: non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quod aliqui scripserunt nimis aperte contra Rubricam.

cap. 75. quod etiam dicitur in Rubrica *Missalis.*

16 Post lotionem Superior, vel qui in alijs abluit pedes, lauat manus, & abstergit alio linteo, deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, accipit pluuiam, & e stans capite detecto s dicit. &c.

e Stans capite detecto. In medio scilicet ante Altare.

f Dicit. Manibus iunctis, vt alijs notauimus, tenentibus librum Diacono & Subdiacono. Orationes cum versibus additæ sunt à Pio V. ex Ordine Romano.

17 Finitis omnibus, vel exiit ibidem Superior, vel redit in Sacristiam ordine quo venerat.

18 De hoc Mandato cum Euangelio Missæ huius diei meminit Ordo Romanus. Ablutio vero pedum habetur apud August. epist. 119. & Cyprian. sermone de hac re: fitque ad humilitatem Christi imitandam, & ad munditiam animæ designandam, Rupert. libr. 5. cap. 20. Vnde &

antiquitus reconciliabantur Deo hac die pœnitentes. S. Gregorium firmasse De creto lotionem hanc, scribit Alph. Ville gas in Flore Sanctorum.

19 De oleis sacris nihil Missale, neque nos loquimur. ad Pontificale spectant. interea lege Durand. lib. 6. cap. 74.

20 Hora commodiore, post Vesperas, deferantur particule supra reseruatæ pro infirmis cum luminibus, superpelliceo, & stola alba adhibitis. ad locum, vbi reseruatæ fuit Hostia consecrata; nisi aliud exigat laudabilior consuetudo: & ostium tabernaculi, in quo ordinatæ asservari solunt, maneat apertum, ne populus ibi adoret; quod non adest amplius.

De Feria sexta in Parasceue. IX.

1 Institutorem Feriæ Parasceue facit Sanctum Paulum Chrysost. homil. 1. de Cruce, & larrone, quæ præparationem significat: Cœna pura dicta est apud Ire-

neum lib. 5. cap. 23. idest, sine azymis, vt explicat Baron. Anno 34. cuius Rubricas cum augmento minorum nunc explicabimus.

2 a Finita Nona, Sacerdos & ministri induti paramenti nigri coloris, sine luminari bus, & incenso b procedunt ad Altare: & c ante illud prostati aliquandiu orant. Interim Acolythes vnani tantum d robaeam extendunt super Altare. Sacerdos cum ministris facta oratione ascendit ad Altare, & c osculatur illud in medio: deinde Lector accedit ad legendum Prophetiam in loco vbi legitur Epistola, & incipit eam sine titulo: quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistolæ.

a Finita Nona. Notat hoc Rupert. libr. 6. cap. 4. quia hora nona expirauit Christus, ad cuius quasi funus nos accedimus cum Nicodemo, & alijs, Durand. lib. 6. cap. 77. neque enim hac die Missa dicitur, ex Innocent. I. quia percusso pastore, dispersi sunt Apostoli, & vsque ad diem Paschatis in tristitia ieiunauerunt, de conf. d. 3. Sabbato. Præterea celebrare non conuenit, cū hac die seipsum obtulerit Christus, Alcuinus. quod si Missam eam appelles, ea est more Apostolorum, ait Amalar. lib. 4. cap. 20. quod tamen non placet, cum hodie nulla fit consecratio, &

Missæ sit præ sanctificatorum. Nona vero cum alijs præcedentibus Horis sine lumine dicitur.

b Procedunt ad Altare. Altare erit nudum cum Cruce velata velo nigro, ita vt suo tempore facile queat detegi; & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis, gradus eiusdem nudi erunt; sed tamen bene mundis pro Sacerdotis prostratione. Credentia simplex linteo cooperta in superiori tantum parte, cum necessarijs tantum ad Officium, nempe Bursa cum Corporali, & purificatorio, ampul lis,

lis vini & aquæ, vase vitreo ad ablutionē digitorum, vt infra, Missalibus duobus, & cussino, mappa longa pro Altari, velo longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera communi. Procedunt igitur, præeuntibus Acolythis sine candelabris, cum paramētis, vt in 1. part. tit. 19. num. 6. & 7. vno post alium ministro, vt ad Missam.

c *Ante illud prostrati*. Conuenit, vt sub eorum capitibus ponantur cussini coriacei, vel simplices, non tamen de ijs, qui sunt ad vsum Missalis in Altari. prostrationis meminit *Ordo Romanus*, neque ideo vestiri debent gradus Altaris panno

nigro, qui sapit solemnitatem.

d *Tobaleam extendunt*. ita *Ordo Romanus*, quæ Syndonem monumenti significat, *Duran. lib. 6. cap. 77.* & præterea Missale cum cussino super Altare apertum collocatur.

e *Osculatur illud*. Indicat *Ordo Romanus*, vt initio Missæ fieri solet.

f *Sine titulo*. Titulus est caput lectionis; & sine capite sumus, cum Christus occiditur, hoc est, repræsentatiue hæc die, *Honor. in Gem. libr. 3. cap. 89.* nec in fine lector osculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Antiphonario Gregoriano*: sed *Alcuinus* putat, nuperime tunc fuisse compilatum.

3 *Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epistolæ dicit, Oremus. Diaconus, Flectamus genua, & Subdiaconus; Leuate.*

Non dicitur, *Dominus Vobiscum*, hodie; quia moriente summo Sacerdote, cessant Officia Sacerdotis, *Honor. vbi supra capit. 95.* frequentius dicitur, *Flectamus genua*; quod etiam docet *Ordo Romanus*. ad augmentandam humilitatem; *Hugo Victorin. de spec. Miss. obseru. capit.*

20. Diaconus genua flectit ante alios dicēs: *Flectamus genua*; Subdiaconus ante alios surgens dicit: *Leuate*. solus stat Celebrās. Ad Orationem Ministri stant, vt in Missa. Oratio vero hæc non habetur in *Sacramentario Gregoriano*.

4 *Subdiaconus in tono Epistolæ similiter sine titulo cantat sequentem Lectionem.*

Prima Lectio ex Prophetis, secunda ex Pentateucho Moyfis: quia lex, & Propheta Crucem Christi prænunderunt, *Rupert. lib. 6. capit. 5.* & duæ lectiones innuunt, pro duobus populis obire Christum. *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 89.* Lectio Exodi vicinior est Passioni, in qua

mentio de illa est: *os non comminuetis ex ea*, *Duran. loco citato.* & ideo secundo loco legitur, quamuis sit antiquior lectione *Osee*.

Subdiaconus in fine non osculatur manum Celebrantis.

5 *Finito Tractu: dicitur Passio super nudum pulpitem: quam Celebrans submissa voce legit in cornu Epistolæ.*

Tractus secundus habetur in *Antiphonario Gregoriano*.

g *Super nudum pulpitem*. Nudato Christo in cruce, omnia nuda sunt, & Scripturæ reuelatæ, *Duran. ibidem.* in eodem pulpito, vel in tribus ad maiorem commoditatem, in cornu Euangellij, in plano Cappellæ, legitur, seu cantatur Passio à tribu, Diaconus indutis Amictu, Alba,

Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, ex *Caremon. Pap. libr. 2. cap. 39.* qui procedunt de Sacristia hoc ordine, vt, qui Euangelistam refert, librum deferat ante pectus. & sit primus; quem sequitur ille, qui Turbam: postremo, qui Christum: omnes, manibus iunctis. factis autem debitis reuerentijs Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relin-

relinquentes Euangelistæ, & dexteram ei, qui personam Christi agit. In Capella Papæ vnus tantum adhibetur liber, in quo tres cantores singillatim cantant, quæ cātare debent. Alij adhibent tres libros, vt commodius cantent. *Ceremon. Episcop. lib. 2. cap. 21.* meminisse vnus tantum libri, & quoad locum non tollit cōsuetudinem ecclesiarum. Nō probatur illa distinctio, seu distributio Passionis inter celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum; ita vt celebrans vicem Christi gerat, & Subdiaconus Turbarum. Si desint Ministri, solus Diaconus cātare debet totam Passionem, & partem finalem eiusdem, addito deinde ministerio Subdiaconi, & Acolythorum, vt sit ad Euangelium. Pulpiti verò vox à S. Cypriano vsurpatur *epist. 33.* pro loco Euangelij. Vide supra p. 2. tit. 6. nu. 5. pag. 102.

h *Submissa voce legit.* Stans paulo versus Cantores, & assistantibus Ministris, vt ad Introitum Missæ; sed cum legit ipse, *tradidit spiritum*, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Euangelij,

8 *Quod sequitur, legitur in tono Euangelij: & dicitur, Munda cor meum, sed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum.*

Diaconus reliqua facit de more, vt ad Euangelium, non tamen signat librum, neque seipsum, Acolythi medium tenent Subdiaconum, qui sustentat librum. fiunt

9 *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, incipit absolute.*

Ministri stant post Celebrantem, vt in Missa. Orationes autem pro omnibus fiunt, quia pro omnibus orauit Christus in Cruce, *ex Alcuino* habentur in *Ordine Romano* & in *Sacramentario Gregoriano*; immo Cælest. I. earundem meminit *epist. 1. ad Episcopos Gallia*, & habentur in *Ambrosiano ritu, ex Pamelio*. Celebrans dicit monitionem primam, manibus iunctis; Orationem vero, manibus extensis; neque vnquam genuflectit, vt in 2. p. tit. 5. num. 5. pag. 98. dictum est, & sic deinceps

vt in alijs Missis. Lecta vero, etiam postrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Euangelij, conuertit se ad Cantores Passionis, *ex Ceremon. Papa loco citato cap. 39.*

6 Dicitur autem Passio sine salutatione, & sine incenso. *Ordo Romanus*; Passionis secundum Ioannem est mentio in *Sacramentario*; & quia vltimus scripsit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, *ex Rupert. lib. 6. cap. 6.*

7 Ad ea verba Cantorum, *tradidit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed Celebrans, & alij versus Altare, Diaconi Cantores versus librum; signumque surgendi post pausam datur à Diacono, qui Euangelistam agit. eo ipso, quod surgit, vt in *Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 25.* pausa erit vnus *Pater noster*, vt in Cappella Papæ. *Ceremon. Marcell. libr. 2. cap. 39.* quare non placet dari signum à Celebrante, manu cum strepitu super librum deposita. * sit autem prædicta genuflectio ambobus genibus in terra politis.

enim velut exequiæ defuncto Christo in tristitia, & mœrore. *Alcuin. & communiter alij.*

vsque ad finem Orationum.

10 Ad monitionem pro iudæis; non respondetur, *Amen*, quid mysterij quarunt hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus respondetur, *Amen*. non enim est Oratio, sed monitio ad orandū. omittitur autem, *Oremus*, quia oratur pro ijs vtcumque non saluandis, nisi in fine mundi, *Duran. loco cit. c. 77.* Item non flectuntur genua, *ex Sacram. Greg.* quia ij genibus flexis illuserunt Christo, *Alcuin. sequitur Ordinem Romanum.*

11 *Completis Orationibus, Sacerdos deposita casula accedit ad cornu Epistola, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono Crucem iam in Altari preparatam: quam versa facie ad populum, à summitate parum i discooperit, incipit solus Antiphonam: Ecce lignum Crucis. Ac deinceps in reliquis iuuatur in cantu à ministris vsque ad. Venite adoremus. Choro autem cantante, Venite adoremus, omnes se prosternunt, excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli eiusdem cornu Epistola: & discooperiens brachium dextrum Crucis, l eleuansque eam paulisper, altius quàm primo incipit, Ecce lignum Crucis, alijs cantantibus & adorantibus, vt supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & discooperiens Crucem totaliter, ac eleuans eam, tertio altius incipit, Ecce lignum Crucis, alijs cantantibus, & adorantibus, vt supra.*

i *Discooperit.* Velum auferitur à Cruce, vt, quod Iudæis relictum erat, nobis reueletur, *Rupert. lib 6. cap. 20.* Item, quia nudatur Christus in Cruce, *Duran. loco cit.* vbi docet, ter discooperiri Crucem, quia paulatim prædicatus est Christus Crucifixus, primo in angulo Iudæorum, postea palam, deinde ante medium Altaris, idest, in medio Gentium.

l Eleuans. * *Ostensio ligni Crucis in hac die erat in vsu in Hierusalem tempore S. Paulini Nolani, ex Francioto in obseruat. myster. anni.* Eleuatur etiam Crux ter ad honorem, contra tres illusiones

Christi, in atrio Principis, in Prætorio, in Caluario. fit prostratio non tamen vsque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso. Salutatur, & adoratur ter, cum genuflexione; & tertia vice prosternimur, vt eam osculemur, vt nimirum Christum Crucifixum omni humilitate veneremur, & easdem tres illusiones cõpensemus, *Duran. ibid.* Nota aduerbiũ, *altius*, concordare etiam cum verbo, *incipit*, nedum cum verbo, *eleuans*, ita vt & vocem & Crucem eleuet altius Sacerdos vnà simul.

12 *Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum in ante Altare preparatum, & genuflexus ibidem eam locat: mox n depositis calceamentis accedit ad o adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam deosculetur. Hoc facto reuertitur, & accipit calceamenta, & casulam. Postmodum ministri Altaris, deinde alijs Clerici, & laici, bini & bini, ter genibus flexis, vt dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis, p cantantur impropria & alia que sequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo. Duo cantores in medio chori cantant, &c.*

m Ante Altare preparatum. * *Portat celebrans Crucem sine vlla inclinatione facta Altari. Acolythi dum denudatur Crux, extendunt tapete pulchrum cum cussino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris versus planum Capellæ. genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem super velum, & cussinum.*

n Depositis calceamentis. A latere Epistola prope scamnum illi paratum ad sedendum: & Celebrans adorat solus, deinde ministri simul.

o Adorandam. Adorationis huius au-

tor S. Gregorius est, ex S. Antonino *part. 2. cap. 3. tit. 12.* Habetur in *Ordine Romano*, & in *Sacrament. Gregor.* cum minoribus cæremonijs. conuenit autem, vt vniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum Crucifixi, tum in aequali pausa, qua singula genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest versus, *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.* Ordo adorationis est, vt quilibet laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret;

adoret; Prælati vero, si qui adsunt, post Celebrantem.

p *Cantantur impropria. Ordo Romanus.* * eadem legat Sacerdos sedens cum ministris. *Cærem. Pap. lib. 2. sect. 1. cap. 51.*

Impropria continent verba Latina, & Græca in laudem Christi; nõ Hebræa; quia Iudæi negauere Christum, & repro-

bauere, *Rupert. libr. 6. cap. 19.* Agios, & Trisagion hoc Græcè dicitur adhuc, ex instituto S. Sabbæ, *Apud Baron. An. 492.* Hymni, *Pange lingua gloriosi*, auctor est Venantius Fortun. ex *Baron. infra citando.*

Si repetitio est facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno, *Pange lingua*, vt in Missali.

13 *Circa finem adorationis Crucis accenduntur q candelæ super Altare: & Diaconus accipiens bursam corporaliū, extendit corporale more solito, & iuxta illud rponit purificatorium; & finita adoratione, Crucem reuerenter accipit, & reportat ad Altare. Postea ordinatur processio ad locum, vbi pridie Sacramentum repositum fuerat: Præcedit t Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, & Clerus per ordinem, vltimus Sacerdos cum ministris. Cum peruentum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intorticia, quæ non extinguuntur nisi post sumptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum: Diaconus interim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis Diacono u nauiculam ministrante, & genuflexus x incensat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula, y dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine, quo venerunt: z desertur baldachinum super Sacramentum: & duo Acolythi cum thuribulis continue Sacramentum incensant: interim cantatur Hymnus, a Vexilla Regis prodeunt. b Cum venerit Sacerdos ad Altare, c posito super illud Calice, genuflexus rursus incensat, & accedens d deponit Hostiam ex Calice super patenam, quam Diaconus tenet, & accipiens e patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super corporale, nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit e vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam, sed accipiens Calicem a Diacono ponit super Altare, f nihil dicens: & Diaconus illum cooperit palla: deinde imponit incensum in thuribulo g, absque benedictione, & incensat oblata, & Altare h more solito, genuflectens ante & post, & quæcumque transit ante Sacramentum. Cum incensat oblata, dicit, &c. & ipse non incensatur.*

q *Candelæ super Altare.* Et item eæ, quæ super Credentiâ habentur pro Acolythis. r *Ponit purificatorium.* Ad cornu Epistolæ, loco solito: & tunc etiam transfertur à Cæremoniario Missale ad cornu Evangelij cum cussino.

f *Reportat ad Altare.* Quo casu nemini reuerentiam faciat. sed & Celebrans assurgat transeunti Crucis, ex *Cærem. Episcop. lib. 2. cap. 26.* cui genuflectit simul cū Subdiacono. * quod hodie faciūt omnes omnino in honorem crucifixi Domi-

ni Nostri. ex *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 25. & 26.* amoueantur statim ab Acolythis tapete, & cussinus cum velo. Quæ delatio Crucis ad Altare cum processione sequenti a Pio V. statuta fuit; nec in antiquioribus Missalibus habebatur.

Si multus adest populus, poterit collocari alia Crux à Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare ad quam adorandam accedant, tum mares, tum fœmina, ne processio nimis differatur, & Officium sequens.

r Sub-

t *Subdiaconus cum Cruce*. Hoc est, alter paratus, ut Subdiaconus Missæ, non cum Dalmatica, ut scripsit *Alcoer*, excepto tamen manipulo, desert autem Crucem processionalem discoopertam. Duo Thuriferarij præcedunt Subdiaconum sine incenso in Thuribus, quia nondum est processio facta, sed aditus ad eam; & ideo itur ad locum destinatum per viam breviorē. Ibi omnes genuflexi orant, exceptis Subdiacono, qui gestat Crucem, & Acolythis.

u *Nauculam ministrante*. Omittuntur oscula manus & rerum in hac Missa.

x *Incensat Sacramentum*. Ut heri, & statim imponitur eius humeris velum album, non nigrum.

y *Dat ad manus Sacerdotis*. Nimirum stans Diaconus.

z *Defertur Baldachinum*. Non nigrum, ut aliqui solent, & malè. debet enim esse simile velo quod Calicem tegit, & esse illud idem, quod heri tegebat.

a *Vexilla regis prodeunt*. Cuius auctor ex *Baronio Ann. 566.* fuit Venantius Fortunatus.

b *Cum venerit Sacerdos ad Altare*. Subdiaconus Crucis, deposita Cruce, ubi minus impediatur, in latere Epistolæ genuflectit. Acolythis deponunt candelabra super Credentia. Clerus in plano Capellæ circumdat Altare, genibus flexis.

c *Posito super illud Calice*. Hoc est: ut pridie, cum ministerio Diaconi. nã Diaconus genuflexus accipit Calicem de manu Celebrantis stantis, & deponit super Altare, genuflectit, descendit, ministrat nauculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi, & deposito humerorum velo, Celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentum, ut prius. Recedit alter ex Thuriferarijs post hanc incensationem.

d *Deponit Hostiam*. Facta prius genuflexione, & amoto à Diacono velo albo paruo, à Calice, neque debet sponte tangere Sacerdos Hostiam, neque ideo prius lavare manus: quod aliqui scripsere. si tamen accidat ut tangat, purificet statim digitos, quod in hac Rubrica sub conditione dicitur, non autem iubetur.

e *Vinum cum aqua*. Habet Ordo Romanus.

f *Nihil dicens*. Neque signum crucis, ut alias, faciens cum Patena, aut Calice.

g *Absque benedictione*. De hac incensatione nihil antiqui. De benedictione vero nova Rubrica est in recognitione Missalis addita. est enim dubitatum: An benedici hoc loco debeat incensum? & videbatur affirmandum, quia incensandum est præterea Altare, & tunc benedicitur incensum etiam coram Sacramento, in *Ceremon. Episcop. libro primo capit. 23.* ubi, cum excipitur à benedictione incensum in principio & in fine processionis, quæ fit in Feria quinta, & sexta maioris Hebdomadæ, nulla mentione facta oblatorum huius diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi à benedictione incensum in incensatione hac oblatorum. *Marcellus* quoque in *Ceremon. Pap. libr. 2. cap. 51.* scribit, poni incensum à Papa, more consueto; ergo cum benedictione. Urge quoque videbatur illud, quod dicitur: *Incensum istud à te benedictum*. Sed vim faceret, si diceretur, à nobis benedictum: & hac die verbis utimur minus proprijs, ut sacrificium, in seq. quid ergo? nihilominus tamen, cum in Missa hodierna expressè omnia describantur, quæ dicenda sunt, ita ut quicquid de consueta Missa hoc loco omittitur, omittendum esse prorsus videatur, & cum omissa fuerint in textu omnium Missalium verba benedictionis incensi, & solita dici ante incensationem oblatorum: *Per intercessionem, &c.* & expressè posita sint reliqua verba totius incensationis; in eam partem ab ijs, quorum intererat, me præsentē, in recognitione Missalis itum est, ut omittatur incensi benedictio. & hac die videtur congruum, nihil prorsus debere benedici. In *Cerem. Episcop. loco citato*, benedicitur incensum, quando alij quoque præter Altare, quod Christum significat, incensantur: sed hodie neque ipse Celebrans incensatur. *Marcellus* etiam explicatur, more consueto, id est, ter, cum ministerio Diaconi, &c.

h *More solito*. In recognitione Missalis

lis secundum prædictam sententiam, *more solito*, cadere dictum fuit super incensationem oblatorum & Altaris tantum; non super impositionem incensi, quod hodie magis declaratum est.

14 *Postea aliquantulum extra Altare in cornu Epistolæ i lauare manus, nihil dicens, deinde in medio Altaris inclinatus, i iunctis manibus dicit.*

i *Lauare manus.* Facie ad populum, *i iunctis manibus.* Idest, super Altare, versa. vt alias.

15 *Deinde versus ad populum in cornu Euangelij dicit more solito: Orate fratres.* Et dum se vertit, caueat, ne vel minimum terga vertat Sacramento, vt mox dicitur. Videsne, quod, *more solito*, non includit omnia de more?

16 *Et per eandem viam reuertitur, non perficiens circulum, & consequenter, ommissis alijs, dicit.*

Si ommissis alijs: ergo non dicitur, *Scilicet*, neque aliud quicquam, quod hic non sit descriptum.

17 *Sacerdos sub silentio, dicto, Amen, eadem voce, qua dixit, Pater noster, absolute, sine Oremus, in tono Orationis ferialis Missæ dicit, Libera nos.*

Ita Ordo Romanus, & Sacramentarium Gregorianum, in quo nihil aliud præterea de Missa habetur pro eiusdem fine.

Tria hæc, *Præceptis, Pater noster, Libera nos*, triduum Sepulturæ Christi significant, *Honor. in Gemmalib. 3. cap. 96.* alta voce dicitur, *Libera nos*, vt pa-

teat hodie descensus Christi in Limbum ad liberandos Patres, quod aliàs docuimus in expositione mystica Missæ, cum *Duran. libr. 4. cap. 49.* Diaconus ad *Pater noster*, descendit vt aliàs, cum Subdiacono post Celebrantem. Dicit autem manibus extensis, neque se signat cum patena, vt aliàs.

18 *Tunc Celebrans, facta reuerentia vsque ad terram, supponit patenam Sacramento, quod in dextera accipiens, m eleuat, vt videri possit a populo: & statim n supra Calicem diuidit in tres partes, quarum ultimam mittit in Calicem, more solito, nihil dicens. o Pax domini non dicitur, p nec Agnus Dei, q neque pacis osculum datur. Postmodum i præmissis duabus primis Orationibus dicit tantum sequentem, Perceptio, &c.*

m *Eleuat, vt videri possit.* A Pio V. hoc fuit additum. non eleuatur patena, quam tenet manu posita super Altare; nec eleuatur planeta, nec incensatur Hostia. * eleuatur autem altera tantum manu, ad differentiam eleuationis, quæ fit post consecrationem, ne hac die videatur de nouo consecrata.

n *Supra Calicem diuidit.* Diaconus, cum debitis reuerentijs discooperit Calicem, & cooperit, vt aliàs. Celebrans mittit particulam in Calicem sine aliquo cruciant. Rubr. Missæ

cis signo, quod firmauit Decreto Sac. Rituum Congreg. die 28. Augusti 1627. & licet hic dicatur, *more solito*, cadit hoc verbum super totam Hostiæ diuisionem, non præcise super immisionem particulæ, Vides hoc etiam loco, quod *more solito*, non dicit, omnia de more solito fieri? o *Pax Domini non dicitur.* ita Ordo Romanus.

p *Nec Agnus Dei.* Qui ordinatur ad pacem dandam, vt in tertio patet, *Donæ nobis pacem.*

Q q Ne-

¶ *Neque pacis osculum datur*. Negat *Ordo Rom.* in odium osculi Iudæ, *Amar lib. 1. cap. 13.* tum quia publicum erat ieiunium populi, ex *Tertull. de Oratione*, tum quia nullum hac die fit sacrificium, ex *Albaspino lib. 1. de vet. rit. obseru. 17.*
 r *Prætermisissis*, &c. Omittuntur duæ

Orationes. Prima, quia est de pace. secunda, quia mentionem facit de sanguine. tertia dicitur & manibus iunctis super Altare, ut alias, in qua solum de corpore Christi agitur. fit communio Sacerdotis, ut in *Missali*; ad quam Ministri stant capite inclinato, ut alias.

19 *Deinde somissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem sanguinis, immediate particulam Hostia cum vino reuerenter sumit de Calice. Et more solito u facta ablutione digitorum, & sumpta purificatione, in medio. Altaris inclinatus, manibus iunctis dicit, Quod ore, &c.*

¶ *Omissis omnibus*. Quia in ijs de sanguine fit mentio. Diaconus Calicem discooperit; & cum Celebrante genuflectit.
 r *Reuerenter sumit de Calice*. Neque se signat, ut alias, cum Calice: quod & decreuit Sacra Rituum Congregat. die 28.

Augusti 1627.

u *Facta ablutione*. Non Calicis, sed tantum digitorum in Calice, ministrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei à Clero delati.

20 *Non dicitur, x Corpus tuum Domine, datur benedictio; sed facta reuerentia Altari, Sacerdos cum ministris discedit, & dicantur Vesperæ sine cantu, & a denudatur Altare.*

x *Corpus tuum Domine*. Omittitur, quia sanguis commemorandus esset, qui non extitit in Calice.

y *Nec postcommunio*. Quia nemo alius communicat apud Rom. ex *Alcuino cap. de Cœna Domini*, ubi testem citat Augustinum ad Ianuarium; neque consequenter *Communio* dicitur, quæ dicebatur tempore communionis populi; & ut diximus in *expositione mystica Missæ*, lætitiâ significat Apostolorum, quæ hac die desideratur.

z *Nec placeat*. Non ob eam rationem, quia sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie; nam supra nominatum est in *Orate fratres*: sed quia hic expresse diceret Sacerdos, se obtulisse sacrificium, quod non est verum. est autem verum in Sacramento Christi esse sacrificium Sacerdotis, & populi, seu victimam sacrificij, late sumpto vocabulo sacrificij, ut in hoc casu docet *Suarez 3. part. disp. 75. sect. 4. in fine*, quod in *Orate fratres*, dicitur: & hoc idem voluit *Durand. loco citato*.

conus, plicato Corporali, & in bursam reposito, reportat Calicem ad Credentiam; & postremo cum debitis reuerentijs redeunt omnes, vnde, & modo, quo venerant.
 a *Denudatur Altare*. Ab Acolythis, à quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur post Vesperas. si reportanda est Crux, ut eam populus adoret, ad priorem, seu alium locum, supponantur eidem eadem, quæ prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas.

22 *Habet autem mysterium*, ait *Durand. loco citato*. quia in fine mundi Hebræa gens. salutem consequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, ut dictum est, aliam Crucem poni pro adoratione populi post adorationem primam.

23 *Pixis, quæ remansit cum particulis in loco pro Calice, & Hostia deputato, portatur ad aliud Sacellum, in loco remotiori præparatum, cum luminibus. Caremon. Pet. Ruiz, & placet, ne in Ecclesia sint luminaria in Matutinis sequentibus, & Officio Sabbati, ultra præscripta.*

21 *Diaconus librum claudit; Subdia-*

24 *Quæ-*

24 **Quæritur**: An occurrente Festo Annunciat. Beatæ Virginis in Parasceue teneantur fideles interesse Officio prædicto, quod loco Missæ celebratur? & an ratione Festi ministrari possit Eucharistia alijs, quàm infirmis? Scio, alicubi edicto Episcopi translatum fuisse hoc Festum cum suo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium; & cum hæc mutatio Festi vniuersalis excedat facultatem Episcopi, de maiorum auctoritate factum esse, tunc credidi; quo casu cessauit prima dubitatio, non autem admiratio, quod Episcopus transferret Festum de præcepto vniuersale, non translatum alibi, neque Romæ à Papa. Immutato igitur Festo, Sacra Rituum Congregatio vetuit Missam fieri hac die de B. Virgine, etiam in Æde Lauretana, etiam ratione concursus populi, seu Festi tituli Ecclesiæ, die 9. Maij 1606. deinde Anno, quo contigit, censuit die 19. *Februarij* 1622. non teneri fideles interesse prædicto Officio.

25 Ad aliud verò dubium, eadem respondit, eadem die, seruandam esse vni-

uersalis Ecclesiæ præsentem consuetudinem, non ministrandi nisi infirmis hac die Eucharistiam. & quidem, licet *Ordo Roman. cum Sacrament. Gregoriano* concedat communionem Clero, & alijs, tamen antiquius, *Augustino teste*. vt dixi, Romani non communicabant hac die. *Innocen. in cap. Sabb. de cons. distin 3.* Sacramenta penitus non celebrari tradit, & in Rubrica nostra Missalis de infirmis tantum est mentio, vt illis reseruetur prædie Sacramentum. *Francol. eadem docet 1 p. c. 30. à nu. 10 de temp. hor. canon. & Alasp. de vet. ritibus lib. 1. obser. 14.* negat, in ieiunio rigoroso, & in mœrore maximo præcis tēporibus Eucharistiam distributam esse.

26 * Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Fer. 6. Sanctissimum Sacramentum à S. Congreg. Cardd. super negotia Episcoporum die 22. Martij 1596. vt alienus à ritu, & legitimo sensu S. R. E. quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus ideo distulit processionem; & Festum Corporis Christi.

De Sabbato Sancto. X.

1 **S**abbatum hoc antonomasticè appellatur Sanctum, quia ad suscipiendam sancti luminis claritatem noua Ecclesiæ sacro baptismi fonte sanctificatur, *Rupert. lib. 6. cap. 25.* vel quia Sanctus Sactorum quieuit in Sepulchro, *Alcuin.* nullum habet Officium proprie, nam Officium noctis erat sequentis, vt patet ex

benedictione Cerei: *Hac nox est, &c. & ex Collecta Missæ, Durand. lib. 6. c. 78.* ieiunium autem omnino seruandum est, ex *lib. 6. constit. Apost. c. 24.*

Videamus Rubricas eiusdem, & de more nostro, minutioribus additis, eas explicemus.

2 *Hora competenti a cooperiuntur Altaria, & dicuntur Hora, candelis Altaris extinctis, vsque ad principium Missæ. Interim b excutitur ignis de lapide, foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones. c Dicta Nona, Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, & pluuiali violaceo, vel sine casula, d astantibus sibi ministris cum Cruce, aqua benedicta, & incenso, e ante portam Ecclesiæ, si commodè potest, vel in ipso aditu Ecclesiæ, benedicit nouum ignem f dicens, &c.*

a *Cooperiuntur Altaria. Habet Duran. libro 6. cap. 8.* quia Christus in resurrectione stolam gloriæ induit. Sed conuenit duplici pallio vestiri Altare, maius, violaceo nimirum super album,

ita, vt remoueri cito queat violaceum circa finem Litaniarum, *Ceremon. Episcop. libro 2. cap. 27.* super Altare candelæ erunt ex cera alba. Cereus etiam benedicendus collocabitur cum suo candela-

O 2 bro

bro in latere Euangelii, *Cærem. Episc. ubi supra*: ante Cereum legile vestitum veste alba, & super illud Missale non apertum.

b *Excuditur ignis de lapide*. Ignis de Christo, qui lapis est in caput anguli: *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 100.* & antiquus ignis extinguendus est, vt lex finem habeat. Antè Zachariæ Papæ tempora Romæ nouus ignis ex lampadibus seruatis in Feria quinta sumebatur, vt scribit *Baronius Anno 751. ex litteris Zachariæ eodem anno datis*. Ritus ergo noster post eundem annum.

c *Dicta Nona*. Non ante Horam Nonam, Urbani II. decreto apud *Baron. Anno 1095.*

d *Astantibus sibi ministris*. Ministri debent esse in violaceis, manipulusque datur Subdiacono ante: *Lumen Christi: in*

Cærem. Episc. libr. 2. c. 28. Cruce in gestare debet Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi tres, cum aqua benedicta, thuribulo sine igne cum nauicula, & peluicula cum quinque granis incensi: & hoc eodem ordine procedunt ad portam.

e *Ante portam Ecclesie*. Extra portam passus est Christus, exeamus ad eum, inquit Paulus, vt eum explicat de hoc ritu loquens *Durand. cap. 80.* Crux cum Subdiacono fit in porta ante faciem Celebrantis: ignis autem in foculo super aliquod scamnum coram Celebrante; vbi etiam forcipes ferrei & candelulæ cum lignis sulphuratis parari debent.

f *Dicens*. Manibus iunctis. & Diaconus eleuet fimbriam pluuialis, quando est benedicturus manu ignem, & grana incensi.

3 *Deinde benedicit quinque grana incensi ponenda in Cereo dicens absolute, hanc Orationem.*

Quidam addunt aliam incensi quantitatem vna cum quinque granis benedicendam; sed ad quid? An, vt ea deinde in nauiculam immittatur denuo benedicenda à Celebrante, vt adoleat ignem, & grana? superfluit hæc duplex incensi benedictio, & præter Rubricam. De hisce

granis aperte meminit *Rupert. loco citato cap. 31.* & significari docet aromata a mulieribus empta, vt vngerent IESVM.

Celebrans non dicit, *Oremus*, quasi coniungens nouam benedictionem incensi cum præcedenti benedictione ignis.

4 *Dum benedicit grana incensi, Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in thuribulo, & finita Oratione supradicta, g Sacerdos de nauicula ponit incensum in thuribulo, benedicens illud more solito: deinde prædicta grana incensi & ignem h ter aspergit aqua benedicta dicens: Asperges me sine cantu, & sine Psalmo, & i ter adolet incenso. Interim omnia luminaria Ecclesie extinguuntur, vt de igne benedicto postmodum accendantur.*

g *Sacerdos de Nauicula*. Supple, à Diacono de more ministrata; qui & ministrat cum osculis asperforium & Thuribulum Celebranti.

h *Ter aspergit*. In medio, à dextris rerum benedictarum, & à sinistris eandem.

i *Ter adolet*. Nimirum, vti aspergit.

5 *Tum Diaconus l indutus Dalmatica albi coloris accipit m arundinem cum tribus candelis in summitate illius triangulo distinctis. n Præcedit thuriferarius o cum Acolytho deferente in vase quinque grana incensi, p sequitur Subdiaconus cum Cruce, & Clerus per ordinem: deinde q Diaconus cum arundine: post eum celebrans. cum r Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinat arundinem, & Acolythus deferens candelam accensam de nouo igne, accendit vnã ex illis tribus candelis desuper positis, & Diaconus eleuans arundinem genuflectit, similiter & omnes alij cum eo, præter Subdiaconum Crucem ferentem, & cantat solus:*
Lumen

Lumen Christi. R. Deo gratias. Et procedens ad medium Ecclesie, ibi accenditur alia candela, & iterum genuflexus, ut supra, alius cantat, Lumen Christi. R. Deo gratias. Tertio procedit ante Altare, ubi accenditur tertia candela, & rursus genuflexus, ut prius, adhuc alius dicit, Lumen Christi. R. Deo gratias. Deinde celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistola, & Diaconus dat arundinem vni Acolytho, & accipiens librum, petit à Celebrante benedictionem, ut sit ad Euangelium, Sacerdote dicente, &c.

A consecratione luminis incipitur Paschalis solemnitas, quia æternæ lucis contulit claritatē, *Raban. lib. 2. cap. 38.* Idem innuit *Concil. Tolet. 4. can. 8.*

1 Indutus Dalmatica. Ex Ord. Roman. Cur autem ad Diaconum spectat proxima Cerei benedictio, etiam præsentem Sacerdotem? *Rup. lib. 6. c. 30.* inferioris, ait, ministri est annunciare Christi resurrectionem, sicut inferior mulierum sexus Apostolis ipsi eandem nunciauit; vel quia Angelum significat, qui mouebat Hebræis Columnam nubis, & ignis, quæ indicat Cereus, ut dicemus, *Gemma loco cit. cap. 102.* Dalmatica festiua est, & ideo congruit benedictioni Cerei; *Exultet iam, &c.* accipit etiam manipulum Diaconus *ex Cærem. Episc. lib. 2. cap. 28.*

m Arundinem cum tribus Candelis. De arundine cum Cereo in eadem satis aperta est mentio in *Ord. Rom.* non tamen de tribus candelis; neque interpretes *Ord. Rom.* quicquam indicant de arundine ipsa, candelæ in calce vni quid esse deberent, & deinde distingui in tres, ad designandum mysterium Vnitatis, & Trinitatis Dei fortasse significat arundo

humilitatem passionis Christi, ex qua in fine patuit maior gloria Vnitatis, & Trinitatis Dei. Patuit autem veluti lumen Christi, qui in Trinitate est Deus, vel, *ex Athanas. de passione*, sicut arundo serpentes necat: ita passio Christi diabolum vicit: solet ornari floribus; sed ita ornetur, ut appareat ex parte arundo, non baculus, seu quid aliud.

n Præcedit Thuriferarius. Posito prius incenso à Celebrante in Thuribulum, more solito.

o Cum Acolytho deferente, &c. Nempe à dextris Thuriferarii.

p Sequitur Subdiaconus. Et hic etiam cum manipulo, *ex Cærem. Episc. loco cit.* coloris autem violacei.

q Diaconus cum arundine. ad cuius sinistram eat Acolythus cum candela accensa de nouo igne, & si opus est, intra laternam, ne à vento extinguatur in processione.

r Diaconus ingressus. Et cum ingressus est etiam Celebrans post eum (non ante) inclinet arundinem; ut Celebrans quoque genuflectat in Ecclesia.

6 Postea vadit ad pulpitum, & ponit super eo librum, & incensat. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce, & thuriferarius: à sinistris duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicta figenda in Cereo. Tunc surgentibus omnibus, & stantibus ut sit ad Euangelium, & Diaconus cantat.

f Diaconus cantat. Non signat librum, neque seipsum. neque imponitur incensum de nouo in thuribulo; quod notasset aliquis Ritualis liber, si de nouo imponendum esset; & verè sufficit impositio incensi facta semel, & proximè in ordine ad *Lumen Christi*, & cereum, ministri vero hinc inde itantes respiciunt librum, ut Diaconus, rectam quasi efformantes li-

neam cum Diacono medio, ita tamen, ut latera, non terga, vertant altari.

7 Quod attinet ad benedictionem Cerei magni, *Ordo Rom.* habet *Exultet iam, &c.* dicitur esse S. Ambrosij ab *Honor. in Gemma libro 3. capit. 102.* sed excepto proemio, discordat nostra ab Ambrosiana, ut videre est in *Missali Amb.* tribuitur S. Aug. in *Missali Gotico* T. 6. *Bibl. PP.*

O 3 Ce-

Gauant. Rubr. Miss.

Cereus autem benedicitur, ex decreto Zosimi Papæ, *Alcuin.* sed Prudentius ante Zosimum cecinit Hymnum de hoc Cereo *Martinus Polonus* auctorem facit Theodorum I. Anno 643. *Baron. Ann.* 418. docet, concessisse Zosimum, ut etiã in Parochijs benedici posset, nedum in Ecclesijs principalibus.

8 Significat autem Cereus Christum resurgentem; & quidem cera corpus, elychnium animam, lumē deitatem designat, ex *Durand. loco cit. cap. 80.* antequã vero illuminetur, repræsenter Columnã nubis; illuminatus autem Columnã ignis, quæ præcedit Cathecumenos hodie transseantes per mare Baptismi, *Idem Durand. ibidem.* Crucis figura in Cereo solet inscribi, ut Christum demonstret Crucifixum, *Rupert. lib. 6. c. 29.* sed grana quinque incensi in formam Crucis in eo confixa idem sonant, & apertè plagas eius quinque, ex eodem *Duran.*

9 Ordo figendi grana est, ut primum in superiori parte, alterum in media, tertium in inferiori. quartum in dextera Cerei, quintum in sinistra.

10 Habet etiam mysterium, quod Diaconus accendit Cereum, non cum candelula, ut aliqui scripsere, sed *immediate* (ait Rubrica) *cum vna ex tribus candelis in arundine positis.* Dicerem ego, tacentibus alijs, sicut tres illæ candelæ inclinã-

tur versus Cereum, & cum vna tantum exijs accenditur; ita Resurrectio Christi est effectus quidem totius Trinitatis, sed potissimum Verbi, quod animam carni rursus vniuit, & immortalitatis gloriosa luce vestiuit; quam rationem afferebam Recognitoribus Missalis, sub Clem. VIII. quando hic ritus fuit stabilitus; & fuit approbatus etiam in *Cerem. Episc. l. 2. c. 27.*

11 Accenduntur deinde lampades. sumpto lumine a Cereo ipso; vel à candelis arundinis, ut sicuti, ex *Alcuino.* Cereus significat nouam gratiam. & doctrinam Christi; ira ab eodem oriri demonstratur, tum gratia, tum doctrina Apostolorum, qui sunt lux mundi; & Christus ipse resuscitatus statim accendit in Apostolis ignem Spiritus Sancti, quando insufflauit, & dixit; *Accipite Spiritum Sanctum,* in ipso die Resurrectionis. *Rupert. lib. 6. cap. 29.*

12 In fine benedictionis Cerei, excepto Papa. Episcopo, & Imperatore, cui additur Electi titulus, si nondum est coronatus, nemo alius nominari debet, inconsulta Sede Apostolica: quicquid scripsere alij; qui tamen hæc additionem pridie fieri prohibent; at, quæ maior est ratio, cum Pius V. in sua Bulla additiones omnes prohibuerit? Sede Rom. vel Episcopali vacante, tacetur nomen Papæ, vel Episcopi.

13 *Completa benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit t violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem: qui exiuitur pluuiali, & sumit manipulum & casulam violacei coloris. Postea u leguntur Prophetie x sine titulo: & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistole. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo subscripto. Ante, vel interim dum Prophetie leguntur, Presbyteri y catechizent cathecumenos baptizandos, & præparent ad baptismum.*

t *Violacea paramenta.* Iuxta titulum 19. 2 part. *Rubr. num. 6. & 7. pagin. 56. & 57.* Crux deponatur in loco decenti: Arundo stabiliatur pede marmoreo præparato, non procul à Cereo.

u *Leguntur Prophetie:* In medio Chori, ait *Cerem. Episcop. lib. 2. cap. 27.* vbi scilicet ab omnibus audiri queat Lector; unde non male illi, qui in ambone, vel an-

te Altare prophetias legunt.

x *Sine titulo.* Tradit *Ordo Romanus*: quia adhuc sine capite Christo, nondum viso ab Apostolis, videtur esse Ecclesia, *Rupert. libro 7. cap. 9.* vel tacentur tituli, ait *Hugo Victorin. de spec. Miss. obser. lib. 3. c. 24.* ne Cathecumenis de Gentilitate venientibus, Hebræorum auctorum nominibus auditis, lectiones vilescant,

scant; vel ad representandum cæcitatem Cathecumenorum, qui nesciunt doctrinæ nostræ originem, *Alcuin.* leguntur autem ad instructionem Cathecumenorum. *Idem.*

Porro quatuor tantum legebantur in *Oraine Romano*, cum tribus Canticis. Primus, qui meminit harum duodecim Lectionum, est *Microl. capit. 53.* & significant duodecim Apostolorum doctrinam, qua erudiuntur Cathecumeni, *Honor. in Gemma libr. 3. capit. 108.* Habetur in *Sacramentario Gregoriano* è nostris prima, 3. 9. 4. 5. 8. 10. & hoc eodem ordine. Lectores autem non osculantur in fine manum Celebrantis, neque recedunt nisi dicto: *Leuate*: à Subdiacono.

15 Cantica tria, siue Tractus, sunt eadem, quæ in *Antiphonario Gregoriano, Ordine Rom. & apud Amalar. lib. 1. cap. 22.* tamen apud nos post 4. 8. & 11. lectionem; & sunt indicia exultationum Cathecumenorum de proximo baptismo, sed non sine timore; unde & Tractus, idest luctus vocantur, *Ruper. lib. 7. c. 9.*

16 Orationes indicant expectationem & desideria Sanctorum Patrum circa redemptionem per Christi Resurrectionem, *Raban. libr. 2. cap. 38.* easque Celebrans dicit, ut in Missa, manibus extensis, & secundum aliquos sunt pars Missæ, ut dicemus.

20 *His expletis, si Ecclesia habuerit fontem Baptismalem, Sacerdos benedicturus fontem, accipit pluuiiale violaceum, & precedente Cruce cum candelabris, & 2 Cereo benedicto accenso, descendit cum Clero, & ministris paratis ad fontem: & interim cantatur sequens a Tractus; Sicut ceruus, &c.*

Baptismus significat mortem, sepulturam, & resurrectionem Christi, *Rom. 6.* & ideo potissimum hac die celebratur, *Ruper. lib. 6. cap. 34.*

2 Cereo benedicto. Portabitur Cereus ante Crucem, *Carem. Episc. lib. 2. cap. 27.*

21 *Postea procedit ad benedictionem fontis, dicens, manibus iunctis.*

De Fontis usu antiquo, *Dion. de Eccles. Hierar. quem matrem adoptionis vocat.*
De consecratione eiusdem *Clem. libr. 7.*

2 y *Catechizent Cathecumenos.* Catechizent. idest, instruant: Cathecumenos, idest, auditores, *Raban. lib. 1. cap. 26.* de ritu vero Cathechizandi pro baptismo, vide *Rituale Romanum Pauli V.*

17 A Ministris illud obseruandum, ut dum Celebrans Prophetias legit, assistant, sicut ad Introitum Missæ, quas & appellat Introitum Missæ huius diei *Hugo Victor. ubi supra capit. 28.* Dum ille Orationes dicit, stant post Celebrantem, vnus post alium: Diaconus dicit genuflectens ante alios, *Flectamus genua*: Subdiaconus surgens ante alios, *Leuate*; excepta vltima Oratione, quia tres pueri, de quibus in vltima Prophetia, noluerunt genua flectere statue Nabuchodonosor, ut alias diximus in *Sabbato Quatuor temporum Aduentus pag. 184.* Celebrans autem nunquam genuflectit, ut dictum est in *Rubr. gener.*

18 Si sedere voluerit, Celebrans post lectam in Altari prophetiam, sedeat ad scannum consuetum, sed nudum, in latere Epistolæ eat autem per viam breuiorem cum ministris, & redeat per longiorem cum debitis reuerentis ante mediū Altaris. nullo modo sedeat ad Altare, quod Episcopo tantum concedi debet.

19 Ordo legendi Prophetias hic erit, ut primas legant minores, postremas maiores, nisi aliud necessitas suadeat.

a Tractus, *Sicut Ceruus, &c.* Est in *Ordine Romano*, cum quo concordat O-ratio sequens, ut manifestè patet, & in *Gregoriano legitur Sacramentario.* * imò & huius ritus meminit *S. August. in Psal. 41.*

Cōst. cap. 43. & Sidon. Apollin. li. 4. epist. 15. plura vide apud *Baron. Anno 132. & Durantum de ritibus lib. 1. cap. 19.*

22 Porrò sex facit Sacerdos in hac benedictione Fontis; orat, manu rãgit aquã, & format cruces: mutat vocem, sufflat, demittit, & eleuat Cereum in aquam; infundit oleum, & Chrisma, & commiscet.

23 *Orat Deum*, vt sit præsens tantis mysteriis, mouetque in Præfatione astantes in Deum, ad eundem finem, vt Deus audiat.

24 *Manu tangit aquam*, ter. Primo diuidens in formam crucis, à qua pendet effectus Baptismi. Secundo tangit simpliciter, quia manu Sacerdotali opus est; etiam in baptismo, ad fugandos dæmones. Tertio proijciens, & effundens aquam versus quatuor mundi partes; quia baptismus omnes homines attingit, non circuncisio. Facit etiam manu varias cruces super aquam, vt benedicatur à Trinitate per virtutem sanctæ crucis.

25 *Mutat vocem* ter. primo per modum Orationis. secundo per modum Præfationis. tertio per modum Læctionis, vt in Trinitate omnia fiant, & modo humiliter, modo audentius Deus oretur.

26 *Halat* ter in modum crucis, & sufflat ter in modum ✠ vt cum cruce Trinitatem coniugat, à quibus habet vim baptismus, maiorem autem à Trinitate. Valet etiam insufflatio ad expellendos

Dæmones cum ignominia; qui leui flatu expelli queunt à Sacerdote.

27 *Demittit Cereum* in aquam, & eleuat ter, profundè, profundius, profundissimè, vt Spiritus Sanctus sua plenitudine fontem impleat, sicuti quando descendit in specie Columbæ in baptismo Christi, adumbrati in hoc Cereò demerso in aquam: eleuatio autem eiusdem Cerei significat effectum baptismi, qui confert gratiam eleuatè à peccato ad gloriam.

28 *Infundit oleum, & Chrisma*, & commiscet, de quo etiam *Dion. vbi supra cap. 20. part. 2.* vt indicetur coniunctio Christi per baptismum cum populis Ecclesiæ, *aqua multæ, populi multi*, & Christi nomen, idest, vncti, ab oleo & Chrimate deducitur. Caterum ritus hic totus habetur in *Ordine Romano*. expositio vero sumpta est partim ab *Amalar. li. 1. cap. 25.* partim ab *Honor. in Gemma libr. 3. cap. 3.* partim à *Durand. lib. 6. cap. 81.*

29 *In eodem Ordine Romano* iubetur, vt in Rubrica nostra, aspersio populi cum aqua fontis ante infusionem olei; & eiusdem aquæ reservatio, ad aspergendum in domibus, & alijs locis, ad munditiam Baptizatorum. de qua etiam *Gregor. Tur. lib. 1. de glor. mar. cap. 24.*

30 *Vbi vero non est fons Baptismalis, finita vltima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans casulam deponit, & b cum ministris ante Altare procumbit: & alijs omnibus genuflexis, c cantantur Litania in medio Chori à duobus cantoribus, viroque Choro idem simul respondente. Cum autem peruentum fuerit d ad v. Peccatores, te rogamus. Sacerdos & ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam, induuntur paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda: & interim c accenduntur luminaria in Altari. f In fine Litaniarum cantatur solemniter, Kyrie eleison, & repetuntur, vt in Missa moris est.*

b Cum Ministris. Et hi quoque in Albis procumbunt ex communiore vsu Ecclesiarum Romæ. * deponunt tamen planetas plicatas paulo ante: *Peccatores: Cerem. Episc. libro 2. cap. 27.* quod etiam mihi magis placet, cussini coriacei dari possunt sub eorum capitibus, & Celebrantis.

c Cantantur Litanie. ita *Ordo Romanus.* Litanie, idest, deprecationes, *Ama-*

lar. lib. 1. cap. 28. quibus significatur consortium Sanctorum cum nuper baptizatis, *Raban. libro 2. capit. 28.* Hæ vero non inchoantur apud Fontem, sed apud Altare, *Ceremon. Episcop. libro 2. capit. 28.* Aliqui scripsere geminandum illud: *Per sanctam resurrectionem tuam;* sed nullo antiquo auctore: imò contra Bullam Pij V. quæ additiones prohibet.

d Ad

d *Ad peccatores.* Discedunt in Sacristiam, ut dicitur etiam in *Missali Vatic. volum. 4743.* si vicina est; alioquin in locum vicinorem, & decentem post Altare. omnino ante Altare nemo Episcopo inferior est vestiendus, licet sit loci superior. non enim est illi communicanda. Episcopalis prerogatiua, nisi Mitra utatur.

e *Acceduntur luminaria. Sacramentarium Gregorianum, & Ordo Romanus,* ad

31 *Interim Sacerdos cum Ministris in paramentis albis accedit ad Altare, & dicit Psalmo, Iudica me Deus cum, Gloria Patri, facit Confessionem, ut moris est, in loco consueto. deinde ascendens osculatur Altare, incensat more solito; & finit à Choro, Kyrie eleison, incipit solemniter, g Gloria in Excelsis, h pulsantur Campana.*

g *Gloria in Excelsis.* Habet Ordo Romanus. & *Sacramentar. Gregor.* * Dicit autem prius de more celebrans cum Ministris, submissa voce, *Kyrie eleison, nouies. Ceremon. Pap. l. 2. sect. 1. capit. 57. & 60.*

h *Pulsantur Campana.* iubet Ordo Romanus pulsari ad Litanias; forte, ut populus vocaretur ad initium Missæ. *Durandus cap. 85.* ad Hymnum Angelicum. & conuenit, sicuti cessauere in Hymno eodem Fer. quinta.

Sed adnerre, ne maiores campanæ pulsentur, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Ecclesia, ex decreto Concilij Lateran. sessione 11. sub

32 *Postea Sacerdos dicit, Dominus Vobiscum.*

Quid Episcopus? dicat: *Pax Vobis:* ita Ordo Romanus, contra *Durand. capit. 85.*

33 *Finita Epistola, Celebrans incipit, Alleluia, & totum decantat ter, elcuando vocem gradatim: & Chorus post quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. Postea Chorus prosequitur, V. Confitemini, &c.*

34 *Alleluia cantatur in cornu Epistole, osculata prius manu à Subdiacono. * & dum cantatur, stant omnes, Cerem. Pap. loco cit. cap. 57.*

Præcedit, *Alleluia, Tractum.* Ordo Romanus. & *Sacrament. Gregor.* & ecce gaudium Paschale, sed non plenum; quia

Agnus Dei, accendi iubent; quia per Agnum Dei Christum lumen fidei communicatum est, *Amalar. libro primo capite 30.* sed & pallium violaceum remouetur ab Altari, ornatur Credentia suis necessarijs ad Missam solemnem, ut supra dictum est.

f *In fine Litaniarum cantantur. & cet.* Monet Ordo Romanus, quod cantari debent ita tardè, ut Sacerdos, & ministri queant procedere ad Altare.

Leone X. sub pœna Regularibus centum ducatorum; & Sacræ Rituum Congregat. die 21. Martij 1609. & ea tantum eo casu pulsabuntur, quæ sunt intra parietes Ecclesiæ: dato deinde signo à Cathedrali, seu Matrice, dabitur etiam (licet detur longè post, *Gloria in Excelsis,*) solemne signum ab omnibus alijs Ecclesijs, cum campanis maioribus. Per Matricem intellige quoque Parochialè in Diocesi; & si plures sint Parochiales, eam, quæ alijs maior est dignitate: nam ante Matricem hanc non sunt pulsandæ à Confratrijs campanæ, ex Decreto S. Rituum congregat. die 9. Februar. 1608.

Tractus luctum significat, ut alias docuimus. Versus tamen, *Confitemini,* est de Psal. 117. cuius titulus est, *Alleluia, Rup. lib. 6. cap. 11.* est ergo lætitia in fine proxima *Hugo Victorin. ubi supra lib. 3. cap. 29.* Versus, & Tractus habentur in *Antiphonario Gregoriano.*

35 *Ad*

35 *Ad Euangelium non portantur luminaria, sed tantum incensum, petitur benedictio, & alia fiunt de more.*

Tradit Ordo Rom. & significantur aromata mulierum ad monumentum, sine lumine fidei; quia putabatur Christum hominem mortuum, *Alcuin.* Deuotio ade-

rat, fides obscura erat, *Dur. loc. cit.* Euangelium legitur à Celebrante in cornu Euangelij, vt alias, post cantatum à se tertio, *Alleluia.*

36 *Non dicitur, i Credo, sed finito Euangelio, Sacerdos dicit, Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo, & postea. Oremus, i non dicitur, Offertorium.*

Hæc Ordo Romanus.

i *Credo.* Quia nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi.

l *Non dicitur Offertorium.* Quia mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulchrum, *Alcuin.* neque habetur in *Sacram. Gregor.* Subdiaconus defert

ad Altare vna cum Calice Bursam Corporalium. Ad, *Lauabo*, dicitur, *Gloria Patri.*

37 *De, Communicantes, & Hanc igitur oblat.* vt etiam de *Præfat. propria*, vide supra in *Rubr. gen.*

38 *Dicitur, Pax Domini sit semper vobiscum. sed in pacis osculum non datur. n Agnus Dei, non dicitur, nec o Postcommunio: dicuntur tamen tres consueta Orationes ante Communionem.*

m *Pacis osculum non datur.* *Ord. Roman.* quia nondum dixerat Christus Apostolis, Pax vobis.

n *Agnus Dei.* *Ordo Roman & Sacram. Gregor.* inquit *Alcuin.* ob silentium mulierum, nõdum credebatur Christus Redemptor animarum ad tollenda peccata mundi. *Durand. c. 85.*

o *Postcommunio.* Hæc omittitur, quia in hac Missa non communicabant, tem-

pore nimirum Durandi, introducta etiã tunc noua consuetudine celebrandi hanc Missam mane; sed in die sequenti communicabant tum Cathecumeni, tum alij, quod nota (contra quosdam, qui gratis oppositum scripserunt) ne communicet alius à Celebrante in hac Missa. noctis, vel *Vesperæ* sunt vice *Postcommunio*, & *Postcommunio*, vt scribit *Durand. loc. cit.*

39 *Post sumptionem Sacramenti, p pro Vesperis in Choro cantatur Antiphona, Alleluia, alleluia, & Psalmus, Laudate Dominum omnes gentes, cum Gloria Patri, in fine, & post repetitur eadem Antiphona, Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in cantu incipit Antiphonam ad Magnificat.*

Non deponitur à Celebrante Casula, vt assumat Pluuiale, quod aliquando fecere perperam nonnulli; quia nondum est finita Missa.

p *Pro Vesperis.* Hoc Sabbatum propriè non habet Officium, ex *Augustin.* & *Alcuin.* & quæcunque hic habetur pro *Vesperis*, eadem sunt in *Ordine Romano.* si

habet Officiũ, hoc terminatur in *Vespera*, nõ in *Missâ*, vt sine fine laudetur Christus, qui morte sua nos redemit, *Durand. ibidem.* Sed verius finitur Officium in *Missâ*, cum, *Ite, Missa est*, quæstio est de nomine. Porro *Antiphona, Alleluia*, conuenit, vt inchoetur à digniori, qui est in Choro.

40 *Deinde cantatur, Magnificat, cum Gloria Patri, in fine, & fit incensatio, q vt alias in Vesperis. Repetita Antiphona, Celebrans dicit: Dominus vobiscum.*

Mini-

Ministri cū Celebrante dicuntur Psal-
mum, & *Magnificat*, in cornu Epistolæ,
vt stant ad Introitum Missæ.

¶ *Vt alias*: incensatio item fit eodem
modo, quo initio Missæ, sed præterea in-
censantur alij in Choro.

41 Extra Chorum dicuntur *Vesperæ*,
vt in Breuiario adnotatum est: & nos in
commentarijs Rubr. Breuiarij opportu-
nius de his dicemus.

42 Ad Orationem vltimam vsque ad
finem, omnino seruantur omnia, quæ in
fin. Missæ aliàs præscripta sunt.

43 Peracta Missa, quæritur: An aliæ
Missæ celebrari queant; *Microlog. cap.*
53. concedit, si necesse fuerit, & à Litan-
ia incipere docet, omittis Lectionibus, in-
quit, auditis. Negant *Nauarr. cap. 25. nu.*
88 & Francolin. tractatu de tempor. Hor.

Canon cap. 30. num. 2. & 9. quia vsu rece-
ptum est, vt vnum tantum sacrificium fiat
solemne. nullusque est introitus, vt in
Sabbato Pentecostes; nisi dicas cum *Hu-*
gone supra. Lectiones omnes habere vi-
cem Introitus. Vnde & Sacerdos habet
Casulam tunc, & iubetur eas legere sub-
missa voce ad Altare. *Sotus in 4. distinct.*
13. quæst. 2. articulo 2. concedit hac lege,
vt celebraretur Superioris concessu, & au-
ct oritate. sed *Azor qui lib. 10. cap. 24. q. 4.*
omnino negat *ex cap. Sabbato distin. 3. de*
conf. vbi dicitur biduo hoc Sacramenta-
penitus non celebrari, concedit à Super-
iore dari posse licentiam tantum, quan-
do iusta adsit causa. puta, quia multi sunt,
qui commodè eo die sacrificio publico
interesse non possunt; quod accidere po-
test, quando Festum Annunciationis in-
cidit in Sabbatum Sanctum, & tunc de
licentia Superioris celebrari posset, aliàs
non, & non nisi post inchoatum saltem
solemne sacrificium, depositoque luctu,
& mœrore Ecclesiæ.

44 Quo casu fortè sufficit incipere à
Confessione, qua finita, dicat Sacerdos,
Kyrie eleison, de more, & reliqua cum
Vesperis vsque ad finem Missæ. nam *Gem-*
ma lib. 3. cap. 118. ait Officium huius Mis-
sæ per, *Kyrie eleison*, inchoari: nisi pro, *Ky-*
rie eleison, intelligat cum *Micrologo Lita-*

niam. * Volunt aliqui non dici *Vesperas*
in hac priuata Missa, & pro *ψ. communio*,
dici Antiphonam tantum ad *Magnifi-*
cat, hoc est: *Vespera autem Sabbati*, &c.
& statim orationem: sed fugiendus est hic
casus, non decidendus.

45 Tutiores autem arbitro sententiam
Nauarr. & Francolin. eamque conformio-
rem *cap. Sabbato*, vt non celebretur, nisi
vnica Missa, quæ noctis est, & sub initio
noctis dicebatur tempore Sancti Thom.
in *4. distinct. 13. quæst. 1.* Festi vero, cuius
Officium transfertur, nulla prorsus, quod
ad Missam attinet, haberi debet ratio: &
multo minus votiua Missa dici debet, e-
tiam pro re graui.

46 Idem dicerem de cōmunionem Cle-
ri, seu laicorum, in Festo Annunciationis
in Sabbato Sancto; quod non debent alij
communicare in Missa, quæ noctis est: &
ideo non dicitur, *Communio*, vt supra ad-
notauimus.

47 De Cereo accendendo in tempore,
Paschali nihil inuenio apud antiquos, nisi
quod *ex Ordine Romano & Microlog. cap.*
53. in Octauis Pasche distribui solitus fuit
Cereus hodie benedictus ergo non vltra
Octauam Paschæ ardebat. In *Annal. Mi-*
norum Luca Vuandigni decretum fuit An-
no 1263. quod in Ordine Minorum ce-
reus Paschalis remaneret vsque ad Ascen-
sionem Domini; & accenderetur in Mis-
sis, saltem diebus festiuis. Sacra Rituum
Congregatio 19. Maij 1607. censuit, regu-
lariter accendi debere ad Missas, & *Ves-*
peras solemnes in triduo Paschatis, in
Sabbato in Albis, & Dominicis vsque ad
Ascensionem in alijs seruandam esse
consuetudinem locorum.

48 Romæ varia est consuetudo, à peri-
rioribus hæc laudatur, vt à latere Euange-
lij ille ardeat à Sabbato Sancto vsque ad
Dominicam in Albis inclusiue, quia est
vnicum Resurrectionis Festum, *ex Ord-*
ine Romano, ad Missam. & ad omnes Ho-
ras. Præterea diebus Dominicis à primis
Vesperis vsque ad secundas, & comple-
torium inclusiue, ad Missam, & Horas:
quia Dominica est repetitio Festi Resur-
rectionis Christi, etiam per annum, ne-
dum

dum Paschali tempore. quem ritum tradit *Sumarius in thes. Sacerdotali. titul. de Cereo Pasch.* nimirum ad utrasque Vesperas, & Missam Dominicam, & in Ascensione ad Omnes Horas vsque ad Euangelium Missam. quod si dicatur Missa Parochialis, seu Conuenualis non solemnis, ad eam item die Dominico accendi potest.

49 Postremo à primis Vesperis Ascensionis Domini, vsque ad finem Euangelij Missam solemnis, seu Parochialis, seu Conuenualis non solemnis: in alijs diebus nunquam.

* 50 Candelam tres, de quibus supra in arundine positam non ultra Vesperas Sabbati Sancti ardere debent: alioquin gratia ardebunt, & sine causa.

De die Sancto Paschæ, vsque ad Festum Trinitatis. XI.

1 **N**obilitas anni, mensis decus, alma dierum, splendor horarum, est Pascha, ex *Rupert. libro 6. cap. 26.* Pascha, id est, transitus, ex vi nominis Hebraei apud *Isid. libr. 1. c. 31.* vel Passio, à Græco verbo *πάσχειν* apud *Innocent. III. in serm.* vel est compositum ex Hebræo & Græco per diuinam dispositionem; quia in passione Christi cum ipso & nos transiimus de morte ad vitam. ita *August. cit. à Durando lib. 6. cap. 86.* celebratur etiam semper in Dominica ex auctoritate Sancti Petri. apud *Baron. Anno 58. nu. 82.* & meminit *Clemens libr. 5. Constitut. cap. 18.* Itē ex decreto *Pij de cons. distinct. 3. nosse.* postdecimum quartum diem Lunationis primi mensis, & ex decreto *Victoris de cons. d. 3. cap. celebritatem;* tum ut à Iudæis Pascha nostrum distingueretur, tum quia Christus resurrexit die Dominico post 14. Lunam, hoc est, ex *Isid. sup. in 3. hebdomada Luna ob numerum mysticum Trinitatis,* sicut etiam triduo mortuus resurrexit tertia die, qui vixerat triginta tribus annis; in quibus numeris resplendet ternarius numerus: in quo intellige, non modo gloriam Trinitatis; sed salutem omnium qui ante legem, qui sub lege, qui sub gratia extiterē. Hæc ex *Isid. citato & Rupert. lib. 7. c. 14.*

2 Habet Octauam ex institutione Apostolorum, ait *Baron. Anno Domini 58 nu. cit.* infra quam si fiat commemoratio de Simplicio, non tamen dicitur tertia Oratio.

3 Missa vero habet hæc notatu digna. Sequentia auctorem habent hætenus incognitum, de qua *Durand. libro 6. capit. 87.* neq; priores illo meminere, nisi subobscurissime *Honor. in Gemma libro 3. capit. 135.* Graduale adhuc dicitur ex *Sacramentario Gregoriano;* quod, ut alias docuimus, canticum est laborantium, & dicitur propter recens baptizatos, qui gradiuntur ad gloriam, quam resurrectio Christi promittit cum labore. additur, *Alleluia,* duplex, ob spem binam stolæ, animæ & corporis, & ut gradiendo lætentur cum laude Dei. Hæc partim ex *Rupert. libro 8. cap. 1.* partim ex *Hugone Victorin. de spec. Miss. obseruat. libro 3. cap. 32.* notat *Ordo Romanus.* sumi Graduale ex *Psal. 117.* ab hac die vsq; ad Sabb. in Albis, unde nimirum sumitur & ille versus frequentior, *Hæc dies. &c.* cui *Psalmo* titulus est, *Alleluia,* ut supra diximus, ex *Rupert. libro 7. cap. 11.* Reliqua quæ habentur in Missa huius Festi, & in Octaua propria patent ex dictis in *Rubric. gener.*

Itē, *Missæ est,* dicitur cum duplici, *Alleluia* vsq; ad Sabbatum in Albis inclusiuè, in Missis nimirum de Octaua Paschatis, non in ijs, quæ cum paramentis violaceis forte debent cātari, puta, Litaniarum maiorum, seu pro publica necessitate: quia duplex *Alleluia* est proprius ritus Missæ Paschalis, & summa lætitiæ: & meo iudicio, neq; in Missa quacumque votiuâ solemni pro re graui debet dici.

4 Euan-

4 Euangelium legitur secundum Marcum, sicuti pridie secundum Matthæum, & postridie secundum Lucam, ordine congruo, quem indicat *Augustin. serm. 144. de temp.* & Euangelia cum Epistolis per totam hanc octauam habentur in Comite S. Hieronymi; sicut etiam Orationes in *Sacramentario Gregoriano*, & Officia Missarum in *Antiphonario eiusdem Sancti Gregorij*, vsque ad Dominicam in Albis. sed Orationes feriæ tertiæ, quintæ, sextæ, & Sabbati sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio*.

5 In Sabbato in Albis, qui titulus est, vel ab Angelis, qui visi sunt in Stola candida, ex *Durand. cap. 80.* vel quia hodie Baptizati deponerent albas vestes, ex *Alcuino*, vt intelligant fore illis requiem æternam Sabbati cælestis, si deposuerint corpora immaculata, vt vestes albas in morte. Vna est varietas post Epistolâ; quia quatuor, *Alleluia*, & duo versus deinceps dicuntur. qua de re vide quæ diximus in *1. p. Rubr. tit. 10. pag. 27.* abundant autem, *Alleluia*, & merito, in læticia Paschali, ex *August. epist. 19. ad Ian. c. 17.*

6 De Dominicis sequentibus nulla est Rubrica specialis. habentur earundem Missarum Officia in *Antiphonario Gregorian.* Orationes autem non sunt eadem, in *Sacramentario*; tamen habentur *ibid. sub alijs titulis.* Dom. in Albis meminit *Clem. lib. 5. Const. cap. 20.* cuius Oratio est Ambr. ex *Pamelio*, Tempus est Paschale, quod vocatur, Remissionis, à *Concil. Carthag. 4. can. 82.*

7 Occurrunt in hoc tempore Paschali Litaniam Maiores, & Minores, seu Rogationes; & Maiores quidem in festo Sancti Marci, etiam si Festum cum eiusdem Missa cõtingat transferri, quas instituit S. Gregor. Papa non simpliciter, sed ad Sanctum Petrum, vt ait *Baronius in not. Martyrol. 25. Aprilis.* erant enim annuæ ante Gregor. vt idem ipse ait *initio lib. 2. Epist. & in Comite S. Hier.* habentur Epistola, & Euangelium assignata Missæ de Rogationibus. Septiformem ille Litaniam instituit, propter imminentem cælestis iræ mucronem, ait *Ordo Rom.* hoc est, pestè inguinariam, quia obibant multi, etiam

oscitando, & sternutando, morte repètiua. Vnde & oscitantes digito super os formabant signum Crucis, & sternutantibus dicebatur: *Deus te iuuat*, qui mores ad nos vsque deuenerunt, *Duran. libr. 6. cap. 102.* sed *Baron.* haurit à *Plinio lib. 28. hist. natur.* ritum salutandi prædicto modo sternutantes.

8 Dictæ vero sunt hæ Litaniam, Processiones nigra; quia in signum mœroris, & pœnitentiæ homines vestibus nigris induti procedebant; Cruces, & Altaria nigris coloribus velabantur. Item dicta est Processio septiformis; quia S. Gregorius eam distribuit in septem ordines ad certas Ecclesias, Clericorum, Religiosorum, Monialium, Puerorum, Adolescentium, Viduarum, Continentium, & Coniugatorum, *Idem ibi.* fit in primis ad conseruandas fruges, *Ordo Roman.*

9 Si terminatur processio Litaniarum maiorum ad Ecclesiam S. Marci, cantatur ibi Missa de S. Marco, ex Decreto Sac. Rituum Congreg. 23. Maij 1603. quia titulus est Ecclesiæ, & lætitiæ locus eo die. * nam alioquin cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Litaniam, ex *Microl. cap. 58.* In Missis autem de S. Marco nõ fit commemoratio Litaniarum.

10 Si occurrant in die Paschatis, transferuntur in Feriam tertiam sequentem ex Decreto Sac. Rituum Congreg. die 25. Septemb. 1627. & in Missa de Rogationibus, quæ dici debet sine commemoratione octauæ Paschatis, dicitur quidem Præfatio Paschalis. sed ea, quæ cum suo cantu dicitur in diebus ferialibus: quia est Missa ferialis: & consequenter neque in fine Missæ adduntur, *Ite Missa est.* duo *Alleluia*, certum autem est, quod festiua Præfatio Paschalis dici non debet, sicuti non dicitur ex Rubricis huius Missæ in Litaniam maioribus, *Credo*, neque Præfatio de Apostolis, licet sit festum S. Marci, vt probauimus supra p. 1. tit. 11. n. 2. pag. 32. *Communicantes*, dicitur, ea ratione, quam attulimus, p. 1. tit. 12. pag. 33.

11 Litaniam Minores, idest, Rogationes Latine, seu deprecationes, fiunt triduo ante Ascensionem; de quibus *Augu. ser.*

173. de tempore, & in Concilio Aurelianiensi cap. 29. de consecr. dist. 3. cap. Rogationes. unde restitutæ potius ex Baron. in notis Martyr. supra, quam dici debent institutæ à S. Mamerto, seu Mamerco ex Sydon. Apoll. lib. 7. epist. 1. Viennen. Episc. in Gallijs ob incurfionem luporum, in damnum grauissimum populorum: quæ ideo appellatæ sunt Minores, quia à minori Episcopo; si ille auctor est, vel restitutor, & in minori loco respectu S. Greg. & Urbis Romæ, Durand. vbi supra; quæ ratione eæ forent quoad restitutionem, etiam antiquiores Maioribus, ceterum saltem ante annos, ex Rupert. libro 9. cap. 5. nam Anno 452. ex Baronio loco cit. Mamerthus erat in humanis, & eo anno Litanias celebrauit. * In postrema tandè Martyrologij Romani recognitione, re penitus indagata, institutor S. Mamertus Litaniarum minorum, non restitutor est appellatus. Vide locum 11. Maij.

12 Fiunt autem ob peccata, pacem, pestem, conseruationem frugum, & cæteras necessitates, Ord. Roman. cibisque Quadragesimalibus vtendum esse iussit Concil. Aurelianen. supra. certè dies abstinentiæ sunt, non lætitiæ, Ordo Romanus. Amalar. autem lib. 1. cap. 32. negat esse ieiunandum, & probat ex SS. Patribus, in Ecclesijs autem Occidentalibus fieri ieiuniū docet Raban lib. 2. cap. 40. quod Ambrosiani obseruant, translatis Rogationibus post Ascensionem, ne præfente sponso Christo ieiunent, iuxta illud Matth. 9. auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. sed & congrue sub Dominica præcedenti celebrantur, in qua inuitamur ad orandum: Petite, & accipietis. * Missa Processionum, tres habet orationes, sine, Gloria, sine, Credo, & sine commemoratione Festi occurrentis cuiuscunque. de quo, si nouem lectionum est, cantatur alia Missa. Vnicum, Alleluia. quia temporanda est lætitia Paschalis: Oratio Missæ in Sacramentario Gregoriano habetur, & Officium Missæ in Antiphonario Gregoriano. Præfatio semper est Paschalis, etiam in Litanijs Maioribus, vt dicitur in proprio loco Missalis, quocunque die occurrant.

13 * In Feria 3. Rogationum in Missis priuatis, si fiat de Sancto 9. lectionum, in illius Missa fit commemor. Rogationum, si fiat officium de simplici Festo, potest dici Missa de eo, cum comm. Rogationum, vel Missa Rogationum cū comm. Festi, vt dicitur in Rubrica propria. si Festum non occurrat, dicitur Missa Rogationum, vt in Missali; neq; in ea fit commemor. de officio feriali: quod est peculiare in hac die, licet Rubrica sit obtusior in modo loquendi. Altarium paramenta erunt officio conformia; Altaris autem maioris, & celebratiuum ad quodcunque Altare conformia Missæ Rogationum, vt diximus part. 1. titul. 18. in fin. Hymnus Angelicus non dicitur, neque Credo, in Missa Rogationum Maiorum, & Minorum, vt dicitur in propria Rubrica, quocunque die occurrant.

14 In Vigil. Ascensionis, de qua S. Hieron. in Lectionario, dicitur Missa propria, cuius meminere Microlog. cap. 40. & Ordo Rom. si in ea occurrat Festum 9. lect. dicuntur tres Missæ in Collegiatis, de Festo, de Vig. & de Rogationibus post Tertiā, Sextam, & Nonam Horam; & in vnaquaque harum, secunda Oratio, si dicenda est, erit de B. Virg. tertia Eccles. vel pro Papa. * In priuatis si eo die occurrat Festum simplex. erit de eo secunda oratio, tertia de Rogat. quæ in officio nullam habent comm. quia, vt diximus n. præcedenti, Festum simplex præcedit supra vltimas Rogationum Ferias, etiam in Missa. si occurrat Festum 9. Lectionum, Missa erit de Festo, cum commemor. Vigiliæ, & Rogationum. ita in propria Rubrica.

15 In Ascensione Domini, de qua Clem. libro 5. Const. cap. 20. extinguitur Cereus Paschalis post Euangelium ad repræsentandum Christi discessum ab Apostolis. Missa habetur in Antiphon. & Sacrament. Gregor. De Cereo extinguendo nihil in Missalibus habetur vsque ad Pium V. neque apud antiquiores Auctores.

16 Habet octauam. de qua Radul. prop. 19 & Missa Dominicæ infra octauam habetur in Sacramentario Gregoriano, sed oratio sub alio titulo Festi.

17 Vig.

17 Vig. Pentecostes, de qua *Hier. in Lectionario*, ieiunium habet, *Ordo Romanus*. non habebat quidem tempore Ambrosij, ex *Amalar. lib. 4. cap. 46.* & licet oppositū tribuatur Ambrosio *distinct.* 76. *cap. nosse ex serm. 60.* eiusdem tamen non est ille sermo S. Ambrosij, qui *serm. 61. cap. scire, eadem distinct.* negat hoc ieiunium, cum quo concordat S. Hieron. *epist. ad Lucinium, cap. Utinam, eadem distinct.* Verisimile autem est ritum mutatum fuisse post tempora etiam Sancti Isidori, *vt ex cap. post Pascha dist. cit.* dicitur, nimirum *ex eiusdem capit. 42. libro 1. de officijs Eccles.* * Nunc vero temporis huius ieiunii præceptum est de consuetudine, aiunt Summista, & asserunt Rubrica Breuiarij *titulo 6. num. 5.* & Missalis *de color. parament. titulo 18. num. 5.*

18 Benedictionem fontis habet, & baptismum, vt in Sabbato Sancto, *Idem Ordo.* & dicta Nona, quia eadem hora Cornelius à Sancto Petro baptizatus fuit, *Amalar. lib. 4. capit. 28.* & quia eadem hora Christus expirauit. baptismus enim significat mortem Christi, & sepulturam eiusdem, *Rom. 6.* vnde & in Sabbato Sancto, & in hodierno baptismus solemniter habetur. Hæc idem *Amalar. ibidem cap. 29.* vide supra Sabbato Sancto. Adde, aduentum Spiritus Sancti vocari à Christo baptismum, *baptizabimini, ait, Spiritu Sancto non post multos hos dies. Act. 1.* & baptizati à Spiritu Sancto Apostoli baptizauerunt aqua ter mille in die Pentecostes quare merito sub Pentecoste Baptismus solemniter celebratur, *Ruper. lib. 10. c. 2.* Postremo duo Sabbata tatum Paschatis, & Pentecostes baptismate coluntur solemniter, *ex Leone epist. 4. cap. 5. & habetur distinct. 4. de consecr. duo tempora.* Imò *ex Siricio eadem distinct. non ratione;* nimirum, vt primum sit Filij, alterum Spiritus Sancti; ne videatur differentia inter Filium & Spiritum Sanctum, quorum est æque mundare animas à peccato, ait *Raban. libro 2. cap. 41.*

19 Ritus autem in ijs tantum est diuersus à ritu Sabbati Sancti; quia in Vigilia Pentecoste ad instructionem Cathecume-

norm sex tantū leguntur lectiones, quarum antiqui, vsque ad *Durandum* inclusive, quatuor tantum meminere. in *Sacramentario Gregoriano* aliæ legebantur, & quatuor tantum quare Ritus noster est posterior; aliæ item Orationes, excepta quinta dicebantur. Tractus, *Sicut ceruus,* cum Oratione sequenti, est in *Sacramentario eodem.* Item non dicitur, *Flectamus genua,* quia sumus in tempore Paschali. color albus vsque ad Nonam, violaceus vsque ad Missam, rubeus deinceps adhibetur, * qui & in priuatis Missis huius diei, quoad vestes celebrantium, licet celebrat ante Nonam.

20 Cæterum Missa est cū Tractu post vnum, *Alleluia.* pro Cathecumenis, quorum lætitia læctu adhuc miscetur, vt aliàs diximus. luminaria non deferuntur ad Euangelium, quia eorundem fides subobscura & recens; qua de causa neque, *Credo,* dicitur post Euangelium. De *Præfatione, Communicantes, & Hanc igitur,* vide in *Rubric. gener.* Officium vero huius Missæ totum, excepta Secreta, est in *Antiph. & Sacram. Gregor.* De simplici non fit commemoratio in hac Missa, licet in officio facta sit, vt habetur supra *part. 1. tit. 7. n. 1. pag. 34.*

21 Introitus pro Missis priuatis additus fuit à Pio V. vsitatus tamē antea in Missis votiuus de Spiritu Sancto. Reliqua ex prædictis patent.

22 Pentecostes, de qua *S. Clemens lib. 5. Constit. cap. 21.* hoc est, quinq; decem, ex vi Græcicæ vocis, ait *Durand. libro 6. cap. 107.* Dies quinquagesimus, *Honor. in Gemma libro 3. capit. 147.* ideo figura quietis, *ex August. epist. ad Ianuar.* qui numeratur ab ipso die Paschatis, nimirum cum Hebræis à Prima Sabbati Paschæ Azymorum, quæ nobis Dominica fuit resurrectionis, vt egregie notat *Rupert. libro 10. cap. 12.* non tamen explicat, quomodo eo anno resurrectionis Christi accidere potuit Pentecostes in Dominica. explicat autem acutissime *Bellarmin. lib. 3. de cultu SS. cap. 13.* quia nimirum numerus dierum Pentecostes sumitur a die 2. Azymorum, in qua meti poterat fasciculus,

culus spicarum offerendus eadem die Domino, *Deuteron. 16. versic. 9.* quæ secunda dies eo anno fuit Sabbatum, in quo meti non poterat, sequenti ergo die messuerunt, & obtulerunt, in quo præcise Christus resurrexit, quæ fuit Dominica dies, inde ergo, numeratis quinquaginta diebus, eodem die, quo Pentecosten celebrabant Hebræi, descendit in Apostolos Spiritus Sanctus, immo super 120. discipulos, ætati Moysis, qui 120. annos vixit, congruentes, ut ait *Raban. libro 2. capit. 41.* & sicut quinquagesimus annus Iubileus erat apud Iudæos, ita quinquagesimus hic dies fuit Iubileus Christi discipulis, & iubilationis dies, celebrandus cum præcedentibus 49. & seqq. 7. cum omni lætitia; nempe Paschali, *Ordo Romanus*, in Iubileo namque dabatur omnibus libertas; & *ubi Spiritus Domini, ibi libertas*, ait Sanctus Paulus.

23 Septem vero hebdomade, quæ præcedunt, & septem dies, qui sequuntur, septiformem Sancti Spiritus designant gratiam, *ex Honor. in Gemm. libr. 3. cap. 147.* quod à Beda in *Homil. de septem hebdom. fuerat adnotatum, & ab Alcuino de septem diebus.*

24 Missa habetur in *Antiphon. & Sacrament. Gregor.* sicut etiam Feriarum sequentium, præter quintam; Epistola, & Evangelia, ut in *Lectionario S. Hieron.* Auctorem sequentia, vide in *Rubric. gener. 1. part. tit. 10. numer. 3. pag. 28.* Octauam habet hoc festum ex institutione Apostolorum, *Baron. Anno Domini 58.* & licet tempore Sancti Isidori, *libro 1. cap. 37.* quinquaginta diebus Paschale tempus cõcluderetur, nobis tamẽ tota hæc Octaua vna dies est, ex *Regula Radulphi prop. 23.* & eandẽ ob causam dicitur per Octauam totam, *Gloria in excelsis*, cum Symbolo, ut in *Festis.*

25 Ieiunium autem Quatuor temporũ fit ad imitationem Apostolorum, qui absente iam sponso Christo, ieiunio se dederunt, & Spiritus Sancti aduentu carnis delicias ablegauerunt, *Isid. libr. 1. cap. 37.*

& *Amal. libr. 2. cap. 1.* Festiuum tamen, ieiunium est, cum in eo non dicatur, *Fletamus genua*, ratione temporis adhuc Paschalis, *ex Ordine Romano.* quod si fiat de Simplici commemoratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Missa.

26 Feria quinta habet in Missa quamplura, quæ desumpta sunt à Dominica Pentecostes. *Ordo Romanus* desumit omnia: *Honor. in Gemma libr. 4. cap. 38.* subobscore indicat Epistolam, & Evangelium diuersa à Dominica Pentecostes; & ea causa esse potest, *ex Durand. libr. 6. cap. 111.* quia septem sunt Officia Spiritus Sancti, septiformis munere, à Sabbato ad Sabbatum; vel quia sicut Dominus ascendit Feria quinta, & per Spiritum Sanctum descendit die Dominica, ita voluit Ecclesia in vtroque die communem Missæ Introitum, cum suis accessorijs, post Epistolam Versibus, Offertorio, & Communionem. Docet etiam *Durand. libr. 4. cap. 6. num. 21.* solitam dici diem Iouis cognatam Dominicæ, & in vtroque die prohibitum fuisse quandoque ieiunium.

27 An vero dies Octaua Pentecostes dici debeat Sabbatum sequens, vel Dominica, disputat *Berno de quibusdam ad Missam spect. cap. 3.* & concludit cum Catholica Ecclesia Octauam dici Dominicam sequentem, quam nos Festum Trinitatis: sed tamẽ tempus Paschale terminatur in Nona Sabbati, *ex Ordine Romano, Beda, & Alcuino locis citatis.* cuius Sabbati Missa est plenissima, quia omnia quæ dici possunt in Missa, in ea vna continentur, Hymnus Angelicus, Prophetia, Sequentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes, Hanc igitur.

28 * Cur in hoc Sabbato 4. temporum omittitur canticum trium puerorum post quintam lectionem? arbitror ego, quia dicitur statim Hymnus Angelicus nobilior Hymno trium puerorum: quod deinde adnotatum legi ab Auctore antiquit. Liturgicarum. addde, ne duo Hymni immediate cantentur à choro.

De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Dom. post Pentecosten. XII.

1 IN Octava Pentecost. fieri Festum Sanctissimæ Trinitatis docet *Microlog. cap. 6.* ab aliquibus, quos reprehendit, quia propria auctoritate celebrabant, Missamque de eadem Trinitate ab *Alcuino* compositam asserit, sicut & officium à *Stephano Leodiensi*: Præfationem tamē à *Pelagio* approbatam & ipse recipit. *Berno* meminit Festi libro de quibusdam ad Missam spect. capit. 6. deinde *Rupert. libro 11. cap. 1.* tradit, & laudat idem Festum, eo quod post aduentum Spiritus Sancti cepit statim prædicari & credi mysterium Sanctissimæ Trinitatis, in cuius nomine dabatur baptismus. Tandem testatur *Kadulph. propof. 16.* à Sancta Romana Ecclesia indictum fuisse tale Festum, & communiter celebratum. congruentem addit causam *Duran. libr. 7. cap. 14.* quia Natalis Domini fuit Festum Patris, cui natus est Filius: Pascha fuit Festum Filij: Pentecostes Spiritus Sancti. celebratur ergo statim trium simul personarum Festum Sanctissimæ Trinitatis. Dicitur auctor Festi Trinitatis *Gregor. IV. ab Auctore Ligni Vitæ libr. 5.* *Pisanella* facit auctore *Ioan. XXII. Ver. Feria 5. 3.* & Missæ Orationes omnes cum præfatione propria habentur in *Sacramentario Gregoriano in nocte Dominica Pentecostes.*

2 Feria quinta proxime sequenti occurrit Festum Corporis Christi cum Octava, ex instituto *Urbani Quarti 1262.* ab *Eugenio IV. 1433.* confirmatum, ob causam, quam reddit *S. Thom. in Officio eiusdem Festi*, cuius Officij & ipse fuit auctor, ut in eiusdem *Opusculo 57.* *Leodienses* primo celebrarunt hoc Festum *Bzonius Anno 1230. num. 16.*

3 Fit processio solemnissima in paramentis albis, & in Cathedralibus quidem Ecclesijs feruentur ea, quæ in *Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 33.* habentur; in minoribus autem Ecclesijs ea item, quæ in *Rituale Rom. Pauli V.* In Missa vero cantanda ne omittantur genuflexiones, quæ sugauant. Rubr. Miss.

pra sunt præscriptæ pag. 148. & in *Feria quinta in Cœna Domini. pag. 200.* Finita Missa, deponuntur Manipuli, induit Celebrans Pluuiale extra cornu Epistolæ, inponit stans incensum sine benedictione, & genuflexus ter incensat Sacramentum in Tabernaculo ostensorio positum, ea ratione prorsus, qua diximus in *Feria quinta in Cœna Domini.* Potest cantari interim dum incensatur, *O sacrum conuiuium, vel, Tantum ergo Sacramentum, ut in Instruktionem Romæ edita pro Oratione quadragesima horarum dicitur.*

4 Non deferatur Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistia Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, non obstante quauis contraria consuetudine, quam abusum esse declarauit Sacra Rituum Congregatio die 2. Iunii 1618. Imago vero quæ est in Hostia, debet tergertere Celebranti, ut de imagine Crucifixi alias docuimus; & ita accidit, dum ab altari Diaconus Tabernaculum accipit, & stans genuflexo Celebranti immediate tradit.

5 In Processione Clerus immediate præcedat Celebrantem cum cereis accensis; cæteri, siue Confratres, siue Regulares ante Clerum procedant; cereosque omnes ea manu, quæ extrema cuique est, altera pectori admota, Hymni decantentur alternatim, qui à Celebrante cum ministris dici poterunt submissa voce. qui Crucem defert, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & procedat medius inter Acolythos cum Candelabris, & cereis accensis, ut alias dictum est, in honorem Crucis, & Crucifixi; sicuti fit in Altari.

6 De baldachino, & hastarum distributione diximus in *Feria quinta Cœna Domini pag. 201.* De circulo, & via procedendi, standum erit locorum consuetudini. rectius latere Euangelij, proceditur ad latus Epistolæ.

7 In fine processionis Subdiaconus deponit

ponit Crucem in loco decenti, Ceroferrarij candelabra in Credentia, & cum Clero genuflectunt. deposito Sacramento super Altari cum ministerio Diaconi, vt in Cœna Domini, imponitur a stante Celebrante sine benedictione incensum in thuribulo; fit incensatio trina de more, cantante, interim Clero genuflexo, ante & circum Altare, vltimos duodecim versus Hymni, *Pange lingua gloriosi: Tantum ergo, &c.* quibus dictis, cantatur Versus à duobus Clericis: *Panem de calo, &c.* & à celebrante stante, ministrisq; genuflexis, & librum sustinentibus hinc inde, dicitur *Dominus vobiscum*, cum Oratione: *Deus qui nobis, &c.* nihilque aliud addens, ascendit ad Altare, genuflectit, & ipsemet nullo Diaconi ministerio accipit velatis manibus, vt prius, Tabernaculum, benedicit cum eo populum facie Hostiæ ad eundem versa in modum crucis semel, nihil dicens, & gyrum perficiens reuerenter reponit. Hæc ferè omnia *ex Rit. Rom.*

8 Tum genuflexione facta descendit ad gradus, vt prius, & amoto velo à Subdiacono, Diaconus ascendit, genuflectit, & reponit vel in locum altiore, vt eo die colatur à populo pro locorum consuetudine, vel contactum velo in locum suum. Corporale, seu Palla Tabernaculo semper sit substrata; & velum longum eidem Tabernaculo, * quod hinc inde apte cadat versus altaris latera, & à posteriori parte Tabernaculi; seu vinbellula super addatur. emineat quoque locus supra locum Reliquiarum; quod alias monuimus. * scripsere quidam, & gratias, quod præter corporale supponi debet Tabernaculo Ara lapidea cum tribus: sed hæc necessaria sunt ad conficiendam eucharistiam, non autem ad eam collocandam, seu exponendam: alioquin & in Turri lignea, & cum ad ægrotos defertur, eadem forent adhibenda.

9 Parietes viarum, per quas est transeundum, ornari debent, *ex prædicto Rituali*, tapetibus, & aulæis, & sacris imaginibus, non profanis: actus autem scenici, vel ludicri, vel indecori prohibentur *in Carem. Episc. loco cit.*

10 Ardebunt candelæ vsque ad datam benedictionem inclusiue: & Diaconus nihil osculabitur coram Sacramento.

11 Si cantantur Vesperæ coram Sacramento in Altari exposito, in die hac, & per Octauam, conueniret, vt omnes starent aperto capite, nunquã sederent: quod si sedeant, caput tamen non tegant: quod etiam obseruandum erit in discessu, ne intra cancellos cooperiatur caput.

12 Officium Dominicæ infra Octauam quadrat Octauæ cum Euangelio de Cœna magna; quod legebatur etiam antiquitus *in Comite S. Hiero. & ex Ruper. libro 22. cap. 2.* Oratio Dominicæ est Ambros. *ex Pamel.*

13 In sequentibus Dominicis post Pentecosten aliqua est varietas Euangeliorum respectu antiquiorum; non modo quod ordinem, quia in primis Dominicis mutatus est ordo Euangeliorum; verum etiam quoad sedem Dominicalem, quia Euangelium, quod legebatur Dominica quinta post Pentecost. de captura pisciû miraculosa, hodie legitur Dominica quarta; quod aliàs Dominica sexta, nunc Dominica quinta: & sic deinceps vsque ad Dominicam primam ultra vigesimam.

14 Numerus autem Dominicarum post Pentecosten non erat antiquitus ultra viginti tres, & sequens spectabat ad Aduentum, quod in idem recidit.

15 Circa vero Missas, Orationes, & Euangelia per Dominicas distributa à Sanctis Hieronymo, & Gregorio, quos vt plurimum sequutus est Pius V. *vt in Lektionario S. Hieron. Antiphonario, & Sacramentario S. Gregorij* videmus; cur potius hanc vel illam, hoc vel illud, huic vel illi Dominicæ assignauerint, difficile est causam inuenire. nam in Aduentu, & Festis Domini aliqua semper est proportio inter Orationes, Euangelia, & Festa. in Quadragesima vero Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam; & in secunda, tertia, quarta & quinta post Pascha, & in reliquis Dominicis post Pentecosten, sufficere debet auctoritas tantorum Patrum. quibus (nec puto sine ratione) ita visum est opportunius fore, & vtilius.

16 Vnius Euangelij, quod nos legimus Dom. 9. post Pentecosten de Ierosolymorum destructione causam reddit *Honor. in Gemma lib. 4. c. 64.* quia, inquit, in eo mense, quo legi solet, accidit ipsamet destructio facta à Romanis.

17 Cæterum, posito Euangelio, quod ex *Rupert. lib. 1. cap. 37.* est in Missa quasi caput omnium post Canonem, reliquæ partes non discordant; & olim concordabant omnes cum Euangelio, quod videre est apud *Rupert. toto libr. 12. de Dominicis post Pentecost.* & apud *Honor. in Gemma lib. 4. toto, & apud Durand. toto libr. 6.* arbitrarijs tamen cõiecturis, & ad eorum libitum rationabilibus, nobis hodi parũ utilibus, post mutationem seu potius restitutionem à Pio V. factam, quam paulo ante memorauimus, Euangeliorum.

18 Quod si non omnia consonant, audi *Augustinum citatum in hanc rem à Bernone, libello de quibusdam ad Missam spect. c. 6.* Non sanè omnia, quæ gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt; sed propter illa, quæ aliquid significant, adduntur. solo enim vomere terra profcinditur, sed vt hoc fieri possit, etiam cætera aratri membra sunt necessaria & soli nerui in cytharis aptantur ad cantum, sed vt aptari possint, insunt & cætera in compagibus organorum, quæ non percuntur à canentibus. sed ea, quæ percussa resonat, his connectuntur. Hæc ille.

19 Quando vero plures Dominicæ occurrunt post Pentec. ultra viginti quatuor, eo casu differtur vigesima quarta in vltimum locum, cuius Euangelium est de fine mundi, legendum iccirco in fine Anni Ecclesiastici, qui incipit ab Aduentu, & desinit ante Aduentum.

20 Post vigesimam tertiam ponuntur Missæ Dominicarum, quæ superfuerunt post Epiphaniam, dato eisdem Introitu cum suis accessorijs, & mutuatis à Dominica 23. & 24. vt eiusdem rationis tunc esse videantur. lege quæ diximus supra de Dominicis post Epiphaniam. Cur autem plures quoq; numero variari eas contingat, attinet hoc ad Rubricas Breuiarij, vbi & nos opportuna dicemus.

21 Hoc loco libet indicare, quanti facere antiqui diem Dominicum, quem appellauere Apostoli Dominicam diem, id est, Domini. *Apocal. 1. Reginam, & Principem omnium dierum, Ignat. Epist. ad Magnesianos.* Diem panis, & Diem lucis, *Chrysoptom. de resurrectione homil. 5.* Primam Feriam antiquiores. *Syluestro apud Baron. Anno 58. nu. 87.* Diem remissionis, *Concil. Carth. 4. can. 82.* Diem folis, *S. Max. homil. 3. Pentecost. ex communiore,* ait vsu loquendi. Diem Sanctum, *Alcuin. c. de die Sancto:* nimirum, ex *Synodo 6. cap. 8.* quia eo die, primo mundi, creati sunt Angeli, & elementa mundi, *Alcuin. loco cit.* Manna primum pluit, Christus est natus (si natus, ergo & circumcisus) eiusdem Stella Magis apparuit, baptizatus est, satiavit quinque millia quinque panibus, resurrexit à mortuis. Hæc *Synodus.* Denique Spiritus Sanctus eadem die descendit lege *August. serm. 251. de tempore, & S. Leon. epist. 81. c. 1.*

22 Inde est, quod Missæ Dominicarum per annum nunquam omittuntur, quin saltem aut de iisdem commemoratio fiat aut præcedenti die non impedita celebratur, aut à tempore ad tempus transferantur, putà, ab Epiphania ad extremum tempus Pentecostes.

23 Inter has Dominicas à Pentecoste dictas occurrit autumnale ieiunium Quatuor temporum, quod Leo decreuit in mense septimo fieri debere, *Microlog. cap. 26.* qui & tradit, nulli certæ hebdomadæ fuisse assignatum, vt reliqua ieiunia: sed tamen ecclesiastica consuetudine factum esse, vt in tertio Sabbato Septembris ieiunetur. est autem Urbani II. Decretum *distinct. 76. statuimus, ex Concil. Placem. in cap. 15.*

24 Ex quo intelliges: Cur in Missali huius ieiunij Missæ sub titulo Septembris posite fuerint post missam Dominicæ 17. post Pentecost. non quod hæc illi sedes certa sit, sed quasi sedes media inter Domin. 14. antequam tale ieiunium non accidit, & Dominicam 19. ultra quam illud idem non occurrit.

25 Citius autem, vel tardius inter vtrâ-

que dictam Dom. celebratur, prout citius, vel tardius celebratur Pentecostes: sed semper post eam Dominicam, quæ in Breuiario vocatur tertia Septembris; à quo iccirco titulum portant hæ Missæ in Missali. Vide quæ diximus in Quatuor temporibus Aduentus, tum circa numerum Lectionum, tum circa alios Quatuor temporum ritus.

26 Si contingat Festum in his temporibus Septembris, tamen erit ieiunandum, *Ordo Romanus*. Officia vero Missarum horum temporum sunt ferè eadem, quæ in *Antiphonario, & Sacram. Gregoriano*.

27 Atque in his Quatuor temporibus Stationum finis est, quarum initium in prima Dominica Aduentus constituit S. Gregorius earundem institutor, ex *Rupert. libro 3. cap. 4.* saltem magna ex parte; vt ait *Platina*. * seu, vt verius loquamur, nonnullarum institutor, & omnium ordinator. nam, teste Sixto V. *const. 23. edita die 13. Februar. 1586.* vetus admodum est ab Apostolicis vsque temporibus ducta sacrarum stationum consuetudo, in quibus fidelium multitudo ad Apostolorum sepulchra, & fortissimorum Martyrum memorias conueniens, hymnis, & canticis spiritualibus Deum in sanctis suis mirabilem laudabat, & salutaribus immaculatæ Hostiæ sacrificijs placabat, & aduersus multiplices antiqui hostis oppugnationes, tanquam in castris Dei, statione tutissima consistebat. Hoc ille.

28 Ex quibus patet primo; Nomen stationis Ecclesiasticæ translatum esse à castris, & statione militari, quæ locus erat militibus assignatus. Quæ etymologia solidior est, quàm aliæ, ex diebus statutis, quod docuit S. *Isidorus*; vel ex eo, quia stabant fideles cum Papa, & aliquândo tota die in Ecclesia stationali. Vide alias minus probabiles apud *Pompeium Vgonium, de Historia Stationum Rome*.

29 Deinde patet origo Apostolica: cuius etiam meminit *Tertullianus in pluribus locis*, vt mox dicemus.

30 Tertio patet ritus stationis, qui mirum erat potissimum in Missis celebrandis. vnde & singulis Missis stationalibus

præfigitur in Missali locus stationis. addebatur & Missæ concio, vt videre est in Homilijs SS. Leonis I. & Greg. Magni.

31 Ieiunium quoque cum statione coniungebatur, ex *Tertulliano semel & iterum contra Psychicos, & in lib. 2. ad uxorem*. quod & nos retinemus in plerisque stationibus, hoc est, in Quadragesima, & quatuor temporibus.

32 Processionis item mentio est apud *Tertull. loco citat. ad uxorem*; & à viciniore Ecclesia, vel non admodum remota, ibat Papa cum Clero ad Ecclesiam stationalem. atque hinc fortasse *Beletbus c. 6. & cum eo Dur.* definire stationem, hoc est, processionem: sed erat terminus processionis.

33 Significat Sixtus V. in prædictis verbis, diuersa fuisse loca stationalia, & hodie sunt quinque supra quadraginta, licet stationales dies quadagesimales sint quinquaginta quatuor, & alij per annum 31. omnes 85. quia ad eundem locum sæpius itur; non tamen scire possumus, quæ antiquiora, quæ sint posteriora. ea vero omnia ordinauit S. Gregorius, vt apertè scribit *Ioann. Diaconus in eius vita lib. 2. cap. 6.* Idemque concessit Indulgentias stationarias, quod hisce iisdem verbis refert *Bonifacius VIII. in Bulla 13. Aprilis anno 3. Pontificatus*, in qua confirmat Indulgentias à Prædecessoribus concessas, & præterea concedit & ipse contritis & confessis visitantibus Ecclesias stationales annuum, & dies 40. de vera Indulgentia: sed immensæ in vnaquaque coniunguntur esse Indulgentiæ.

34 Post obitum S. Gregorii nonnullæ stationales Ecclesiæ fuerunt mutatæ; quæ de re lege *Pompeium Vgonium loco citato*. Illud ergo obseruo, de titulis Ecclesiarum stationalium Urbis fieri officium, seu cõmemorationem in Breuiario Romano, exceptis S. Balbina, & S. Quirico: & in illius quidem Ecclesia fuisse stationem credimus tempore sancti Gregorii; in huius autem instituta, fuit, seu translata aliunde à Sixto IV. excipe quoque titulum S. Onuphrij, & lege *Vgonium supra*.

Et

Et hæc de stationibus, quæ habentur in Romano Missali, ne quid illius prætermittamus in hisce Commentarijs.

De Rubricis Proprij Missarum de Sanctis. XII.

1 **A** Vigilia Sancti Andree sumunt exordium, quæ est Aduentus Domini proxima, à quo fit initium vt diximus Proprij de tempore.

2 Illud autem est certum, tria de Sanctis fieri solita, Vigiliæ, Festa, & Octauas. Vigiliæ à Pastoribus cæperunt, qui vigiliæ, nascente Christo, custodierunt, & tota nocte ante quædam Festa vigilabatur à populis nostris; sed ob scandala noctu contingentia, ieiunio, & Vigiliarum nomine retentis. Vigiliæ fuerunt interdictæ, ait *Honor. in Gemma libr. 3. c. 6.*

3 A S. Ambrosio vulgo dicuntur interdictæ; sed *Baron. in Notis Martyrologij ad 5. diem Ianuarij*, probat fuisse potius auctas Vigiliæ tempore S. Ambrosij; neque tunc scandala fuisse, de quibus cum opinione vulgi loquitur Honorius; neque vnquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum vsum.

4 Indictæ vero sunt Vigiliæ Sanctorum, tum, vt Festum præueniendo sit solemnis, ex *Radulph. prop. 19.* tum, vt temporali eorum angustia compatiatur, & per pridianam purificati abstinentiam dignius celebremus sequentis Festi lætitiâ, *Alcuin. de Parasceue.*

5 Festa Sanctorum Natalitia dicuntur à *Tertull. libr. 6. de coron. milit.* quia celo hinc emigrantes, nascuntur, *Alcuin. de diuin. Offic. Festa*, quia ius in eis fatur, hoc est, dicitur, *Raban. libro 2. capit. 46.* Festiuitates, quasi fasti diuinitates, quia annuatim illis diebus ius diuinitatis persoluitur, *Honor. in Gemma libro 3. cap. 7.* Celebritates, quasi Cælibum, idest, castrorū ritus, quia in illis ritus celestium tanquam à castris agitur, *Idem ibid. Solemnitates*, quia fieri solent in anno, *Beleth. c. 3.*

6 Porro ex Apostolica traditione manant, ex *Baron. Ann. 58. num. 93.* qui citat *Clem. libro 8. Constit. capit. 39.* & probat, primum Festum Sancto Stephano dictum fuisse; neque Martyrum solum, sed

Gauant. Rubr. Miss.

etiam Pastorum, & Doctorum Festa celebrata docet, ex *Gregor. Niseno orat. in laudem Basilij*, & ex *Nazian. orat. in laudem Athan.* Festa tamen Confessorum in Cõcil. Maguntiacõ statuta sunt, ait *Bel-larm. libro 2. de Missa cap. 20. Anno 813.* ad excitandam, inquit *August. lib. 20. contra Faustum capit. 21.* imitationem Sanctorum, vel vt meritis eorum consociemur, & orationibus adiuuemur. alias affert causas *Ioan. Dam. lib. 4. cap. 7.* quæ in easdem fere recidunt.

7 De Festis autem Sanctorum illud posset hoc loco quæri: quando in Missali habuere locum singula Festa, & apud quos, seu à quibus paulatim ad generalem consuetudinem transiere; sed hac de re fusius, & commodius in *Commentarijs ad Rubricas Breuiarij Romani*, vbi etiam de Auctoribus Officiorū cuiusque Missæ agemus.

8 Octauæ Sanctorum fiunt ad proroganda eorundem Festa, vt celebriora sint, tum ad compensanda ea, quæ in Festis negliguntur, vt ait *Radulph. prop. 19.* & quorundam fiunt, vt Octauarum mysteria pateant, non autem omnium Festorū, ne vilescant, *Durand. lib. 7. cap. 1.*

9 Misteria vero sunt; nimirum, quia per Octauas Sanctorum consummatio doctrinæ, ex *Sancto Hilario in Psalm. 118.* solida eorum virtutis forma, ex *Clem. Alex. Strom. 6.* æterna animarum & corporum glorificatio, ex *Ambr. enarrat. 2. ad Horontianum*; & *August. libro 2. serm. in monte cap. 3.* significatur, quæ fusius explicauimus in *Præfatione nostra ad Octauarium Romanum*, editum & approbatum à *Sacra Rituum Congreg. die 19. Febr. 1622.* à Moysè, Salomõ, Apostolis, & eorū successoribus eas deduximus; Ritum etiam *ibidem*, significauimus, qui partim à Moysè est, vt dies Octaua & que ac prima colenda sit, *Leu. 23.* partim ex consuetudine antiqua Ecclesiæ, quæ inter

P 3 medios

medius dies celebrat, ac si essent temporis Paschalis, id est, cum letitia, ait *Radulph. loco cit.*

10 Duo supersunt: alterum ad Benedi-

ctionem candelarum spectat, & Processionem in Festo Purificationis B. Virg. Alterum, quando plures Missæ in diebus Sanctorum Festis sint cantandæ.

De Benedictione candelarum & Processione in Festo Purificationis B. Virg. XI V.

1 Purificatio Beatæ Virginis dicta est Festum Simeonis, & Annæ, Præsentationis, Occursus, à Græcis, Hypante, seu Hypapante, hoc est, Obuiatio, Occursus; & cœpta est coli Constantinopoli sub Iustiniano Imperatore, ex *Niceph. libr. 17. capit. 28.* Romana Ecclesia recepit Anno 542. ex *Sigeberto*, at sub Gelasio, ait *Baron.* qui abstulit Lupercalia circa An. 496. immo etiam ante: nam habetur in *Comite S. Hieron.* lege *Baron. Anno 554.* certe ante Sanctum Gregoriū, in cuius quoque *Sacramentario* legitur, Sergius Papa addidit Litanias, seu processionem cum cereis benedictis, ex *Ord. Roman.* sed ante Sergium S. Eligio tribuit hunc cereorum ritum *Baron. in Marty-*

rolog. qui obiit circa Annum 665. ex *Sigeberto*; habuitque de his cereis benedictis sermonem. *Beda in libro de tempor.* affert causam; vice, ait lustrationis, quæ in secundo mense Plutoni fiebat, accenduntur cerei, quasi lucentes bonorum operum lampades, ut obuiam Christo cum Virginibus eamus. aliam habet *Rupert. libr. 3. cap. 25.* ut cum Simeone gestemus Christum velut in vlnis, quem cereus designat genitus ex ape, opere virginali, vna cum melle diuinitatis.

2 Nunc Rubricas huius Festi proprias explanemus. Primo, vestiendum erit Altare pallio violaceo super album, ita, ut facile quoque ante Missam dimoueri queat.

3 Si hoc Festum a venerit in Dominicis Septuagesima, Sexagesima, vel Quinquagesima, fit tantum candelarum benedictio, distributio, & processio, & dicitur Missa de Dominica. b Missa vero Festi transfertur in sequentem diem. c Finita Tertia. Sacerdos indutus pluuiali violaceo, vel sine casula, cum ministris similiter indutis, procedit ad benedicendum candelas in medio ante Altare, vel d ad cornu Epistolæ, postas, e & ipse ibidem stans versus Altare, & dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.

a Venerit in Dominicis. Fit aspersio aquæ ratione Dominicæ ante benedictionem candelarum, nempe, antequam ascendatur ad Altare.

b Missa vero Festi. Fit benedictio cum processione, dilato officio de Festo in sequentem diem, ex decreto Clementis VI. nisi Ecclesia dicata sit in honorem B. V. de qua eo casu erit Missa. *Cer. Episc. libr. 2. cap. 16.* cantata altera de Dominica, quæ respondet officio. sed ego censeo, sensum Cæremonialis esse de Ecclesia sub titulo Purificationis B. V. qua ratione, sicuti dicitur officium de ea ibidem, ita dici debet & Missa. quod si vrgeas, de quacū-

que Ecclesia B. V. intelligitextum illum, duæ Missæ erunt cantandæ iuxta Rubr. de Translatione Festorum supra *part. 1. tit. 6. pagina 12.*

c Finita Tertia. Ob rationem allatam in prima parte Rubr. tit. 15. nu. 2. pag. 39.

d Ad cornu Epistolæ. Est aprior locus ad ritum, in *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 17.* ibidem etiam paratur vas aquæ benedictæ & Thuribulum cum naucula; in ipso vero cornu Altaris collocetur Missale apertū. e Et ipse. Osculato prius Altari in medio, ex *Ord. Rom.* Ministri vero stabunt hinc inde. si quid omittimus hoc loco, repete ea quæ diximus in Dominica Palmarum.

communia huic benedictioni, & processioni.
f Dicit. Manibus iunctis. Benedicturo

Celebranti candelas manu, Diaconus eleuet fimbriam pluuiialis anteriorem, vt alias diximus.

- 4 Finitis Orationibus, Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter aspergit candelas aqua benedicta, dicendo Antiphonam, Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, & ter adolet incenso, tum dignior ex Clero accedit ad Altare, & ab eo Celebrans ꝑ accipit candelam, non genuflexus, nec osculans manum illius. Postea Celebrans stans in medio ante Altare versus ad populum distribuit candelas, primum digniori, a quo ipse acceperat, deinde Diacono & Subdiacono paratis, & alijs Clericis singulatim per ordinem, ultimo laicis, omnibus genuflectentibus, candelam & manum Celebrantis osculantibus, exceptis Prælati, si adsint; & cum inceperit distribuere candelas, à Choro cantatur Antiphona.

De incenso imponendo, asperione, aque, incensatione, & distributione, Ord. Roman. quo autem ritu, vide supra in benedictione Cinerum, & Palmarum. est enim eadem ratio.

g Accipit Candelam: Ordo Rom accendi iubet, & distribui, toleratur tamen alicubi, vt accendantur tantum initio processionis, ob longiorem distributionem, vel tenuitatem candelarum: & ne ob cōcursum accidat macula ex fluenti cera su-

pra veste Celebrantis.

Quo habitu dignior ex Clero accedat, diximus in benedictione Cinerum, & Palmarum; eodemque modo, quo palma traditur, tradatur & candelæ Ministris, vt ibidem, ministrantibus, tum Prælati, & Canonicis, qui manum Canonici celebrantis non osculantur. Antiphona, & Canticum repeti possunt vsque ad finem distributionis.

- 5 His expletis, cantatur Antiphona, Exurge Domine, & repetitur, Exurge Domine, Deinde Sacerdos dicit, Oremus: & Diaconus, Flectamus genua. ꝙ. Leuate, si tamen h post Septuagesimam venerit, & i non in die Dominica.

h Post Septuagesimã. Habet Ordo Rom. i Non die Dominica. Quæ Resurrectionem Christi designat, & tempus Pascha-

le, in quo non genuflectimus. Celebrans autem nunquam genuflectit, vt in prima p. Rubr. tit. 17. num. 3. pag. 43.

- 6 Deinde fit processio, & primo Celebrans imponit incensum in thuribulum. Postea Diaconus vertens se ad populum dicit, Procedamus in pace, & Chorus respondet. In nomine Christi, Amen. Præcedit Thuriferarius cum thuribulo fumigante, Deinde Subdiaconus paratus deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis; sequitur Clerus per ordinem, ultimo Celebrans cum Diacono à sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus, & cantantur l Antiphona sequentes.

Eadem omnino sunt obseruanda, quæ notauimus in Processione Palmarum. neque duo Subdiaconi adesse debent, quod aliqui scribere.

l Antiphona sequentes. Habentur in

Ord. Roman. sicut, & quinque Orationes pro benedictione. Prima quoque Antiphona cum initio sequentis habetur in Sacrament. Gregoriano.

- 7 Finita processione, Celebrans & ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Missa, & candelæ tenentur in manibus accense; dum legitur Euangelium, & iterum ad eleuationem Sacramenti vsque ad Communionem.

Causa deduci possunt eadem, quæ supra *part. 2. tit. 1. num. 3. pag. 145.* sed à Ministris candelæ non tenentur in Missa; à Celebrante ad Euāgeliū tantum: ab alijs ad elevationem quoque; standum tamen erit, etiam cum cadelis, post elevationem, non genuflectendum.

8 Si ob pluiam non itur extra Ecclesiam; fiat idem, quod in simili casu diximus in processione Palmarum.

9 Amouetur pallium violaceum; si Missa dicenda sit de Festo Beatæ Virginis, in qua Præfatio erit de Natiuitate Domini, ex Decreto Gelasij, teste *Pamelio tom. 2. Liturgicon.* à qua Natiuitate dies hæc 40. est, & terminus quidam legalis, vnde & Collecta est de Christo presentato principaliter, de Purificatione accessorie: *purificatis* (ait Ecclesia) *mentibus presentari.*

10 An vero in Missa de Dom. Septuages. sint tenendæ candelæ accensæ ad Euāgeliū, &c.? ex verbis Rubricæ: *fit*

tantum benedictio, & distributio candelarum, & processio, & Missa dicitur de Dominica. & infra, *accipiunt paramenta alba pro Missa: & candelæ tenentur in manibus accensæ, dum legitur Euāgeliū, &c.* videtur inferri, candelas accensas teneri in honorem Beatæ Virg. & consequenter in eiusdem tantum Missa. *Marcellus in Caremon. Papa lib. 2. ca. 28.* meminit earundem trium, functionum, vt fiant; Missa autem, inquit, fit de Dominica in qua, vt in *Diarijs Caremoniarum Cappelle* legitur, non ardebant candelæ benedictæ. neque Romæ in Ecclesijs Patriarchalibus Sancti Petri, Sancti Ioannis, Sanctæ Mariæ Maioris accenduntur in prædicta Missa. Nota, quod in Cappella Papæ nunc semper accenduntur; quia hodie semper ibi Missa fit de Beata Virg. cuius nomine dicata est Cappella, ex Decreto Clementis VIII. licet occurrat in Septuagesima.

De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis. XV.

1 DE obligatione cantandi duas Missas in Festis, quæ occurrunt in Ferijs Maioribus, extat aperta Rubrica in *prima part. tit. 3. nu. 1. pag. 4.* & fusius hac de re nos egimus in *3. part. tit. 11. à num. 7. ad 12.*

2 Hoc igitur loco enumerabimus sigillatim Festa, in quibus eæ cantari debent, ordine Mensium seruato alijs additis opportunis notis.

3 Et in Decembri quidem præter festū S. Thomæ Apostoli occurrēs in Quatuor Temporibus, non occurrat casus in Ecclesia vniuersali, neq; in mense Ianuario. In sequenti vero Febuario contingere potest casus (si in eundem mensem incidat initium Quadragesimæ) in festis S. Agathæ, & S. Romualdi, in Antiochena Cathedra Sancti Petri, & in Festo Sancti Matthiæ Apostoli. & item, si in eiusdem Vigilia occurrat Antiochena cathedra

extra quadragesimam.

4 In Martio accidit sapius: in Festis S. Casimiri, Thomæ Aquinatis, & in Missa solemni, de his Festis fiet commemoratio S. Lucij, & SS. Perpetuæ, & Felicitatis, Quadraginta Martyrum, Gregorij Papæ, Iosephi, Ioachim, Benedicti, & Annunciationis Beatæ Virginis. * In Missa vero de Festo semiduplici secunda oratio, & tertia erunt eadem, quæ in Missa de Feria.

5 Quod si Festum Annūciationis B. V. in eos dies incidat, qui occurrūt à Dominica Palmarum vsque ad Feriam 3. Paschatis in clusiuè quamquam in *antiquis Rubricis generalibus part. 1. de Translat. Festorum tit. 6. pag. 12.* ratione tituli Ecclesiæ, vel concursus populi cōcedebatur, posse cantari aliam Missam de Festo, ultra Missam correspondentem Officio; tamen ex noua Rubrica ibidem posita, non potest

potest cantari Missa de B. V. In alijs autē diebus Quadragesimæ poterit cantari, vt diximus, & in eius fine dicetur Euangelium S. Ioannis: quod semper obserua in Missa de Festo distincta à Missa de Feria uaiori, quando ambæ cantantur eodem die, vt aliàs docuimus.

6 In Aprili, si intra Quadragesimam uenerint Festa S. Francisci de Paula; & S. Leonis Papæ; duæ cantantur Missæ. si uero alicubi accidat Festum Semidupl. a Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum, in Missa de Festo dicuntur duæ tantum Orationes, nempe 2. Ecclesie, vel pro Papa: sicut etiam in Missa de Ferijs.

7 In Festo Sancti Marci Missa Litaniarum Maiorum cantatur sine Gloria, Credo, & cum Prefatione Paschali, cum Orationibus tribus, vt in Litanijs Minoribus; nisi terminetur processio ad Ecclesiam Sancti Marci, quia cantabitur de Festo, ex Decreto Sacræ Rituum Congreg. 23. *May 1603.* si uero incidat in diem Paschæ, uide quæ diximus p. 4. *hac tit. 11. nu. 10. pag. 221.*

8 In Minoribus Litanijs, si occurrat Festum Semiduplex, aut Duplex, cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Rogationibus.

9 In Vigilia Ascensionis Domini cantantur duæ, de Vigilia, & Rogationibus; illa post Sextam, hæc post Nonam. quod si occurrat Festum nouem Lectionum, cantari debent tres, Missa de Festo post Tertiam, reliquæ, vt dictum est. uide, quæ diximus *tit. 11. num. 13. pag. cit.* & Vigilia Missa post Sextam dicitur contra Alcoer, quia non ieiunatur hæc Vig. & indicatur hic ritus *par. 1. tit. 15. nu. 2. pag. 40.* ubi Hora Nona tribuitur Missa de Vigilia, quæ ieiunatur. ergo non illi, quæ non ieiunatur: præsertim in concursu duarum Missarum, inter quas aliqua debet mediare Hora, ex *Francol.* quod aliàs diximus. & hic est sensus Rubricæ Missalis, quæ alioqui est obscurior.

10 Mense Iunio accidere potest Vigilia S. Io. & SS. Apost. infra Octauam, & die Corporis Christi: & tunc duæ cantan-

tur Missæ. in Missa uero Vigilia Prefatio communis dicitur, vt supra pag. 35. In festo item S. Leonis nisi transferatur, cantantur duæ, de Festo, & de Vigilia Apostolorum. in illa fit commemor. de Octaua S. Io. & tertia Oratio est de B. Virg. in hac uero de B. Virg. & *Eccles. vel pro Papa*, quia Festum, & dies infra Octauam sunt similia: congruit illis color albus, & Hymnus Angelicus. In Ecclesia tamen S. Ioann. Baptistæ non dicitur, *Credo*, in Missa huius Vigiliæ; sicuti neque dicitur in Missa Rogationum maiorum, vt docuimus supra *n. 7.* in Festo S. Marci. eadem enim est ratio.

11 Mense Iulio occurrit casus cantandi duas Missas, quando anticipatur Vigilia S. Iacobi in Sabbato; vel transfertur Festum S. Apollinaris in Feriam secundam, & in his casibus Missæ duæ cantantur, de Festo, & de Vigilia.

12 Mense Augusto, si Vigilia S. Laurentij fiat in Sabb. anticipatè in festo SS. Cyriaci, &c. vel Festum SS. Cyriaci, &c. transferatur in Fer. 2. duæ Missæ cantantur.

13 In Vigilia Assumptionis B. V. Missa de Vigilia non admittit *Gloria*, neque *Credo* etiam in Ecclesia S. Laurentij; eadem ratione, quam attulimus paulo supra *num. 10.*

14 Extra Romam contingere potest Vigilia S. Bartholomæi in die Octaua Assumptionis B. V. occurrente in Sabbato; & eodem modo cantabuntur Missæ, de Octaua die, & de Vigilia, in qua neque *Gloria*, neque *Credo*, neque *Prefatio* de B. V. pari ratione, qua decreuit Sacra Rituum Congregatio in casu, de quo numero sequenti.

15 Mense Septembri occurrere potest Feria Quatuor Temporum quarta in die Octaua Natiuitatis B. Virg. & in Missa de Feria non dicitur, *Gloria*, neque *Credo*; neque etiam *Prefatio* de B. Virg. sed communis dicitur, ex simili Rubrica, de qua supra *n. 7.* quæ habetur in Missali in Missa Rogationum: & ita decreuit S. Rituum Congr. *die 12. Decemb. 1626. me petente:* & anno 1627. casus occurrit.

16 In Festis SS. Cornelij, & Cypriani,

ni, Stigmatum S. Francisci, SS. Ianuarij, &c. SS. Eustachij, &c. & S. Lini, occurrere possunt Quatuor tempora Septembris, &c. tunc duæ cantantur Missæ.

17 Vigil. S. Matthæi semper habet duas Missas, alteram de SS. Eustachio, & socijs, alteram de Vigilia, si accidit in Ferijs Quatuor temporum, in altera Missa de Feria Quatuor temporum fit commemoratio de Vigilia, & tertia Oratio erit *A cunctis*. In Missa vero de Sanctis secunda Oratio. *A cunctis*, tertia ad libitum. sed Euangelium Vigiliæ non legitur in fine, quia non fuit lectum in Officio.

18 Mense Octobri non accidit casus. In Nouembri duæ Missæ cantantur in die Commem. omnium fidelium Defunctorum ex noua Rubric. Missalis addita, altera de die infra Oct. post Tertiam, altera de Requiem post Nonam, seu post Vigilias Mortuorum; quia in Missa de Requiem fieri non potest Commemoratio illius, de quo fit Officium. Hoc loco monentur Sacerdotes, sacrificium Missæ Defunct. hac die applicandū esse omnibus Defunctis ex intentione Ecclesiæ: neque ideo fit iniuria ijs, pro quibus quotidiana forte extat obligatio Missæ, præualeat enim lex tacita rationabilis Ecclesiæ priuata legi testatorum: quod & deinde legi apud Fraxinellum *de obligat. Sacerd. ad Miss. sect. 4. conclus. 4. §. 22. in edis. 6.* vbi multa doctè congerit in hanc sententiã, quæ fauet omnibus Defunctis.

19 In Absolutione solemnī Defunctorum hac eadem die, quia solent multi circumire sepulchra, illud obseruare debent, quod vltima Absolutio faciendā erit ad lecticam mortuorum, cum *Re. Libera me*, longiori, & Oratione, *Absolue*, in numero plurali: quæ habetur inter Psalmos Graduales. eadem autem hic militat ratio, quæ Burchar. sup. pag. 11. nos, monuit, vltimo semper loco recitandum esse in Missa orationem, *Fidelium*, quæ est Ge-

neralis pro Defunctis, post Collectas speciales, vt hæc vltima ceteras colligat. Ad alia vero sepulchra possunt distribui Responsoria nocturnorum, addendo singulis *Requiem*, vt fit in tertio, & sexto. fiat aspersio & incensatio ter, in medio, à dextris, & à sinistris, cum Orationibus, vt in Missali, de pluribus, omissis Secretis. post Orationem non dicitur *Requiem*, &c. nisi post vltimam Absolutionem, quæ fit in medio Ecclesiæ; cui additur per Cantores: *Requiescant in pace. Amen.*

20 Vbi fiunt aliæ solennes Missæ pro Episcopis, Canonicis, & alijs, ne tamen omittatur Missa de die infra Octauam omnium Sanctorum: argumen. à fortiore sumpto ab ijs, quæ diximus *numer. 18.* etenim Missa hæc de Requiem vicem gerit Anniuersarij, quod non excludit Missam concordantem cum Officio. Vide pag. 8. *initio.*

21 Addam hoc loco, quod initio Aprilis, & in fine Maij, seu initio Iunij, aliqua Sanctorum Festa mutant ritum à tempore non Paschali ad Paschale, & è conuerso, Missæque Officia, si propria defint, sumenda erunt de communi, sed Missa S. Barnabæ dicitur vt in festo Sancti Marci, præter orationes, Epistolam, & Euangelium.

22 Denique, vbi celebratur Festū Sanctissimi Rosarij ex decreto Gregor. XIII. de quo dicemus in Commentarijs Breviarij, ne tamen dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarij circumfertur, concessa tantum Ordini Prædicatorum à Sacra Rituum Congregatione die 25. Iunij 1622. & prohibita fuit alijs eodem die, & rursus die 8. April. 1628. sed fiat Missa, vt in festo S. Mariæ ad Niuēs, quod obseruatur in Aede Lauretana, ex Synodo Diocesana 1626. vel vt in Natiuitate, mutato nomine, in Festiuitatis, quod fit Bononiæ: sed illud prius magis placet.

De Rubricis Missarum communis Sanctorum. XVI.

1 Communes Missæ inseruiunt, tum celebrandis Sanctorum aliquorū

Festis, quæ habentur in Calendario, & nihil habent proprium vel non habent omnia,

omnia, vt videre est in Proprio Sancto-
rum; tum celebrandis eorum Festiuitati-
bus, qui extra Calendarium occurrunt
in pluribus locis, præsertim verò Patro-
nis locorum, & Titularibus Ecclesia-
rum, qui omnino nihil habent proprium
in Missali.

2 Est autem liberum cuiumque reci-
tare Missam quam maluerit, ex eodem
Communi, vbi sunt plures Missæ, &
multo magis Epistolam, & Euangelium,
ex ibidem assignatis, vt habetur in Ru-
bricis ante Commune vnius Mart. non
Pontificis, & ante Missam de pluribus
Martyribus tempore Paschali: maxime
verò decet illud Euangelium legere, quod
in Officio habet homiliam in Breuiario
approbatam, vt concordet Missa cum
Officio; quamquam in Octauario nostro
homiliæ nunc habetur de quouis Euang.
quod in Missali legitur.

3 Et quidem de Festo Patroni loci, seu
Titularis Ecclesiæ meminit *Microl. cap.*
43. & ex generali fieri consuetudine, do-
cet *Radulph. proposit. 17.* ad quod Festum,
scilicet Patroni loci, tenentur etiam Re-
gulares eiusdem loci, nõ autem ad Octa-
uam celebrandam, ex decreto S. Rituum
Cong. ad populorum excitandam pieta-
tem erga Sanctos eorundem Patronos
locorum.

4 Porro Missæ Communes de Sanctis
num. 24. ad sex titulos reducuntur Apo-
stolorum, Martyrum, Confessorum, Vir-
ginum, Mulierum Sanctarum, & Dedi-
cationis Ecclesiæ. Apostolorum autem
Missæ de Vigilia tantum est communis.
Martyrum Missæ sunt, vel plurium, vel
Pontificis & Martyris, vel non Pontifi-

cis, vel extra tempus Paschale, vel tempo-
re Paschali, quo tempore, vt ait *S. Ambr.*
ser. 74. dignum & congruum est, vt post
lætitiam Paschæ, quam in Ecclesia cele-
bramus, gaudia nostra cum SS. Martyri-
bus conferamus, qui consortes fuerunt
Dominicæ passionis: & ideo de his Mis-
sæ Paschales habentur, non de alijs; in
quorum Missis communibus additio fit
solummodo cantici Paschalis, *Alleluia*,
vt dicitur in *Rubrica ante Commune*
plurimorum Martyrum extratempus Pa-
schale.

5 Confessores autem: quam vocem non
accipimus, vt apud antiquos, pro ijs, qui
Christi fidem interpellati corâ fidei ho-
stibus confessi sunt, vel experti aliquod
tormentum non tamen occubuerunt: le-
ge *Cyprian. epist. 7. & 9. cum Schol Pa-*
mely: Sed accipimus ex hodierno vsu,
pro ijs, qui sanctè vixerunt, qui vel sunt
Pontifices, vel Doctores, vel non Ponti-
fices, vel Abbates.

6 Virgines item vel vna, vel plures, vel
Martyres etiam, vel non Martyres. Mu-
lieres denique Sanctæ, vel sunt Martyres
non Virgines; vel neque Virgines, neque
Martyres.

7 De quibus Missis, Euangelijs, & Epi-
stolis mentio est apud *Durand. libr. 7. à*
cap. 43. ad 47. Ante S. Gregorium nulla
est mentio Missarum de Communi San-
ctorum: in cuius *Sacramentario* adsunt
Missæ de Communi Martyris, & plurium;
vnius Confessoris, & plurium; Virginum,
& Martyrum. *Pamelius in tertio libro*
Sacrament. facit earum auctorum maio-
ri ex parte Alcuinum.

8 Rubrica illa: videlicet:

Commune Martyrum tempore Paschali regulariter locum habet à Dominica in Albis
vsque ad Pentecostes.

Dempta est à nouo Missali hæc Rubri-
ca, vti superuacanea: quia infra Octauam
Paschatis, & à Vigilia Pentecostes vsque
ad Trinitatem, neque etiam de Patrono
fit Officium sine priuilegio, quod si ijs
diebus cantanda sit Missa ob concursum
populi, quod conceditur in *prima part.*

Rubr. tit. 6. absque dubio Missa erit vt in
tempore Paschali; quia tempus Paschale
terminatur in Sabbato ante Trinitatem,
vt supra docuimus. quod etiam nota pro
votiuis solemnibus pro re graui, de ali-
quo Sancto, aut pluribus per eos dies ce-
lebrandis, quæ non prohibentur in Ru-
bricis

bricis generalibus.

9 Dedicatio Ecclesiæ Anniversaria celebratur; cuius nomina sunt multa, & varia. nam Ecclesiæ vox Græca est, & concionem significat, *Act. 19.* seu conuocationem, ex *Cyrillo Cathech. 18.* dicta etiam est, Cœnaculum à Cœna Domini, apud *Baron. An. 57. & 59.* Domus Dei, Orationis; Dominicum, quasi Dei locus; Templum, quasi tectum amplum; Basilica Regis regum: Martyrium, Confessio, & Oratorium, lege *Durant. libro 1. de ritibus capit. 1.* iure igitur Dedicatio celebratur: ex auctoritate Apostolica, inquit *Radulph. propos. 17.* Constantinus edixit, ex *Eusebio libro 4. Athan. docuit Apolog. 2. S. August.* habuit in eadem sermonem 252. de tempore; & alios. extant Canones *Felicis IV. & Gregorij I. de consecrat. dist. 1. cap. 17. Solemnitates*, ubi assertur exemplum Christi concurrentis ad Encœnia, idest, dedicationem Templi Hierosolymitani, *Ioannis 10.* dedicantur autem, ait *Alcuinus de Cœna Domini*, ut in eis inuitetur aduentus Angelorum, & homines in eas intrâtes etiam ab exili cogitatione se contineant: *Solue calceamentu de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* hæc ille. *S. Thom. tertia part. quest. 85. artic. 4. ad quartum*, ideo, ait, consecratur Ecclesiæ, quia sancta est Ecclesiæ sponsa Christi, & cum Octaua celebratur, de *consecr. distinct. prædicta*, ad denotandam gloriosam Resurrectionem futuram eiusdem. Hæc ibi.

20 Nota parenthesis in Oratione Secreta huius Missæ. ea enim verba, quæ parenthesis clauduntur, omitti debent, cū dicitur Missa de Dedicatione alicuius Ecclesiæ, quæ non est eadem ipsa, in qua celebratur; ut in Dedicatione Basilicarum.

11 In ipsa die dedicationis Ecclesiæ Missa dicitur, ut supra.

Ordo Roman. in dedicatione Eccles. Non est huius loci explicare ritum con-

Saluatoris, & Apostolorum Petri & Pauli, quæ ab vniuersis celebrantur, extra easdē Ecclesias; & in Dedicationibus Cathedralium Ecclesiarum, quæ iubentur celebrari ab omnibus diocesanis. me presente, ad hunc finem facta est parenthesis, quam ferè omnes ad hanc forte diem ignorauerunt. Collecta, & Secreta habentur in *Sacramentar. Gregor.*

In Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, quæ (ut innuimus, & in secundo Tomo docemus) celebrari debet à clero Ciuitatis, & Diocesis, dicitur, *Credo*, etiam extra propriam Ecclesiam; sicuti fit in Dedicationibus Basilicarum Saluatoris, & Apostolorum Petri & Pauli, etiam extra eorum Basilicas, ob rationem allatam, cum de Symbolo ageremus, pag. 29. quia & eodem modo, quo totus orbis veneratur Basilicas, cathedralem alteram Urbis, hoc est, Saluatoris; alteram quasi cathedralem, nempe SS. Apostolorum, debet vnaquæque Ciuitas, & Diocesis, magis, minusue, suam venerari Cathedralē; & extra eandem, in eiusdem gratiam; recitare Symbolum in Missa. Ratio vero eorum, qui dicunt, ideo recitari Symbolum in Dedicatione Cathedralis Ecclesiæ, quia etiam extra eandem est prima classis, nō sufficit; quia festum S. Io. Baptiste est prima classis vbique, & tamen extra propriam Ecclesiam non dicitur *Credo*. Neque item alia ratio satisfacit integrè, quod nimirum cathedralis Ecclesiæ est propria cuiusque, & potest dici Dedicatio propriæ Ecclesiæ, de qua in *Rubr. de Symbolo*: quia vere non est ita propria eo sensu, quo loquuntur Rubricæ Missalis, & Breuiarij de Dedicatione propriæ Ecclesiæ.

secrationis Ecclesiæ. lege interim *Tobiam nostrum part. 1. cap. 27. 28. 29.*

12 In ipsa die dedicationis Altaris dicitur Antiquitus fiebat annua. dedicatio Altaris, ex *Aug. serm. 252. 255. de tempore.*

Missa, ut supra. nam vnicuique Altari consecrato assistere Angelum Dei, probant exempla in *Prato*

Prato spir. Sophronij cap. 4. & 10.

13 Plura quoque Altaria consecrari in Ecclesia docet S. Gregor. lib. 5. Epist. 50. ubi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quicquid garriant Hæretici.

14 Demùm consecratur Altare, ad indicandam sanctitatem Christi, S. Thom. 3. part. quæst. 83. artic. 3. ad 4. Plura lege de Altaribus apud Tobiam nostrum part. 1. cap. 7.

De Rubricis Missarum Votiuarum in fine Missalis.

XVII.

1 **S**equentes Missæ Votiuæ, licet pro Sacerdotis deuotione quacunque die dici possint per hebdomadam, quando Festum duplex non occurrit, hoc tamen passim, nisi rationabili de causa fieri non debet: sed quoad fieri potest, Missa cum Officio conueniat. Cuique autem diei propria Missa potest assignari, ut Feria secunda, nisi dicatur pro defunctis, Missa de Sancta Trinitate, Feria tertia de Angelis, Feria quarta de Apostolis, Feria quinta de Spiritu Sancto, vel de Sanctissimo Eucharistia Sacramento, Feria sexta de Cruce, vel de Passione Domini, Sabbato de Sancta Maria, in ipsis non dicitur, Gloria in Excelsis, nec Credo, nisi pro publica Ecclesia causa. In Missa autem Beatae Mariae in Sabbato, & in Missa Angelorum, dicitur tantum, Gloria in excelsis.

2 Tempore Paschali in fine Introitus dicuntur duo, Alleluia, & in fine Offertorii, & Communionis additur, Alleluia, ubi non habetur.

Missarum Votiuarum de Trinitate, de Angelis, de Spiritu Sancto, de Cruce, & de Sancta Maria, auctorem aliquo modo dicimus supra, in Rubric. gener. 1. parte, titulo 4. num. 3. pag. 7. fuisse Alcuinum, docuimus etiam ibidem: Cur Feriæ secundæ tributa fuerit Missa de Trinitate, Feriæ tertiæ de Angelis, Feriæ quintæ de Spiritu Sancto, & de Sanctissimo Sacramento, quæ in recognitione Missalis, Clementis Octauæ auctoritate, fuit hoc loco collocata, pro solemni quadraginta horarum, quam vocant, Oratione, & pro quolibet die per annum, & alijs de causis extra eiusdem Festum & Octauam occurrentibus; cui nihil addi debet, neque *Sequentia*, inconsulta Sede Apostolica. Item Feriæ sextæ de Cruce, cui addita Missa de Passione similem habet causam. Denique, cur Sabbato Missa de Beata Virgine assignata sit; ubi docuimus etiã, non posse dici votiuas Missas ijs diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici.

4 Missa de Angelis: *Benedicite*, &c.

citatur in Concilio Constantiensi sessione 9.

5 Feria quarta dicitur Missa de Apostolis, quæ non ante Pium V. eisdem fuit assignata; vel quia successit Missæ votiuæ de Charitate, quam eidem Feriæ Alcuin. inter votiuas assignauerat; vel quia hac die creati fuerunt Sol & Luna; Petrus autem fuit Sol Hebræis, Paulus Luna Gentibus, prima Ecclesiæ luminaria; vel quia occupatis alijs Ferijs, ex causis supra allatis, hæc Apostolis debebatur, tanquam Patronis totius Ecclesiæ. vel quia die Mercurij obierunt, ex Ciaconio in vita S. Petri. aliam causam vide loco citato numer. 3. Collectæ vero de Apostolis auctor est, vel Leo II. ex Durand. libro 7. capit. 15. vel Leo IV. ex Ligno Vita libr. quinto Arnoldi Vuion.

6 * Quæsitum est: An in Votiuæ conuersionis S. Pauli faciendâ sit Commemoratio S. Petri, qui numquam separatur à Sancto Paulo? Respondeo; nisi vice illius dicatur Votiuæ communis utriusque Apostolo cum intentione ad venerandam

randam cōuerfionem Sancti Pauli, quod mihi arridet; omnino nunquam separandi erunt; quos Ecclesia coniunxit: & licet in Sexagesima videatur eosdem separare in Collecta solius Sancti Pauli, latenter id facit ob stationem in Ecclesia Sancti Pauli, quem, tacito nomine proprio, Doctorem Gentium appellat.

7 In Sabbato de Beata Virgine quinq; Missæ posite sunt, pro diuersitate temporum accommodatæ, vt consideranti satis apertè patet. Oratio, *Concede*. cum duabus sequentibus habetur in *Sacramentario Gregoriano*, vbi etiam Orationes de Cruce Paschalis, & non Paschalis.

8 Sed quid agendum, quando Missæ votiuæ exigitur de Assumptione Beatæ Virg. de Natiuitate eiusdem, & eiusmodi dici potest Missa de Beata Virgine ex his quinque votiuis, cum intentione ad honorem Assumptionis Beatæ Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudemus omnes in Domino diem Festum. &c.* vel immutare tunc verba *diem Festum*, in *commemorationem*; tum alia sequentur incongrua; neque laicorum causa violandæ sunt Rubricæ.

9 Missa *Sanctissimi Rosarij* non conceditur omnibus, vt dictum est supra, à Sacra Rituum Congregat. pagin. 234. quòd si quis habeat onus celebrandi Missam de Rosario, consulat sacram Rituum Congregationem, quæ aliquando pro ea concessit Missam votiuam, vt in Missali, die 6. Maij 1623. 7. Aug. & 30. Septembr. 1628. De Missa S. Mariæ de Carmelo die 8. Aprilis 1628. decreuit eadem Congregatio, vt non sit communis omnibus, sed tantum Carmelitis.

10 De Apostolis alijs, quando votiuæ occurrit dicenda, si quid ratione temporis desit, puta, *Tractus*, seu *Versus*, cum *Alleluia*, tempore Paschali: *Tractus*, quidem desumi poterit ex Missa votiuæ Sanctorum Petri & Pauli; *Versus* autem cum *Alleluia*, tempore Paschali, imò vero etiam, Introitus cum accessorijs, ex Festo S. Marci, vt in simili casu iubetur in fine Missæ votiuæ Apostolorum Petri, & Pauli, est enim eadem ratio.

11 Dubitatum est. An in Ferijs Aduentus, in quibus post *Graduale* omittitur, *Alleluia*, si Missæ dicantur votiuæ, & præsertim pro peccatis, & de passione Domini, omittendus sit *Versus* cum suo *Alleluia*, sed veræ non sunt Missæ de tempore, vt Feriæ Aduentus, Quatuor temporum, & Vigiliarum, quæ ieiunantur, in quibus *Graduale* tantum dicitur, & sicut votiuæ participant de Festis, quorum sunt votiuæ, ita decet post *Graduale*, id est, lamentum, audiri, *Alleluia*, extra Septuagesimam, ad aliqualem lætitiã exprimendam, vt in Rubricis gener. enarrauimus. * Vide Missam Votiuam de B. Virgin. ab Aduentu ad Natiuit. Domini, in qua reperies, *Alleluia*, vt in Festis. omnes autem votiuæ institutæ sunt in eodem gradu, licet aliqua minus solemnitatis visa sit habere, quàm aliæ, vt de passione, pro peccatis, infirmis, & eiusmodi; optima igitur Missalis Rubrica.

12 Obseruandum vero est infra Octau. Paschæ, si votiuæ cantetur pro re graui, in ea non dici *Graduale*; quod conuenit illi Octauæ, non votiuæ Paschali. ita Ruiz in suo Carem. & benè, neque in fine dicerem duo, *Alleluia*, ad, *Ite Missa est*.

13 In alijs votiuis Sanctorum, vel dicitur Missa propria Sancti, si habet, mutato in Collecta verbo. *Natalitia, Festa*, & eiusmodi, in *Commemorationem*: desumptis item vel *Tractu*, vel *Versibus* cū, *Alleluia*, vel etiam *Graduali*, si opus est, ex Missa de communi; vel certè tota Missa dicatur de communi, prout ratio temporis, siue Paschalis, siue non Paschalis requirit. Paschale vero tempus durat, vt diximus, vsque ad Sabbatum post Pentecosten inclusiuè.

14 Missa de *quindecim Auxiliatoribus*, quæ impressa est Venetijs, reiecta est à Sacra Rituum Congregatione die 16. Ianuar. 1617. * ita vt neque retineri possit in calce Missalis, sub pœnis librorum prohibitorum. eodemque modo reiecta est Missa de *Patre aeterno* Madriti edita, & Missa de *S. Gregorio pro Viuis* Venetijs impressa. extant Decreta prælo data die 8. April. 1628.

15 In votiuis pro gratiarum actione additur Oratio propria, quæ habetur post votiuam de Sancta Trinitate, eo modo, quo diximus supra *part. 1. tit. 7. num. 7.* & *tit. 9. num. 14.*

16 In Missa ad postulandam gratiam Spiritus Sancti, quæ est eadem, & de Spiritu Sancto, mutantur orationes, & dicuntur eæ, quæ habentur in fine eiusdem Missæ votiuæ de Spiritu Sancto: & leguntur in *Sacramentar. Gregoriano.*

17 Aliæ Missæ Votiuæ pro diuersis rebus dici possunt quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium duplex, sed tamen passim non dicantur, nisi vt zenti de causa, vt supra dictum est de alijs Missis votiuis.

18 Additæ sunt enim tredecim aliæ Missæ votiuæ prædictis, pro alijs necessitatibus, de quibus aliqua notatu digna nunc enarrabimus. & quidem, quæ ad Summum Pontificem Creandum, Creatum, Coronatum, attinent, qui est caput Ecclesiæ, nemo eas vocabit in dubium; cum pro eodem in Canone semper orandum sit distincte; in Collectis etiam Oratio pro Papa est satis frequens, & in solemnioribus anni temporibus. Parebit adhuc multo magis ex ritu mox laudando circa Episcopos locorum proprios. S. Leo in suæ assumptionis anniuersario sermones habuit; imò Romam conueniebant eo die alij Episcopi, vt videre est in *Epistola Hilarij Papæ ad Ascanium.* Prima ergo vice poterit hæc Missa dici etiam in Dominica, seu Festo duplici, id est, Missa, vt in Cathedra S. Petri; tam in Creatione Papæ, quam in Coronatione, mutata Collecta, cum, *Credo*, vt in Missali dicitur. In Anniuersario eadem dici debet.

19 De Anniuersario Electionis, seu Consecrationis Episcopi extat Canon *Felicis de conf. dist. 1. Solemnitates.* dicebatur autem Natalis dies Episcopi, ex *Sancto Ambrosio libro 8. epist. 60. ad Felicem, edit. Rom. Paulin. epist. 16. ad Delphinum,* & ex *Hilario prædicta epistola ad Ascanium.* Nota in Rubrica particulam, seu, * nam sonat (&) vt patet aperte in *Rubrica de Symbolo circa finem;* &

in *Rubric. de coloribus parament. numer. 2. circa finem.* quare vtraque celebrari potest. Apud Græcos in Menologijs notantur dies Ordinationum Sancti Basilij, Sancti Ioann. Chrysof. & aliorum. Apud Romanos vide, quæ scribit *S. Ambrosius de Felice Comensi Episcopo libro 8. Epistola 60. cit. Sanctus August. de Aurelio Carthag. serm. 32. de verb. Domini,* & de *suamet Ordinatione anniuersaria hom. 24. & 25.* * ex quibus patet, si altera tantum celebretur, consecratio potius, quam electio celebranda erit.

20 Si igitur venerit in die Festiuo, Missa erit de Festo, cum commemoratione pro Episcopo, *Cæremon. Episcop. libro 2. cap. 35.* In Oratione autem nominatur Episcopus, & Ciuitas; quia, Ecclesia, sine additamento, significat vniuersalem Ecclesiam. * si vero in die non Festiuo, Missa dicitur, vt in *Missali,* & *emendato Cæremoniali;* cum vnica Oratione, *Gloria,* *Credo,* & Præfatione communi, siue de tempore, vel habente rationem temporis, quia forte infra Octauam occurrat.

21 In sequentibus Missis nulla est difficultas. Ante Pium V. erant in vsu: & in *Sacramentario Gregoriano* leguntur Orationes, pro iter agentibus, pro quacumque necessitate, remissione peccatorum, tempore belli, pace, vitanda mortalitate (cuius Missæ dicitur auctor Clemen. VI. in *Ligno vitæ libro 5.*) & pro infirmis. sed & Missæ pro infirmis meminit *Chrysof. homil. 77. in Ioann. Missam pro moribundo innuit Ioan. Diac. libr. 4. de vita S. Greg. cap. 86.*

22 Missa pro sponso, & sponsa dicenda est extra diem Festum de præcepto, ex propria ante eandem Missam Rubrica, quæ Missam Dominicæ, seu Festi celebrari iubet cum commemoratione benedictionis. si vidua sponsa est, non benedicatur cum hac Missa, etiam si vir nunquam nupsit; si vero nupsit vir, & virginem ducat, vbi ea viget consuetudo, poterunt nuptiæ benedici cum hac Missa vt habetur expresse in *Rituale Roman. Pauli V.* cæterum Missæ sacrificium offerri solitum in nuptijs, docet aperte

Ter-

Tertull. ad uxorem libr. 2. in fine . unde sufficiam, inquit, ad enarrandam felicitatem eius matrimonij, quod Ecclesia con-

ciliat, & confirmat oblatio oblationis autem nomine intelligit Missâ Baron. Anno 57. nu. 49. Videamus Rubricas.

23 *Dicto, Pater noster, Sacerdos, antequam dicat, Libera nos quæsumus Domine, stans in cornu Epistolæ, versus sponsum & sponsam ante Altare genuflexos, dicit super eos sequentes Orationes.*

Tenente librum ministro ante eum; & dum recedit à medio, seu accedit ad medium, genuflectat semper Sacramento. verum congruè post septem petitiones Orationis Dominicalis, petit confectum Sacerdos, quæ sunt vtilia sponfis coram eodè Sacramento, vt efficacius obtineat,

& iterum reuertitur ad preces Ecclesiæ pro iisdem etiam sponfis dicens: *Libera nos, &c.* Orationes autem pro sponfis sūt Ordinis Romani. Poterit suo loco dari Pax cum instrumento osculato à Sacerdote per ministrum sponso, & sponsæ.

24 *Post quam sumpserit sanguinem, communicet sponfos.*

Ex Tertulliano de Monogamia capit. 11. illi (Sacerdotes) sic dabunt viros, & uxores, quomodo bucellas; quas supra-

docuimus esse particulas cum Baron. supra citato numer. 49. licet Albaspin. aliud ibi intelligat.

25 *Sacerdos, antequam populo benedicat, conuersus ad sponsum, & sponsam, dicat, &c.*

Hoc est, in cornu Epistolæ, vt supra, & vt de vicino libro commode legat.

Benedictio specialis danda est ante generalem, quasi ante partem aliorum.

26 *Aspersio sponforum, quæ fit cum aqua benedicta in fine, fiat cum aspergillo & aqua, & cum signo crucis super eos, eo modo, quo dicitur in Rituali Romano, in benedictione mulieris post partum, & aliarum personarum. Benedictio vero hæc sponforum firmata fuit Euaristi decreto epist. 1. ad Episc. Africanos.*

27 *Vltimo loco ponuntur Orationes diuersæ, ad libitum dicendæ, quando non est Festum duplex. circa quas hæc occurrunt noranda, & Primo: Regulam illam; de eodem non fit in Missa bis; per modum principalis, siue sit Festum, siue sit Votiuum, & per modum simul Commemorationis: veram esse, & habere locum in sensu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium; quod accidit in Collectis ordinarie non vltra tertiam in Missa: non autem locum habet illa Regula in Collectis pure accessorijs, re-*

*motioribus à prima; nec in ijs, quæ addi possunt vsque ad quinque, seu septem, vt supra dictum est in 1. part. Rubr. tit. 9. de Orationibus num. 12. pag. 23. Prima pars probatur, ex eodem tit. 9. numer. 15. vbi ideo in Missis de B. Maria dicitur Oratio de Spiritu Sancto, & in votiuâ de Apostolis, pro, *A cunctis*, dicitur, *Concede*, de B. Virgine, vt ibidem adnotauimus. Altera pars manifeste patet; quia alioquin sequeretur, quod, (quâdo plures dici possunt Orationes) inter quas certum est, fieri semper mentionem de Beata Virgine in Oratione, *A cunctis*, vel, *Concede* nunquam in Missa posset dici Oratio ad postcenda suffragia Sanctorum, *Concede quæsumus*, &c. neque alia, pro Congregatione, & familia in quibus fit expressa mentio de Beata Virgine; & essent frustra in Missali, quod non debet dici. Item in Missa de Spiritu Sancto votiuâ cum quinque Orationibus non posset vnquam dici Oratio ad postulandam continentiam: *Vre igne Sancti Spiritus*; neque, pro *Deuotis amicis*, in qua etiam nominatur Spiritus*

ritus Sanctus. Item in votiu. de Apostolis, & in alijs Missis, in quibus dicitur, *A cunctis*, & tertia est ad libitum, non potest vnquam dici Oratio *pro constituto in carcere*, in qua nominatur Beatus Petrus. ergo vltra viciniorum accessoriam, quæ Commemorationem sapit, & debet esse diuersa à prima Collecta, nihil refert, an in alijs pure accessorijs, & remotioribus à prima, mentio de nouo fiat eorum, qui in prima, vel altera Collecta fuere nominati: qua concessa distinctione, certè nihil erit frustra positum in Missali Romano.

28 Prima tamen Oratio ex his votiujs, nimirum, *ad poscenda suffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur, *A cunctis*, quia eadem sunt, vt ex titulo earumdem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Missa, quæ habet secundam, *Concede*, de Beata Virgine, & admittit quinque, vel septem Orationes, suo loco congruo post Orationem tertiam, si propria sit assignata: vel poterit & à maioribus quandoque iuberi, vt dicatur, etiam in Duplicibus, pro re graui, & publica causa; sicut alia, *Deus refugium nostrum*, & *virtus*, &c. & his modis non erit superflua in Missali; qua de re acute dubitauerunt nonnulli. Auctor eiusdem primæ orationis nescitur; sed meminit *Abbas Grimoldus in libro Sacramentorum apud Pamelium in Tomo 2. Liturgicon Eccles. Latine.*

29 Orationis, *A cunctis*, iam dedimus auctorem, & declarauimus N. quod in ea habetur, pag. 21. addimus hoc loco, pro dignitate Patroni nominandi in illo N.

Ante Apostolos quandoque nominationem fieri, vt S. Michaelis, vel S. Ioan. Baptistæ, ex Decreto Sac. Rituum Congregationis die 22. Augusti 1620. & ex Rub. Missalis sub Urb VIII. recogniti tit. de *commemorationibus VII. nu. 5. in fine.*

30 Oratio *pro seipso Sacerdote* (quod supra docuimus pag. 21.) dici non debet in Missa, cui interest proprius Episcopus, vel eo maior, vel Princeps magnus, ex *Burchard. in Ord. celebrat. Missæ*: potius orandum est pro Prælato, seu Principe præsentem, quod fit ob reuerentiam eorundem maiorum. Habetur autem Collecta hæc in libro *Sacramentorum Abb. Grimoldi cit.*

31 Idem *Abbas Grimoldus* meminit *ibidem* Orationum, *pro nauigantibus*, & *ad humilitatem postulandam*. reliquæ. *pro Papa, Imperatore, Rege, Prælatis, contra persecutores Ecclesie, contra male agentes, ad pluuiam, serenitatem, repellendas tempestates, pro peste animalium, petitione lachrymarum, tentatis & tribulatis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam postulandam, pro deuotis amicis, pro salute viuorum*; habentur in *Sacramentar. Gregoriano*. * At in oratione *pro Imperatore*, adde, *electo*, si nondum est coronatus, vt dictum est in Benedictione cerei Paschalis. est enim eadem utrobique ratio.

32 Vltima *pro viujs & defunctis* cum duabus sequentibus tribuitur Augustino tamquam auctori à *Durand. lib. 4. cap. 15.* & idem affirmatur in *Sacramentario Gregoriano.*

De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII.

1 Missa mortuorum imitatur triduanam Christi sepulturam. sicut enim in illo triduo, ita & in his Missis omnia laudis cantica subtrahuntur, & solemnitates omnes subtrahuntur, *Durand. lib. 7. cap. 35.* & nos iam multa diximus supra in *Rubric. gener. parte prima, titulo 5. toto pagina 8. & parte 2. titulo 13. toto pagina 144.*

2 Introitus constat duobus Versibus, Gauant. Rubr. Miss.

quod aliàs non fit, nimirum, *Te decet*, &, *Exaudi Orationem*: vel quia secundus succedit in locum, *Gloria Patri*, vel quia optamus Defunctis stolam binam animæ & corporis, *Durand. lib. 6. cap. 52.*

3 Offertorium habet *Versum* ad modum Responsorij; eiusmodi erant antiqua omnia Offertoria, ex *Durand. lib. 4. c. 27.* in quo re. explica illud verbum, *inferni*, idest, Purgatorij, qui est locus inferior, & non

& non differt ignis vtriusque loci, nisi in duratione, cætera conueniunt, & significant, ne Deus obliuiscatur animarum.

4 *Communio* etiam est vnica in toto Missali cum repetitione, & *v. Requiem*, vt in Responsorijs, ad instar antiqui ritus Ordinis Romani in quo, communicante populo, versus, *Communio*, cantabatur cum additione vers. *Gloria Patri*, & cet. *Microlog. c. 18.*

5 Quis auctor Sequentiæ? ex Auctore ligni Vitæ lib. 1. c. 70. S. Gregorius est; ex Stephano Proysthinio lib. 1. de 4. nouis c. 5. S. Bernar. cuius initium, inquit ille.

Cum recordor moriturus,
Quid post mortem sim futurus,
Terror terret me venturus,
Quem expecto non securus.
Terret dies me terroris,
Dies iræ, ac furoris,
Dies luctus, ac mæroris,
Dies vltix peccatoris.

Dies iræ, dies illa, &c.

At hi quaterni sunt versus; reliqui terni; sed Bzouius Ann. 1294. num. 37. & 38. ex *Leandro Alberto*, eam tribuit Latin. Cardin. Vrsinio, seu Frangipanio, & idem est. Alij tribuunt alijs. Augustino de Biella Ord. Eremit. S. Augustini, qui erat in humanis Anno 1491. *Ioseph Pamphilus in Chronicis August.* ex fama tamen: qui etiam se legisse ait, in *Annal. Predicatorum*, F. Humbertum quintum Generalē Magistrum auctorem dici, qui obiit Ann. 1274. *Angelus Ellius in speculo spirituali*, facit auctorem innominatum ex ordine S. Fræcis: nominatus autem Thomas de Celano (qui viuebat An. 1250.) à *Barthol. Pisano*, in *conformitatibus D. Franc. lib. 1. fructu 11.* cui ergo credam, nescio. mentio Sybillæ in 3. versu indicat recentiorē esse hanc Prosam S. Gregorio, qui in suo Sacramentorum libro nihil prorsus Gentilitatis habet.

6 In die depositionis, & anniuersario Summi Pontificis dicitur prima Missa, quia, quæ raro adhibentur, pretiosa reputantur, neque quotidiana vilescunt cōsuetudine, *Amalar. lib. 3. c. 40.* & ideo Missa semel in anno constituta in commemo-

ratione omnium Defunct. dici iubetur in exequijs Summi Pontificis, & Episcop.

7 Pro Defuncto Cardinali eadem prima Missa dicenda est, mutatis Orationib. Rubrica quidem nō præscribit; sed vsus ita declarauit Rubricā; quia sunt Episcopis maiores. pro Diacono tamen Cardinali Oratio, *Inclina*, vt in Missali: additis verbis: Diaconis Cardinalis.

8 Quid pro Sacerdote Defuncto? licet de eo Rubrica meminerit inter Defunctū Episcopū, & Cardinalem; non tamen iisdem equalem eum facit, & rationabilis consuetudo est in plerisque Ecclesijs maioribus Vrbs, vt dicatur Missa secunda, mutata Oratione, ratione cuius videtur in Rubrica prius de Sacerdote, quàm de Cardinali, mentio facta fuisse: si tamen, dicatur Missa prima, fauet Rubrica in fine Missarum pro Defunctis, quæ concedit Epistolas, & Euangelia vnus Missæ dici posse in alia quacumque Missa pro Def.

9 Oratio in *tertio*, vel *septimo* dicenda, ex *Amal. lib. 3. c. 44.* dicitur ad celebritatē quandam in proprijs diebus, 3. 7. 30. vnde non debet dici in ijs diebus, qui occurrūt inter tertium, & septimum, neque post septimum vsq; ad trigesimum, in quibus dicitur Missa, vt in quotidianis: alijs esset mendaciū in Collecta, qui dies, sicut etiā anniuersarius, numerari debent à die obitus, seu depositionis, vt patet ex collectis, in quibus fit mentio Depositionis. nā S. Ambr. *ser. 70.* accepit depositionis vocabulum, tam pro sepultura, quàm pro obitu, licet Ecclesia videatur distinguere inter obitū, & depositionem, in *titulo 2. Missæ defunct.* si contendas distingui, numerabis hos dies à die sepulturæ, qua potiori iure subiaceat Defunctus ecclesiasticæ curæ; vel sequere locorum consuetudinem, nisi testatoris verba aliud sonant. Fiunt vbiq; anniuersaria pro Defunctis extra diem præcisum annum, & non incongrue cum propria Missa.

10 Missa in die nono non est amplius in vsu; & *August. in Genes.* nouendiale pro Defunctis redarguit. *Quadragesimum* diem coluit S. *Ambros. in obitu Theodofii, orat. de eodem.* Alij alios dies, quos non pro-

probante Rom. Ecclesia nõ obseruamus amplius, exceptis exequijs Papalibus.

11 Sed pro prædictis Ecclesiasticis in tertio, septimo, trigesimo, & anniuersario, quæ Missa: quæ Oratio dicenda erit in his diebus repetenda est Missa, quæ dicta est in die depositionis, sicuti fit pro laicis in iisdem diebus 3. 7. & 30. ex propria Rubrica. Oratio vero semper erit propria Episcopi, vel Sacerdotis. neque refert in ea non fieri mentionem de 3. 7. & 30. & anniuersario. nam eadem Oratio pro Papa dicitur in obitu, & in anniuersario, nulla facta in ea anniuersarij mentione.

12 Missa quoque est eadem in obitu, & anniuersario Papæ, cur non etiam erit Episcopi? Cardinales autem eodem priuilegio mortis gaudent, quò Episcopi, & in huiusmodi functionibus post mortem sunt æquales extra prædictos dies, Missa dicitur, vt in quotidianis Defunctorum, cum proprijs Orationibus.

13 In titulo *Pro Patre, & Matre*, addita est vox, *Sacerdotis*. nam alias de Patre cuiusque non conuenit Oratio in ore Sacerdotis, vt pater audienti.

14 Missa, quæ circumferuntur *S. Gregorij pro uinis, & defunctis*; neque sunt

sancti Gregorij, neque sunt approbata: à Sancta Sede Apostolica. imo reiecta, ita vt neque in calce Missali retineri possint, ex Decreto Sac. Rituum Congregat. die 8. Aprilis 1628.

15 Pro eo, qui proximè obiit, longè tamen à nobis, prima uice potest dici Missa, vt in die tertio, omisso uerbo *tertium*.

16 N. exigit nomen Defuncti, si tamen est nobilis, vel consuetudo sit nominandi omnes in Collecta, & Orationibus.

17 Habentur in *Sacramentar. Gregor. & Oratione, Fidelium Deus*, cum Secreta, & Postcommunione, in anniuersario. Pro Episcopo, *Deus omnium fidelium*. pro Sacerdote, *Præsta*. pro Defuncto, *Inclina, & Absolue*. Pro fratribus, *Secreta*, pro ijs, qui in cœmeterio tres consueta, pro pluribus defunctis, *Deus, cui proprius, & Animabus*, cum duabus seqq. reliquæ sunt recentiores. ex quibus illæ duæ, quæ pro Episcopo, vel Sacerdote addita sunt, post eam utriusque communem: *Deus qui inter Apostolicos*, &c. conuenientius dicitur in ijs Missis, in quibus per modum commemorationis dici debet Oratio pro prædictis iisdem: vel certæ posita sunt ad uarietatem.

De Rubricis Benedictionum. XIX.

1 **B**enedictio hic sumitur pro prece, qua Ecclesiastico more rebus ipsis specialis sanctitas impertitur, ita vt in usus profanos illæ deinde transferri non possint. & aliæ quidem sunt constitutivæ benedictiones: aliæ inuocatiuæ, ex *Caiet. 2. 2. quæst. 88. artic. 11.* illæ quidem, per quas siue res, siue personæ diuino cultui destinantur, hæc uero sunt, per quas à Deo vel rebus, vel personis imploratur auxiliū diuinum. Primi generis sunt benedictiones aquæ, uestium Sacerdotalium, mapparum Altaris, Corporalium, & Vasculi pro sacrasancta Eucharistia, de quibus in Missali agitur, quia communes esse possunt simplici Sacerdoti priuilegiato, seu delegato, nedum Episcopo, seu Abbati. secundi generis aliæ sunt, *Agni in Pa-*

schate, uorum, panis. nouorum fructuum, cuiuscumque comestibilis, candelarum, loci, domus noua, thalami, & noua nauis, quæ in Missali descriptæ sunt citra præiudiciū aliarum, quæ in Rituali Rom. habentur, quia hæc à quocumq. Sacerdote fieri possunt, & fieri sæpius contingunt; neque Rituale Rom. sicuti Missale, cuiuscumque facile suppetere solet.

2 Origo harum benedictionum, quæ fit per uerba sacerdotis, addito signo crucis, absque ullo dubio ab Apostolis est: neque defunt, qui in hanc causam illud Apostoli Pauli explicant. *1. Timoth. 4. Formam habet sanorum uerborum, quæ à me didicisti: sanorum, hoc est, quæ sanare possunt creaturas, siue insensibiles, siue sensibiles.*

Q 2 3 Ha-

3 Habitus benedicturi Sacerdotis erit superpelliceum, & stola regulariter alba; aliquando violacea, vt infra. nam color albus designat puritatem communicandæ rebus benedicendis; violaceus autem adhibetur congrue in benedictione coniuncta cum exorcismis ad effigandos demones, vnde ad aquam benedicendam eo colore vtimur. potest tamen adhiberi stola coloris temporari conuenientis, vt dicitur in *Rubricis Ritualis Romani*.

4 Stando semper benedicat Sacerdos,

6 a Die Dominica in sacristia preparato sale & aqua benedicenda, b Sacerdos celebraturus Missam, vel alius ad id deputatus, alba, vel superpelliceo indutus cum stola circa collum, primo dicit, V. Ad iutorium.

a Die Dominica. Nunquam omittitur in Dominicis aspersio aquæ benedictæ, *Microl. 41.* in memoriam baptismi, qui in Domin. Pasch. solemniter celebratur, *Rup. lib. 7. cap. 20.*

b Sacerdos celebraturus Missam. Sa-

7 Deinde absolute incipit exorcismum c salis.

c Salis. Miscenda est aqua benedicta cum sale, ex *Clemente lib. 8. Constit. cap. 29.* vbi meminit benedictionis aquæ, & virtutis eius, ad morbos pellendos, & demones fugandos. delentur etiam venialia, ex *Sancto Thoma tertia parte quæst. 65. artic. 1. ad sextum.* Quod an fiat ex opere operantis, vt asserunt cum *S. Thoma Alensis, & Abulensis, citati à Suar. 3. part. disp. 12. sectione 2.* an vero ex opere operato, quod significant *Victoria, Sotus, & Ledesma apud Gregor. de Valent. 10. 4. disp. 7. quæst. 4.* non est, quod hoc loco minus vtiliter disputemus. Valet etiã aqua benedicta ad pellendos corporis morbos, vt *Tobias noster part. 1. capit. 72.* fusius probat, vbi multa de hoc effectu affert exempla non communia. lege *Baronium Tomo secundo Anno 152. Tomo quarto 262. & 389. Tomo Octauo 598. & Tomo decimo 944.* Illud est præcipuum in hoc ritu; quod sicut in ingressu Ecclesiæ aspergimur statim aqua benedicta; ita mundari à Deo tacite petimus, vt maiori cū puritate, vel sacrificemus, vel oremus;

& aperto capite; manuque formet cunctis signum versus rem, vbi est nota ✠ & item ipsam aspergat in fine ter, hoc est, in medio, à dextris, & à sinistris rei.

5 Super Altare quidem benedicendæ res collocari poterunt; non autem esclulenta, quæ omnino super mensam ponenda erunt, non in Altari.

De aqua benedicta hæc sunt Rubricæ in Missali.

Sacerdotis est hæc benedictio, ex *Concilio Narnetensi.* si celebraturus est Missam, induat super Albam Stolum Missæ conuenientem; si alius est, adhibeat super cotam stolam violaceam, vt in *Rituale Romano Pauli V.*

& præsertim Clerus hoc intendere debet, iuxta illud *Isaia 52. Mundamini, qui fertis vasa Domini.*

8 Prius autem, quàm à Clemente, nimirum à Sanctis Apostolis, & præsertim à Sancto Matthæo, qui ex *Marsilio Columna* fuit auctor benedictionis aquæ, hunc ritum effluxisse certum est desumpto ritu ab *Elisæo Propheta 4. Regum 2.* qui sale fugauit sterilitatem aquæ. vnde *Raban lib. 2. cap. 55.* Aqua à sordibus mundat, Sal putredinem fugat; Aqua nitorem præbet, Sal sinceritatem adhibet; Aqua potum sapientiæ significat, & Sal gustum prudentiæ indicat.

9 Sed quare Sal ante aquam benedicitur? quia benedicenda est aqua cum eius mixture. Per salem intellige amaritudinem, penitentiam, per aquam baptismum, quia ergo præcedere debet cordis compunctio; ideo sal prius benedicitur, *Duran. libro 4. cap. 4.* Alexander Papa ritum hunc confirmavit *Decreto, de cons. can. aquam dist. 3. Vualaf. cap. 19.* testatur cum *Microlog. cap. 41. 46. & alijs.*

11 Ter

10 *Ter mittit Sal in aquam in modum crucis, dicendo semel.*

Ordo Romanus. vt in virtute Trinitatis fiat benedictio & mixtio Christi cum populo, aqua multa, populi multi; quia Christus sal est, à quo Apostoli sal terræ dicti sunt. miscēda quoque est amaritudo cum

pœnitentia, & baptismo, ex *Durand. loco citato*, ad sanctificationem, quam *Cyprianus Papa*, idest, *Episcopus*, citatus à *Duran. ibidem* docet esse proprium effectum aquæ benedictæ.

11 *Finita benedictione Sacerdos celebraturus indutus d pluuiali coloris officio conuenientis accedit ad Altare, & e ibi ad gradus cum Ministris genuflexus, accipit à Diacono asperforium, & primo ter aspergit Altare, deinde se, g & erectus ministros, h incipiens Antiphonam: Asperges me, & Chorus prosequitur, Domine hyssopo, &c. vt infra: interim Celebrans i aspergit Clerum, deinde populum; dicens submissa voce l cum Ministris m Psalmum, Miserere.*

12 *Ante Tertiam, Rupert. ait libro 9. capit. 10. sed post Tertiam Ordo Roman. in die sancto Pascha, & indicat Cerem. Episcop. libro 2. cap. 31. vbi præscribitur, quòd in fine asperisionis capit planetam, & facit Sacerdos confessionem. ergo, dicta Tertia, fit asperio; sed & ante benedictionem palmarum, seu candelarum; si hæc occurrat in Dominica, fit asperio, vt supra in proprijs locis dictum est.*

d Pluuiali. Hoc est, post Amictum, Albam, Cingulum, & Stolum, vt in prædicto Ceremoniali: neque procedit postremus, vt aliqui scripsere; sed medius inter Ministros paratos: ibidem: nempe, si cum iisdem cantanda sit Missa.

*e Ibi ad gradus. Hoc est, in infimo eius gradu, Ceremon. ibid. & ibidem, ait Rubr. genuflexus. ergo etiam genuflectit tēpore Paschali, cui Dominica æquiparatur. * aspergit autem genuflexus altare ob maiorem reuerentiam, & se ipsum item ad indicandam humilitatem; sicuti genuflexus etiam sibi ipsi cineres imponit, vt suo loco diximus.*

f Ter aspergit altare. In medio, versus cornu Euangelij, tum Epistolæ. Altare verò aspergitur ob reuerentiam Sacramenti in eo conficiendi, vt inde arceantur hostes, Durand. vbi supra; & ob memoriam baptismi Christi, à quo vim habet baptismus noster.

g Quòd si in Altari sit exposita Sanctissima Eucharistia, abstinendum est ab Gauant. Rubr. Miss.

asperfione Altaris, ea ratione, qua non signatur Altare, ad *In principio*, vt dictum est in *Feria quinta in Cæna Domini*. & hoc expresse habetur in *Ambrosiano Missali proxime edito anno 1618. Diaconus quoque tunc similiter debet abstinere ab osculis asperforij, & manuum.*

g Et erectus Ministros. Idest, adhuc genuflexos, primo Diaconum, deinde Subdiaconum.

*h Incipiens Antiphonam. Debet ex prædicto Ceremon. incipere Antiphonam, ante asperisionem Altaris; eodemque modo intellige Rubricam Missalis, quamuis postponere videatur Antiphonam. conuenit enim, vt dicatur, Asperges, futuri temporis, ante asperisionem actualem. * neque nouum videri debet, quòd inchoatur Antiphona genibus flexis. nam idem præscribitur Episcopo in principio Synodi in Pontificali Romano, & in qualibet sessione. est autem hæc Antiphona de fide baptismi propheta; nam hyssopus significat humilitatem, & passionem Christi, à qua pendet baptismi virtus. Rupert. lib. 7. cap. 20.*

*i Aspergit Clerum. Aspergens non inclinat caput: at Clerum stare decet detecto capite, & aspergenti reuerenter caput inclinare; Cerem. Episc. lib. 2. cap. 31. neque tamen asperio singulorum fieri debet, sed plurium simul, tam Cleri, quam populi, & iuxta locorum consuetudinem fiat asperio laicorum. * Ca-*

Q 3 nonici

nonici singillatim aspergi poterunt ad maiorem eorundem venerationem, imò & debent, ex Decreto Sac. Rituum Congregat. 20. Decemb. 1601. quibus & celebrans aliquam honoris significationem adhibebit ante & post totam eorū asperionem. quod ne fiat incongruè à maiori celebrante, statuit Greg. XIII. 30. Decem. 1573. teste Genuensi in Praxi Archiepisc. capit. 65. Roma edita 1616. ne in Ecclesijs Hispaniarum Antistes, vel alia persona principalis aspergat clerum in Do-

minicis ante Missam; sed eius loco simplex Sacerdos cum superpelliceo, & stola, & cum Acolythis tantum.

Cum Ministris. Comitantur eum, Ministri, Diaconusque eleuat à dextris fimbriam pluuiialis. quòd si in prædicto Caremon. procedit solus Celebrans, hoc ibi iubetur ob reuerentiam Episcopi præsentis, vt coram eo cum minori pompa Celebrans procedat.

m. Psalmum. Id est, totum Psalmum, alternatim cum Ministris.

- 14 *Hæc Antiphona prædicto modo dicitur ad asperionem aquæ benedicta in Dominicis per totum annum, excepta Dominica de Passione, & Dominica Palmarum, in quibus non dicitur n. Gloria Patri: sed post Psalmum, Miserere, repetitur immediate Antiphona, Asperges me: excepto etiam tempore Paschali, scilicet à Dominica Paschæ usque ad Pentecosten, quo tempore cantatur Antiphona, o Vidi aquam. Dominica vero Trinitatis resumitur, Asperges.*

n. Gloria Patri. Omittitur ijs diebus, quibus in Missa dici prohibetur. hæc enim asperio est quasi initium Missæ.

o Vidi aquam. Habet Ordo Romanus in die Paschæ Antiphonam, *Vidi aquam*, vbi etiam habes eisdem exorcismos salis & aquæ cū Orationibus prædictis; quando nimirum agitur de consec. Eccles. ha-

bentur etiam in Sacramentario Sancti Gregor. Verum hæc Antiphona desumpta est ab Ezechiele 47. & significat fontem sacri baptismatis de templo corporis Christi, de cuius latere quidem læuo humanitatis, dextro autem diuinitatis, exiit sanguis & aqua baptismalis. Rupertus loco citato.

- 15 *In die sancto Paschæ & Pentecostis, vbi est fons baptismalis, fit asperio cum aqua pridie benedicta in fonte baptismi, & ante infusionem olei & chrismatism accepta.*

Hæc eadem Ordo Romanus, & in cap. Sabb. de cons. distinct. 4.

- 16 *Finita Antiphona supradicta modo, Sacerdos, qui asperit aquam, p. reuersus ad Altare, stans ante gradus Altaris iunctis manibus dicat, v. Ostende, & c. Tempore Paschali, additur, Alleluia.*

Nota, quod in Oratione vltima petitur, mitti Angelum de cœlis, non nisi post purificationem per asperionem aquæ benedictæ.

p. Reuersus ad Altare. Hoc est, ad infimum eiusdem gradum. Carem. Episc. loco citato.

17 Tenent autem Ministri librum ante Celebrantem *ibidem*, dum dicit *Versus*, & Orationem post Orationem, *Exaudi*, deponitur Pluuiiale, assumitur Mani-

pulus, cum Casula pro Missa. Caremon. *ibidem*.

18 Reliquæ Orationes, quæ sequuntur pro benedictione Agni, Ouum, Panis, nouorum fructuum, rerum comestibilium, candelarum, loci, domus nouæ, thalami, nouæ nauis, Sacerdotalium indumentorum, mapparum, Corporalium, Vasculi Sacramenti, quæ sine vnctione fiunt, habentur partim in Ordine Romano, partim in Pontif. partim in Ritual. antiquis.

19 Be-

19 Benedictio Agni ad communem mensam fit ex vsu Romano, *Microlog. cap. 54.* Panis, à Sancto Petro ex *Abdiali-bro secundo histor. Apostol.* & Oratio est in *Sacramentario Gregoriano*; ubi etiam habetur Oratio rerum comestibilium. *Frugum* vero habet originem à Sancto Clem. *Constit. libr. 8. cap. 4.* seu ex *Baronio An. 283.* à decreto Eutythiani Papæ.

20 Quæ traditur hoc loco *candelarum benedictio*, ea est, quæ fieri contingit extra diem Purificationis Beatæ Virg. quod expresse notatur in *Rituale Rom. Pauli V.* Item ea loci est, quæ fit extra diem Sabbati sancti, in quo maiori ritu domorum fit benedictio, & à Parocho, cuius proprius habetur ritus in *predicto Rituali*. nam, vt diximus, in Missali positæ sunt tantum ea benedictiones, quæ citra præiudicium iurium Parochialium à quocumque Sacerdote & quodcumque fieri possunt.

21 Pro benedictione *Vestium Sacerdotalium* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano*. reprehendit *Possesimus de officio Curati capit. 2. num. 30.* eos, & merito, qui assuunt vestem Sacerdotalem non benedictam vesti Sacerdotali benedictæ, & eam disuunt post Missam, putantes, hoc sufficere vice benedictionis propriæ; quod nullatenus est permittendum. Docet *Diana tract. 14. de celebr. Miss. resol. 69.* quod paramenta bona fide adhibita ante benedictionem eorundem, non egent amplius benedictione, ex vsu eorum sacro: quod est probabile.

22 Quæritur autem: quis benedicere potest has vestes præter Episcopum? Abbates, & alij Regularium Superiores ex priuilegio benedicere possunt; non tamen benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum, neque Abbates, ex decreto Sac. Rituum Congregat. die 24.

Augusti 1609. * & renouato in fauorem Episcopi Spoletani die 30. *Septem. 1628.* Neque obitat consuetudo allegata à *Tiburinio de iure Abb. tom. 1. disput. 22. quest. 2. num. 2.* quam abrogauit, & non obstare declarauit eadem S. Congreg. 18. *August. 1629.* nullo modo Sacerdotes simplices benedicere possunt proprias vestes. ex *Navar. conf. 2. de consecr. Eccles.* * Neque Pronotarij, ex Decreto Sac. Rit. Congreg. 17. *Iulij 1627.*

23 Quæritur postremo: An Episcopi hæc facultatem possint alijs Sacerdotibus delegare? *Tabiens. verbo Abbas num. 12. Vgolin. de Episcop. cap. 32. num. 5.* negant: & in praxi Sacra Rituum Congregatio sæpius requisita fuit ab Episcopis inferioribus; & S. R. E. Cardinalibus, eiusdemque Sacra Rituum Congregationis Præfectis, iustis de causis apud Ecclesias proprias non residentibus, pro facultate delegandi, & eam pluribus concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas 14. *Novemb. 1715.* aliquando tempus ad sex menses 14. *Martij 1616.* & sæpius tandem sine limitatione 2. *Maij 1619.* & deinceps alijs eodem modo. * Ratio est, quia de potestate ordinis est hæc benedictio: ea vero non potest ab Episcopo delegari, sicuti potestas iurisdictionis, quæ delegari potest.

24 Hactenus de Benedictionibus. In calce Missalis additas inuenies Orationes dicendas in Consecratione Episcopi, & in Collatione Ordinum, excerptas à Pontificali: at, inquires, cur in Missali positæ sunt? Respondeo, ad maiorem commoditatem consecrantis & consecratorum, vt quisque eas dicere possit statim in suo Missali, in Missa Consecrationis. Prima vero harum Orationum legitur in *Sacramentario Sancti Gregory*, nimirum ea, quæ pro Episcopi consecratione dicitur. Et hic finis totius Missalis.